

BISALU YA BA NTUMWA

1 Mono sonikaka mukanda ya ntete, ô Teofile, na yina me kutala mambu yonso ya Yezu yantikaka kusala ti kulonga, 2 tii na kilumbu yandi tombulamaka na [zulu], na nima ya kupesa, na nzila ya Mpeve Santu, ba lutumu na ba ntumwa ya yandi solaka ; 3 na ba yina mpi, na nima ya kumona mpasi, yandi kudisongaka yandi mosi ya kuzinga, ti bidimbu mingi ya kieleka [ya lufutumuku na yandi], na kumonanaka na bo bilumbu makumi iya, ye na kutubaka mambu yina ke kutadila kimfumu ya Nzambi. 4 Ye ya yandi vukanaka ti bo, yandi tumaka bo na kukatuka ve na Yeluzaleme, kansi na kuvingila lusilu ya Tata, yina, [yandi tubaka], beno kuwaka na mono : 5 Sambu Yoani botikaka na masa ; kansi beno, beno ta kubotama na¹ Mpeve Santu, na bilumbu fioti.

6 Bo mpi ya bo vandaka ya kuvukana, yufulaka yandi, na kutubaka : Mfumu, ikele na ntangu yai nde nge ta kuvutula kimfumu sambu na Izalaele? 7 Kansi yandi kutuba na bo : Ikele na beno ve na kuzaba ba ntangu to ba nsungi yina Tata tulaka na kiyeka na yandi mosi ; 8 kansi beno ta kubaka ngolo, Mpeve Santu na kukwisaka na beno² ; ye beno ta kuvanda ba mbangi na mono na Yeluzalemi ye ti Yudea yonso ti na Samaliya, ti kuna na nsuka ya ntoto³. 9 Ye ya yandi kutubaka mambu yai, yandi tombulamaka [katuka na ntoto], bonso bo vandaka kutala, ye dituti mosi bakaka yandi [katulaka yandi] na meso na bo.

10 Ye bonso bo vandaka kutala kaka na zulu, ntangu yandi vandaka kukwenda, tala, bantu zole na bilele ya mpembe, telamaka pana na lweka na bo, 11 yina mpi kutubaka : Bantu ya Galilea, sambu na inki beno me kutelama awa, na kutalaka na zulu? Yezu yai, yina tombulamaka na zulu katuka na beno na zulu, ta kwisa mutindu mosi nde beno monaka yandi kukwenda na zulu. 12 Ibuna bo vutukaka na Yeluzaleme, katuka na ngumba ya ke kubingamaka ya ba nti ya olive, yina ikele mfinama na Yeluzalemi, nzila ya sabata mosi⁴. 13 Ye ntangu bo kotaka [na mbanza], bo mataka na suku ya zulu wapi vandaka kuzinga Petelo, ti Yoani, ti Yakobo, ti Andele, Filipino ti Toma, Batolomayi ti Matayo, Yakobo mwana ya Alfeo, ti Simoni muzeloti, ti Yuda [mpangi] ya Yakobo. 14 Ba yai yonso vandaka kutatamana na ntima mosi na bisambu, ti ba nketo, ye Maliya mama ya Yezu, ti ba mpangi na yandi.

15 Ye na bilumbu yina, Petelo na kutelamaka na kati ya ba longoki (ntalu ya ba yina vukanaka vandaka nkama na makumi na zole), kutubaka : 16 Ba mpangi ba bakala⁵, yo lenda kufwana nde yo kulungisama disonama yai Mpeve Santu tubaka ntama na munoko ya Dawidi, sambu na Yudasi, yina vandaka ntwadisi ya ba yina kangaka Yezu ; 17 sambu yandi tangamaka na kati na beto, ye yandi bakaka kitini na yandi⁶ na kisalu yai ; 18 (yandi yai mpi

¹ Kati, na ngolo ya.

² To : Beno yamba ngolo ya Mpeve Santu na kwisaka na beno.

³ Tala 13, 47.

⁴ Nda ya me pesama nswa na kilumbu ya sabata kiteso ya kilometele mosi.

⁵ Ba mpangi ba bakala, na ki Hebeleleo sambu na mpangi, awa ye na ndandani.

⁶ Kitini ya.

diaka kuvwaka kilanga na difuta ya mbi, ye, ya yandi kubwaka ntu na ntwala, yandi pasukaka na kati—kati, ye misopo na yandi panzanaka . 19 Ye yai zabakana yonso vandaka kuzinga na Yeluzalemi yonso vandaka kuzinga na Yeluzalemi, na mpila nde kilanga yina bingamaka na ndinga na bo mosi Akeledama, disongidila kilanga ya menga ;) 20 sambu yo me sonamaka na mukanda ya ba nkunga : « Nde kifulu na yandi ya kuzinga kuvanda ya mpamba, ye muntu ve kuzinga kuna (A)¹ », ye : « Nde ya nkaka kubaka kiyeka na yandi ya nkengidi »(B)² 21 Yo fetele nde na kati ya bantu yina me kuvukanaka ti beto ntangu yonso ya Mfumu Yezu vandaka kukota ye kubasika kati na beto, 22 na kuyantika katuka mbotama ya Yoani, tii kilumbu yina yina tombulamaka na [zulu] katuka na beto, muntu mosi na kati na bo kuvanda mhangi ya ti beto ya lufutumuku na yandi.

23 Ye bo tulaka zole na bo na ndonga : Yozefo, ya kubingamaka Balasaba yina bo pesaka zina ya nkaka muntu ya masonga, ti Matiasi. 24 Ye na kusambaka, bo kutuba : Nge, Mfumu, yina me kuzaba ba ntima ya bantu yonso, songa nani yai na ba yai zole nge me kusola, 25 na mpila nde yandi kubaka kitini ya kisalu yai ti kintumwa yai, na yina Yudasi me kubwaka sambu yandi kukwenda na kisika na yandi mosi. 26 Ye bo bulaka zeke sambu na bo, ye yo kubwaka na Matiasi, yina bo vukisaka na ba ntumwa kumi na mosi.

2 Ye bonso kilumbu ya pantekoti vandaka kulunga, bo vandaka bo yonso kimvuka na kisika mosi. 2 Na kintulumukina mazu mosi wakanaka katuka na zulu, bonso kitembo mosi ya ngolo, ye yo fulusaka nzo yonso kuna ya bo vandaka. 3 Ye ba ludimi ya kukabana bonso tiya monikilaka bo ; ye yo tulukaka³ na zulu ya mosi na mosi na bo. 4 Ye bo fulukaka bo yonso na Mpeve Santu, ye yantikaka na kutuba ba ndinga ya nkaka, na mpila ya Mpeve vandaka kupesa bo na kutuba.

5 Yo vandaka ti ba Yuda yina vandaka kuzinga na Yeluzalemi, bantu ya kuzitisa Nzambi, ya makanda yonso na kati ya ba yina yonso ikele na nsi ya zulu. 6 Ye mazu ya yai mwanganaka, kibuka kuvukanaka, ye yitukaka na yai nde konso muntu vandaka kuwa bo ke kutuba na ndinga na yandi mosi. 7 Ye bo vandaka kuyituka ngolo, na kutubaka : Tala, ba yai yonso ke kutuba bo ikele bantu ya Galilea ve ? 8 Ye inki mutindu beto ke kuwa bo, konso muntu na ndinga na yandi mosi, [yina ya nsi] na yina beto butukaka ? 9 Bantu ya Palatia ye ya Media ye ya Elami, ye beto ya ke kuzingaka na Mezopotamia, na Yudea ye na Kapadokia, na Ponti ye na Azia, 10 na Filingia ye na Pamfilia, na Egipiti ye na bitini ya Libia yina ikele mfinama ya Kileni, ye beto, ba Loma yina ke zingaka [awa], 11 kuvanda ba Yuda to ba pozelito⁴, Kelete ye Alabia, —beto ke kuwa bo kutuba na ba ndinga na beto mambu ya nene ya Nzambi. 12 Ye bo vandaka bo yonso kuyituka ngolo ye na mvwalangana, na kutubaka mosi na ya nkaka : Inki zola kutuba yai ? 13 Ye ba nkaka, na kusekaka, vandaka kutuba : Bo ikele ya kifuluka na vinu ya mpa.

¹ Ba Nkunga 69, 25.

² Ba Nkunga 109, 8.

³ Ye yo tulakaka.

⁴ Ba yina ikele ba Yuda ve ba yina balulaka ntima na ki mu Yuda.

14 Kansi Petelo, ya yandi telamaka ti ba kumi na mosi, tombulaka mungungu, ye kutubaka bo : Ba bakala ya ba Yuda, ye beno yonso ya ke zingaka na Yeluzalemi, beno zaba yai, ye beno tula dikutu na ba ndinga na mono ; 15 sambu ba yai ikele ya kulawuka vinu ve, bonso beno ke kubanza, sambu ikele ntangu ya tatu ya kilumbu¹ ; 16 kansi ikele yai yina tubamaka na mbikudi Yoele : 17 «Ye yo ta kukuma na bilumbu ya nsuka, ke kutuba Nzambi, nde mono ta kumwanga Mpeve na mono na nsuni yonso, ye bana na beno ya ba bakala ye bana na beno ya ba nketo ta kubikula, ye ba ngunza na beno ya ba bakala ta kumona ba mbona— meso, ye ba minunu na beno ta kulota ba ndosi ; 18 ye na ba nsadi² na mono ya ba bakala ye na ba nsadi³ na mono ya ba nketo, na bilumbu yina, mono ta kumwanga Mpeve na mono, ye bo ta kubikula ; 19 ye mono ta kusonga³ bimangu na zulu, ye bidimbu na insi—ntoto, menga ye tiya, ye dituti ya midinga ; 20 mwini ta kubaluka na mudidi ye ngonda na menga, na ntwala nde kukwisa kilumbu ya nene ya nkembo ya *Mfumu. 21 Ye yo ta kukuma nde konso muntu yina ta kubinga zina ya *Mfumu ta kuguluka »(A)⁴. 22 Ba bakala ya Izalaele, beno kuwa ba ndinga yai : Yezu ya Nazaleti, muntu ya Nzambi me kumonisa⁵ mfinama na beno na nzila ya mambu ya kuyituka ye bimangu ye bidimbu yina Nzambi salaka na nzila na yandi na kati na beno, bonso beno mosi beno kuzaba yo, 23 ya yandi kabamaka na lukanu ya Nzambi bakaka ye na nzayilu na yandi ya ntwala, —yandi, beno komaka yandi na [kulunsi] ye beno kufwaka yandi na maboko ya bantu ya konda nsiku, 24 yina Nzambi futumunaka, ya yandi kangulaka [yandi] na ba mpasi ya lufwa, sambu yo lendaka ve kusalama nde yandi kusimbama na yo. 25 Sambu Dawidi kutuba sambu na yandi : « Mono vandaka kutala *Mfumu ntangu yonso na ntwala na mono ; sambu yandi ikele na diboko na mono ya kibakala, sambu nde mono kuvanda ya kunikana ve. 26 Yo yina ntima na mono yangalalaka, ye ludimi na mono me kufuluka na kiese ; ye diaka nsuni ta kupema na kivuvu ; 27 sambu nge ta kubika ve moyo na mono na Hadesi⁶, ye nge ta kupesa nswa ve nde santu na nge kumona kupola. 28 Nge zabisaka mono ba nzila ya luzingu, nge ta kufulusa mono na kiese na nzila [ya kutala] ya ilungi na nge »(A)⁷. 29 Ba mpangi ba bakala, bika nde yo kupesamina mono nswa⁸ na kutuba na beno pwelele, na yina me kutala nkaka Dawidi, ye yandi kufwaka, ye yandi zikamaka, ye nde maziamu na yandi ikele na kati na beto tii na kilumbu yai. 30 Na kuvandaka mpi mbikudi, ye na kuzabaka nde Nzambi dilaka yandi ndefi, ti lusilu, nde yandi ta kuvandisa [muntu mosi ya me kubasika] na mbuma ya luketu na yandi, na kiti na yandi ya kimfumu, 31 yandi tubaka sambu na lufutumuku ya Klistu, na kumonaka yo na ntwala, nde yandi bikisamaka ve na Hadesi¹, ye nde nsuni na yandi mpi ve monaka kupola ve. 32 Yezu yai, Nzambi futumunaka yandi, ya yai beto, beto yonso, beto ikele ba mhangi. 33 Ya yandi mpi tombulamaka na diboko ya

¹ *Kikati—kati ya suka*, kiteso ya ntangu ya uvwa.

² *Bisika ya nkaka* : Ba mpika.

³ Mono ta kupesa.

⁴ Yoele 2, 28—32.

⁵ *Na mbala mosi* me kumonisa ye me kutula, *disongidila* me kutumama.

⁶ *Tala lukaya*, Mat. 11,23.

⁷ Ba Nkunga 1, 8—11.

⁸ *To* : Yo me kupesamina mono nswa.

kibakala ya Nzambi, ye ya yandi bakaka na Tata Mpeve Santu ya silamaka¹, yandi mwangaka yai yina beno ke kumona ye ke kuwa. 34 Sambu Dawidi tombulamaka na mazulu ve ; kansi yandi mosi ke kutuba : « *Mfumu ke tubaka na Mfumu na mono : Vanda na diboko na mono ya kibakala, 35 tii kuna mono kutula ba mbeni na nge bonso kiniatilu ya makulu na nge »(B)². 36 Nde nzo yonso ya Izalaele mpi kuzaba kibeni nde Nzambi kumisaka ye Mfumu ye Klistu Yezu yai ya beno komaka.

37 Ye ya bo kuwaka mambu yai ba ntima na bo lwalaka ngolo³, ye bo kutubaka na Petelo ye na ba ntumwa ya nkaka : Inki beto ta kusala ba mpangi ? 38 Ye Petelo tubaka na bo : Beno balula ntima, ye nde konso muntu na beno kubotama na zina ya Yezu Klistu na ndoluka ya masumu ; ye beno ta kubaka dikabu ya Mpeve Santu : 39 Sambu na beno ikele lusilu ye na bana na beno, ye na ba yina yonso ikele ntama, ba yina yonso *Mfumu Nzambi na beto ta kubinga na yandi. 40 Ye na ba ndinga mingi ya nkaka, yandi vandaka kukebisa bo ngolo ye kupesa bo kikesa, na kutubaka : Beno kudigulusa na mbandu yai ya mbi. 41 Ba yina mpi yambaka⁴ ndinga na yandi, botamaka ; ye na kilumbu yina yikamaka kiteso ya mioyo mafunda tatu.

42 Ye bo vandaka kutatama na malongi ye na kimvuka ya ba ntumwa⁵, na kuzenga dimpa ye na bisambu. 43 Ye moyo yonso vandaka na boma ; ye bimangu ye mambu ya kuyituka⁶ mingi vandaka kusalama na nzila ya ba ntumwa. 44 Ye ba nkwikidi yonso vandaka kisika mosi, ye bo vandaka na bima na yonso kimvuka, ye bo vandaka kuteka ya bo vandaka na yo ye bima na bo, ye vandaka kukabisa na bantu yonso, na mpila ya mfunu ya konso muntu. 46 Ye bilumbu yonso bo vandaka kutatamana na ntima mosi na tempelo⁷ ; ye, na kuzengaka dimpa na ba nzo na bo, bo vandaka kudia madia na bo ti kiese ye ntima ya kieleka, 47 na kukumisaka Nzambi, ye ya bantu yonso vandaka kusepila na bo. Ye Mfumu vandaka kuyika na dibundu bilumbu yonso ba yina vandaka kuguluka⁸.

3 Ye Petelo ti Yoani vandaka kutombuka kimvuka na tempelo, na ntangu ya bisambu, yina ikele ya uvwa, 2 ye bo vandaka kunata muntu yina vandaka makulu kifu tuka divumu ya mama na yandi, yina bo vandaka kutula bilumbu yonso na kielo ya tempelo, ya bo ke kubingaka ya kitoko, sambu na kulomba makabu sambu ba nsukami na ba yina vankaka kukota na tempelo : 3 Muntu yai, na kumonaka Petelo ti Yoani yina zolaka kota na tempelo, lombaka bo makabu na ba nsukami. 4 Ye Petelo, ya yandi tulaka yandi meso, ti Yoani, tubaka : Tala beto. 5 Ye yandi vandaka kutala bo mbote—mbote, na kukingilaka kubaka na bo kima mosi. 6 Kansi Petelo tubaka : Mono ikele ata na mbongo ve, ata na wolo ve, kansi yina mono

¹ Kusilama ya Mpeve Santu.

² Ba Nkunga 110, 1.

³ Kutobulamaka.

⁴ To : Ndimaka bonso kieleka.

⁵ To : Na malongi ya ba numa, ye na kimvuka.

⁶ To : Bidimbu.

⁷ Kimvuka ya kibansala ye bibaka ya santu.

⁸ Biselele ya Isalaele yina Nzambi bumbaka, Nzambi ntangu yai vandaka kuyika na Na dibundu ya ba Klistu, Luk. 13, 23.

ikele na yo, mono ke kupesa nge yo : Na zina ya Yezu Klistu muntu ya Nazaleti, telama ye tambula. 7 Ye ya yandi simbaka yandi na diboko ya kibakala, yandi tedimisaka yandi ; ye na ntangu yina bitambi na yandi ti binkoso ya makulu na yandi kumaka ngolo ; 8 ye na kupumbukaka, yandi telamaka ye tambulaka ; ye yandi kotaka ti bo na tempelo, na kutambulaka ye na kumpumbukaka, ye kukumisaka Nzambi. 9 Ye bantu yonso monaka yandi na kutambulaka ye kukumisaka Nzambi ; 10 ye bo bakisaka yandi bonso muntu yina vandaka ya kuvanda, sambu na kulomba makabu sambu na ba nsukami, na kielo ya kitoko ya tempelo, ye fulukaka na kuyituka ye ngituka na yina kukuminaka yandi. 11 Ye bonso yandi simbaka [na diboko] Petelo ti Yoani, bantu yonso na ngituka bakaka ntinu na kwenda na bo na kifulu ya kufikama ya Salomo.

12 Ye Petelo, na kumonaka yina, vutulaka na bantu : Ba bakala ya Izalaele, sambu na inki beno ke kuyituka na yai ? To sambu na inki beno ke kutula meso na beto, bonso nde beto tambusaka muntu yai na ngolo na beto mosi to na kuzitisa Nzambi na beto ? 13 Nzambi ya Abalahami ye ya Izaki ye ya Yakobo , Nzambi ya ba tata na beto, kembisaka nsadi na yandi Yezu, yina beno, beno yekulaka, ye nde beno buyaka na ntwala ya Pilatu, ntangu yandi zengaka na kuyambula yandi. 14 Kansi beno, beno buyaka musantu ye muntu ya masonga, ye beno lombaka nde bo kubikila mufwi bantu¹ ; 15 ye beno kufwaka mfumu ya luzingu², yina Nzambi futumunaka kati na ba fwa ; yina beto, beto ikele ba mbangi na yo. 16 Ye, na nzila ya lukwikilu na zina na yandi, zina na yandi pesaka na muntu yai nsadilu ya mvimba [ya bitini ya] nitu na yandi, na meso na beno yonso. 17 Ye sesepi, ba mpangi, mono zaba nde beno salaka yo na kukonda kuzaba, mutindu ba mfumu na beno mpi ; 18 kansi Nzambi lungisaka Mpidina yina yandi tubaka na ntwala na munoko ya ba mbikudi yonso, [kuzaba] nde Klistu na yandi fetele kumona mpasi. 19 Beno balula ntima mpi ye baluka na [Nzambi], sambu nde masumu na beno kuvwanzama : Na mpila nde kukwisa ba ntangu ya kiesa ya kupema kukatuka na *Mfumu, 20 ye nde yandi kutinda Yezu Klistu, yina solaminaka beno na ntwala, 21 yina zulu fetele kuyamba, tii na ba ntangu ya kuvutulama ya mambu yonso mutindu yo ya ntete yina ya Nzambi tubaka na munoko ya ba mbikudi na yandi ya Santu ya ntangu yonso. 22 Mose tubaka ntete : « *Mfumu, Nzambi na beno, ta kutedimisina beno kati na ba mpangi na beno mbikudi bonso mono ; beno ta kuwa yandi na yina yonso yandi lenda kutubila beno ; 23 ye yo ta kukuma nde moyo yonso yina ta kuwa mbikudi yai ve ta kubebisama na kati na bantu »(A)³. 24 Ye ata ba mbikudi yonso, tuka Samuele ye ba yina landaka yandi, ba yina tubaka, bo tubaka mpi sambu na bilumbu yai. 25 Beno, beno ikele bana ya ba mbikudi ye ya lusilu yina Nzambi tulaka ti ba tata na beto, na kutubaka na Abalahami : « Ye na dikanda na nge mabuta yonso ta kusakumuk »(B)⁴. 26 Na beno ntete—ntete, Nzambi, ya yandi tedimisaka nsadi na yandi, tindaka yandi sambu na kusakumuna beno, na kukatulaka konso muntu [kati na beno] na ba mbi na beno.

¹ *Disongidila* : Bo pesaka beno *dienga* mufwi bantu mosi.

² *To* : Mfumu, yina ke kuyantika, 5, 31.

³ Det. 18, 15-19.

⁴ Luyantiku 22, 18.

4 Kansi bonso bo vandaka kutuba na bantu, ba nganga—Nzambi ye mfumu ya tempelo ye ba Saduse kumaka kintulumukina, 2 na kuvandaka na kiese ve na yina nde bo vandaka kulonga bantu ye vandaka kumwanga lufutumuku ya ba fwa na nzila ya Yezu. 3 Ye bo tulaka bo maboko, ye bo tulaka bo na boloko tii na kilumbu ya kulanda, sambu nkokila kwisaka. 4 Kansi mingi ya ba yina kuwaka ndinga kwikilaka ; ye ntalu ya bantu tombukaka kiteso ya mafunda tanu.

5 Yo kumaka nde, kilumbu ya kulanda, ba mfumu na bo ye ba mbuta na bo ye ba nsoniki na bo, vukanaka na Yeluzalemi, 6 ye Ana, mbuta—nganga, ye Kayifa, ye Yoani, ye Alesandala, ye ba yina yonso ya vandaka na dibuta ya ba mbuta—nganga. 7 Ye ya bo tulaka bo na kati—kati, bo vandaka kuyufula [bo] : Na inki ngolo to na inki zina beno salaka yo ? 8 Ibuna Petelo, ya yandi kufuluka na Mpeve Santu, na kutubaka na bo : Ba mfumu ya bantu ti ba mbuta ya Izalaele, 9 kana bubu beto ke kuyifulama na yina me kutala kisalu ya mbote yina me kusalama na kikata, [ye bo zolaka kuzaba], inki mutindu¹ yandi me belulamaka², 10 beno zaba, beno yonso, ye bantu yonso ya Izalaele, nde yo vandaka na zina ya Yezu Klistu muntu ya Nazaleti, yina beno, beno komaka, [ye] yina Nzambi futumunaka kati na ba fwa ; ikele, [mono ke kutuba], na [zina] yai nde muntu yai ikele awa na ntwala na beno na mavimpi ya mbote. 11 Yandi yai ikele ditadi ya me safulama na beno yina ke kutunga, yina me kukuma ditadi ya nsongi ; 12 ye ikele na luguluku na muntu ya nkaka ve ; sambu mpi ikele na zina ya nkaka ve na nsi ya zulu, yina me kupesama kati na bantu, na nzila na yo beto fetele kuguluka. —13 Ye, na kumona kikesa ya Petelo ye ya Yoani, ye na kumonaka nde bo vandaka bantu ya konda kulonguka ye ya konda mayele, ye bo vandaka kuyituka yo, ye bo vandaka kubakisa bo nde bo vandaka ti Yezu. 14 Ye, na kumonaka pana ti bo muntu yina belukaka, ye bo vandaka na kima ya kutedimina ve. 15 Ye ya bo tumaka bo na kubasika na Sanedilini, bo solulaka kati na bo, 16 na kutubaka : Inki beto ta kusala na bantu yai ? Sambu yo me kuzabana na bantu yonso ya Yeluzalemi, nde diambu ya kuyituka³ ya kuzabana me kusalama na nzila na bo, ye beto lenda kubuya yo ve ; 17 kansi na mpila nde yo kumwangana ve ya kuluta na kati ya bantu, beto buyila bo ti kukanina, na kutuba diaka ve na zina yina ata na muntu mosi ve. 18 Ye ya bo bingaka bo, bo tumaka [bo] na kutuba diaka ve ata kulonga, na mutindu mosi ve, na zina ya Yezu. 19 Kansi Petelo ye Yoani, na kuvutulaka, tubaka na bo : Beno zenga kana yo ikele masonga na ntwala ya Nzambi na kuwa beno kansi Nzambi ve. 20 Sambu, sambu na beto, beto lenda ve kukonda kutuba mambu ya beto manaka ye kuwaka. 21 Ye na nima ya kukanina bo, bo yambulaka bo, na kumonaka ve inki mpila bo lenda kupesa bo ndola, kikuma ya bantu ; sambu bo yonso vandaka kukembisa Nzambi na yonso yina kusalamaka. 22 Sambu muntu na kubeluka⁴ ya kuyituka salaminaka yandi, vandaka na mvula kuluta makumi iya.

¹ Na zina ya nani.

² Gulukaka.

³ Kidimbu.

⁴ Kidimbu ya kuyituka yai.

23 Ye ya bo yambulamaka, bo kwisaka na ba yina ya bo ye bo telaka bo mambu yonso yina ya ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ye ba mbuta tubaka na bo. 24 Ye ya bo kuwa yo, ye bo tombulaka na ntima mosi mungungu na bo na Nzambi, ye tubaka : O Mfumu¹ ! Nge, nge ikele Nzambi yina salaka zulu ti ntoto, ti nzadi mungwa, ye bima yina yonso ikele kati na yo : 25 Yina tubaka, na munoko ya Dawidi nsadi na nge : « Sambu na inki makanda ke kutombuka, ye bantu ke kuyindula mambu ya mpamba ? 26 Ba ntotila ya ntoto monanaka pana, ye ba mfumu vukanaka kimvuka, kutedimina *Mfumu ye kutedimina Klistu² na yandi »(A)³. 27 Sambu ya kieleka, na mbanza yai, na kutedimina nsadi na nge ya Santu Yezu ya nge pakulaka mafuta, vukanaka na Helode ye Pontio Pilatu, ti makanda ti bantu ya Izalaele, 28 sambu na kusala mambu yonso yina diboko na nge ye lukanu na nge zengaka na ntwala yo fetele kusalama. 29 Ye ntangu yai, Mfumu, tala kukanina na bo, ye pesa na ba mpika na nge na kulonga ndinga na nge ti kikesa yonso, 30 na kutandulaka diboko na nge sambu na kubelula, ye sambu na kusalama ya mambu ya kuyituka⁴ ye bimangu na zina ya nsadi na nge ya Santu Yezu. 31 Ye bonso bo vandaka kusala malombo na bo, kisika yina bo vandaka nikanaka, ye bo fulukaka bo yonso na Mpeve Santu, ye bo vandaka kulonga ndinga ya Nzambi ti kikesa.

32 Ye kibuka ya ba yina kwikilaka vandaka ntima mosi ye moyo mosi ; ye muntu mosi ve vandaka kutuba ata na kima mosi⁵ ve ya bima yina yandi vandaka kuvwa, nde yo vandaka ya yandi ; kansi bima yonso vandaka kimvuka kati na bo. 33 Ye ba ntumwa vandaka kuta kimbangi ya lufutumuku ya Mfumu Yezu ; ye dienga ya nene vandaka na bo yonso. 34 Sambu kuvandaka ve kati na bo ti muntu mosi vandaka ya kukonda kima ; sambu ba yina yonso vandaka ti bilanga to ba nzo bo vandaka kuteka yo, ye vandaka kunata ntalu ya bima ya bo me kuteka, 35 ye vandaka kutula yo na makulu ya ba ntumwa ; ye yo vandaka kukabulama na konso muntu, na mpila ya mpusa ya muntu na muntu. 36 Ye Yozefo yina, na nzila ya ba numa bingamaka Banaba (yina ke kutendulama, mwana ya kupesa kikesa), Lewi, ye Sipiloti ya kubutuka, 37 ya yandi vandaka ti kilanga, tekaka yo, ye nataka ntalu na yo, ye tulaka yo na makulu ya ba ntumwa.

5 Kansi bakala mosi na zina ya Anania, ti Safila nketo na yandi, tekaka kitini ya ntoto na bo, 2 ye, na wisanaka ti nketo na yandi, tulaka na lweka ndambu ya ntalu, ye, na kunataka ndambu mosi, tulaka yo na makulu ya ba ntumwa. 3 Kansi Petelo kutuba : Anania, sambu na inki satana me kufulusa ntima na nge, nde nge kukusa Mpeve Santu ye nde nge kutula na lweka ndambu ya ntalu ya ntoto ? 4 Kana yo bikalaka [ya kukonda kuteka], yo zolaka kuvanda ya nge ve ? Ye yo me tekama, yo vandaka na kiyeka na nge ve ? Inki mutindu nge kanaka diambu yai na ntima na nge? Nge me kusa bantu ve, kansi Nzambi. 5 Ye Anania, na kuwaka ba ndinga yina, bwaka ye kufwaka. Ye boma ya ngolo simbaka ba yina yonso kuwaka [mambu

¹ Bisika ya nkaka : Mfumu ; tala lukaya Luk 2, 29.

² Klistu *ntendulama ya ki geleki ya ngogo ya ki ebeleo ya ke tendula na yina bo me pakula mafuta na ba nkunga 2.*

³ Ba nkunga 2, 1-2.

⁴ Bidimbu.

⁵ Mosi kaka.

yai]. 6 Ye ba ngunza, na kutelamaka, fikaka yandi, ye ya bo nataka yandi na nganda, zikaka yandi. 7 Ye yo kumaka, kiteso ya ntangu tatu na nima, nde nketo na yandi, na kuzabaka ve yina yonso kumaka, kotaka ; 8 ye Petelo vutudilaka yandi : Tubila mono, keti beno pesaka kilanga na ntalu yai ? Ye yandi kutubaka : E, na ntalu yina. 9 Ye Petelo [kutubaka] na yandi : Inki mutindu beno wisanaka kati na beno na kumeka Mpeve ya *Mfumu ? Tala, makulu ya ba yina zikaka bakala na nge ikele na kielo, ye bo ta kunata nge mpi. 10 Ye mbala mosi yandi bwaka na makulu na yandi ye fwaka. Ye ba ngunza, na kukotaka, kutaka yandi ya kufwa ; ye bo nataka yandi na nganda ye bo zikaka yandi mfinama ya bakala na yandi. 11 Ye boma ya nene simbaka dibundu ye ba yina yonso vandaka kuwa mambu yai.

12 Ye mambu mingi ya kuyituka¹ ti bimangu vandaka kusalama kati na ba bantu, na maboko ya ba ntumwa ; (ye bo vandaka bo yonso ntima mosi na kifulu ya kufikama ya Salomo ; 13 kansi, kati ya ba nkaka, mosi ve vandaka kumeka kuvukana na bo, kansi bantu vandaka kukumisa bo ngolo ; 14 ye ba nkwikidi ya kuluta mingi vandaka kuyikama na Mfumu, kibuka ya ba bakala mpi ba nketo ;) 15 na mpila nde bo vandaka kunata ba mbefo na nganda na ba bala—bala, ye nde bo vandaka kutula bo na ba mbeto ya fioti ti na bipoyi, na mpila nde, ntangu Petelo ta kwisa, nde ata kininga na yandi kuluta na zulu ya muntu mosi kati na bo. 16 Ye bibuka mpi ya ba mbanza ya nziunga vandaka kuvukana na Yeluzalemi, na kunataka bantu ya bifu ti ba yina vandaka kuyangisama na ba mpeve ya mbi ; ye bo vandaka kubeluka bo yonso.

17 Ye mbuta—nganga telamaka, yandi ye ba yina yonso vandaka ti yandi, kuzaba kimvuka ya ba Saduse ; ye bo fulukaka na kimpala, 18 ye tulaka maboko na ba ntumwa ye losaka bo na boloko ya bantu yonso. 19 Kansi wanzio ya *Mfumu kangulaka ba kielo na boloko na mpipa, ye nataka bo na nganda ye tubaka : 20 Beno kwenda, ye, beno telama kati na tempelo, beno zabisa na bantu ba ndinga yonso ya luzingu yai. 21 Na kuwaka yo, bo kotaka, na suka—suka, na tempelo, ye bo vandaka kulonga. Kansi mbuta—nganga ya yandi kwisaka, ti ba yina vandaka ti yandi, bo vukisaka Sanedilini ti ba mbuta yonso ya bana ya Izalaele, ye bo tindaka na boloko sambu na kunata bo. 22 Kansi ba nsadi, ya bo kumaka, kutaka bo na boloko ve ; na kuvutukaka, bo telaka bo yo, 23 na kutubaka : Beto me kuta boloko ya kukanga mbote—mbote, ye ba nkengidi ya kutelama na ba kielo ; kansi, ya beto kangulaka, beto kutaka muntu ve na kati. 24 Ye ntangu nganga—Nzambi ye mfumu ya mikengi ya tempelo ti ba mbuta ya ba nganga—Nzambi waka ba ndinga yai, bo vandaka na mvwalangana na yina me kutala bo, [na kuzabaka ve] inki yina ta kukuma². 25 Muntu mosi kumaka ye kutelaka bo : Tala, bantu yina beno tulaka na boloko bo ikele na temeplo ye ke kulonga bantu. 26 Ibuna mfumu ya mikengi, ti ba nsadi, kwendaka ye nataka bo na kingolo—ngolo ve ; sambu bo vandaka na boma ya kulosama matadi na bantu. 27 Ye ya bo kunataka bo, bo tedimisaka bo na ntwala ya Sanedilini. Ye mbuta—nganga yulaka bo, 28 na kutubaka : Beto tumaka beno ngolo na kulonga ve na zina yina, ye tala, beno me kufulusa Yeluzalemi na malongi na beno, ye beno zola kunata na zulu na beto menga ya muntu yai. 29 Ye Petelo ti ba ntumwa, na kuvutulaka, tubaka :

¹ Bidimbu.

² To : Yina ta kuluta kibeni.

Yo fetele kulemfuka na Nzambi kansu na bantu ve. 30 Nzambi ya ba tata na beto futumunaka Yezu ya beno kufwaka, na kukomaka yandi na nti. 31 Ikele yandi ya Nzambi tombulaka na yandi diboko ya kibakala Mfumu¹ ye Ngulusi, na mpila ya kupesa kubalula ntima na Izalaele ye ndoluka ya masumu : 32 Ye beto, beto ikele ba mbangi na yandi na mambu yai, ye Mpeve Santu mpi yina ya Nzambi pesaka na ba yina ke kulemfuka na yandi.

33 Kansu bo, ya bo kuwaka [mambu yai], waka nganzi, ye vandaka kuwakana sambu na kufwa bo. 34 Kansu mfalisi mosi na zina ya Ngamaliele, longi ya nsiku, muntu ya kukumisama na bantu yonso, telamaka na Sanedililini ye tumaka na kubisisa ba ntumwa sambu na ntangu fioti. 35 Ye yandi tubaka na bo : Ba bakala ya Izalaele², beno keba na beno mosi na yina me kutala bantu yai, [ye beno tala] yina beno lenda kusala. 36 Sambu, na ntwala ya bilumbu yai, Tedasi telamaka, na kukitubilaka kuvanda muntu ya nene, na yina kiteso ya ba bakala makumi nkama iya vukanaka ti yandi ; ye bo kufwaka yandi, ye [ba yina yonso vandaka kulemfukila yandi panzanaka ye kumaka mpamba. 37 na nima na yandi telamaka Yudasu ya Galilea, na bilumbu ya kusonika ba zina ya bantu, ye yandi nataka na nima na yandi na kutombuka bantu [mingi] ; yandi mpi kufwaka, ye ba yina yonso vandaka kulemfukila yandi panzanaka. 38 Ye ntangu yai mono ke kutuba na beno : Beno kulanda diaka bantu yai ve, ye beno bika bo ; sambu kana lukanu yai to kisalu yai ikele ya bantu, yo ta kufwa ; 39 kansu kana yo ikele ya Nzambi, beno lenda kufwa yo ve ;—mbayi—mbayi beno ta monana ke kunwanisa Nzambi. 40 Ye bo ndimaka yandi. Ye ya bo bingaka ba ntumwa, bo tumaka bo, na nima ya kubula bo, na kutuba ve na zina ya Yezu, ye bo yambulaka bo. 41 Ye bo mpi vandaka kukatuka na ntwala ya Sanedilini na kuyangalalaka na kutangama ya kufwana na kuwisama nsoni sambu na zina ; 42 ye bo vandaka kubika ve bilumbu yonso na kulonga ye kumwanga³ Yezu [bonso] Klistu, na tempelo ye na ba nzo.

6 Na bilumbu yina, ntalu ya ba ntumwa na kuyikamaka, ba yuda yina ke tubaka ki geleki⁴ bokutilaka ba Hebelo, sambu ba fwidi na bo vandaka ya kuyambulama na kisalu ya kilumbu. 2 Ye ba kumi na zole, ya bo bingaka kibuka ya ba longoki, tubaka : Yo me kufwana ve nde, na kubikaka ndinga ya Nzambi, beto kusadila na ba mesa. 3 Beto sosa mpi, ba mpangi, bantu nsambwadi kati na beno, yina kuvanda na kimbangi [ya mbote], ya kufulukaka na Mpeve Santu ye na ngangu, ya beto ta kutula na diambu yai. 4 Ye, sambu na beto, beto ta kutatamana na bisambu ye na kislulu ya ndinga. 5 Ye ndinga yai sepidisaka kibuka yonso ; ye bo solaka Etieni, bakala ya kufulukaka na lukwikilu ye na Mpeve Santu, ye Filipo, ye Pokolo, ye Nikanoli, ye Timoni, Palimenasi ye Nikola, pozelito ya Antiokia yina kitukaka na lusambu ya ba Yuda ; 6 yina bo basisaka na ba ntumwa ; ye, na nima ya kusamba, bo tulaka bo maboko.

¹ 3, 15.

² Sambu : Na ba isalaele ; tala lukaya 1. 1.

³ Kumwanga nsangu ya mbote.

⁴ Ba Yuda yina ke tubaka ki geleki : Ba Yuda ya malongi ya kigeleki ba ya vandaka kuzinga na nganda ya palestina ; Ebeleo : Ba Yuda ya Palestina.

7 Ye ndinga ya Nzambi vandaka kuyela, ye ntalu ya ba longoki vandaka kuyikama na Yeluzalemi, ye kibuka ya nene ya ba nganga—Nzambi vandaka kulemfuka na lukwikilu.

8 Etieni, ya kufuluka na dienga ye na ngolo, vandaka kusala kati na bantu bimangu ye mambu ya kuyituka ya nene. 9 Ye mwa ndambu ya sinagoga ya me bingama ya ba yina katukaka na kimpika, ye bantu ya Kileni, ye bantu ya Alekisandele, ye ba yina ya Silikia ti ya Azia, telamaka, na kutulaka ntembe ti Etieni. 10 Ye bo lendaka ve kutedimina ngangu ye mpeve yina yandi vandaka kutubila. 11 Ibuna bo ndimisaka bakala yina vandaka kutuba : Beto waka yandi na kutubaka ba ndinga ya kuvwenza na kutedimina Mose ye kutedimina Nzambi. 12 Ye bo tombukisaka bantu ye ba mbuta ye ba nsoniki ; ye bo kuminaka yandi, ye bo kangaka yandi na ngolo ye nataka yandi na ntwala ya Sanedilini. 13 Ye bo tedimisaka ba mhangi ya luvunu yina vandaka kutuba : Muntu yai ke kubika ve na kutuba ba ndinga ya kutedimina kisika ya Santu ye kutedimina nsiku ; 14 sambu beto waka yandi kutuba nde Yezu yai muntu ya Nazaleti ta kufwa kisika yai ye ta kubalula bikalulu yina Mose longaka beto. 15 Ye ba yina yonso vandaka na Sanedilini, ya bo tulaka meso na bo na yandi, monaka ilungi na yandi bonso ilungi ya wanzio.

7 Ye mbuta—nganga tubaka : Mambu yai mpi ikele mpidina ? 2 Ye yandi tubaka : Ba mpangi ya ba bakala ye ba tata¹, beno kuwa : Nzambi ya nkembo monanaka na nkaka na beto Abalahami, ntangu yandi vandaka na Mesopotamia, na ntwala yandi kuzinga na Halani, 3 ye yandi tubaka na yandi : Basika na nsi na nge ye na dibuta na nge, ye kwisa na nsi ya mono ta kusonga nge. 4 Ibuna na kubasikaka na nsi ya ba Kaladeya, yandi zingaka na Halani ; ye kuna, na nima na nima ya lufwa ya tata na yandi, Nzambi lutisaka yandi na nsi yai kuna beto ke kuzinga ntangu yai. 5 Ye yandi pesaka yandi ve bima ya kubiadila na nsi yai, ata kisika ya kutula dikulu na yandi ve, ye yandi silaka yandi na kupesa yandi yo sambu na kuvwa, ye na ba ntekolo na yandi na nima na yandi, ibuna yandi vandaka na mwana ve. 6 Ye Nzambi tubaka mutindu yai : « Ba ntekolo na yandi ta kuzinga na ntoto, ye bo ta kukitula yo ba mpika ye bo ta kuniokula yo mvula nkama iya ; 7 ye mono ta kusambisa, mono, dikanda yina ta kukumisa bo ba mpika, ke tubaka Nzambi ; ye na nima ya yina bo ta kubasika ye bo ta kusadila mono na kisika yai »(A)². 8 Ye yandi pesaka yandi ngwakana ya luyotisu ; ye mpidina Abalahami butaka Izaki ye kuyotisaka yandi na kilumbu ya nana ; ye Izaki, Yakobo ; ye Yakobo, ba nkaka kumi na zole. 9 Ye ba nkaka ya kufulukila Yozefo kimpala, tekaka yandi [sambu na kunatama] na Ezipito ; ye Nzambi vandaka ti yandi ; 10 ye yandi katulaka yandi na ba mpasi na yandi yonso, ye yandi monisaka yandi dienga ti ngangu mfinama ya Falu, ntotila ya Ezipito ; ye yandi kumisaka yandi mfumu ya kiyeka ya nsi Egipito ye ya nzo na yandi yonso. 11 Nzala kwisaka na nsi yonso ya Ezipito ye na Kanana, ye mpasi ya nene, ye ba tata na beto monaka madia ve. 12 Ye Yakobo, yayandi kuwaka nde kuvandaka na ble na Ezipito, yandi tindaka na mbala ya ntete ba tata na beto ; 13 ye na mbala ya zole, Yozefo zabanaka na ba mpangi na yandi, ye dibuta ya Yozefo zabanaka na Falu. 14 Ye Yozefo tindaka na kusosa tata na yandi Yakobo ti dibuta na yandi

¹ Na ki ebeleo : Ba mpangi ye ba tata

² Luyantiku 15, 13-16.

yonso, [na yonso] mioyo makumi nsambwadi na tanu. 15 Ye Yakobo kulumukaka na Ezipito ; yandi fwaka, yandi ti ba tata na beto, 16 ye bo nataka na Sikemi, ye tulamaka na maziamu ya Abalahami sumbaka na ntalu ya mbongo na bana ya Emoli, [tata] ya Sikemi.

17 Kansi bonso ntangu ya lusilu yina Nzambi silaka na Abalahami, vandaka kufinama, bantu [ya Izalaele] yikamaka ye kumaka na Ezipito, 18 tii kuna basikaka ntotila ya nkaka na Ezipito, yina zabaka Yozefo ve. 19 Yandi yai, na kusalaka mayele ya mbi na dikanda na beto, niokulaka ba tata tii na kutudisa bana na bo na kigonsa sambu na kuvanda na luzingu ve.

20 Na ntangu yina butukaka Mose, ye yandi vandaka kitoko¹ na meso ya Nzambi ; ye bo sansaka yandi ngonda tatu na nzo ya tata. 21 Kansi, ya bo basisaka yandi na nganda, mwana ya Falo ya nketo nataka yandi, ye yandi sansaka yandi sambu na yandi, na mpila yandi kuvanda mwana na yandi. 22 Ye Mose longamaka na ngangu yonso ya bantu ya Ezipito ; ye yandi vandaka ngolo na ba ndinga na yandi ye na bisalu na yandi. 23 Kansi ntangu yandi kumaka na mvula makumi na iya, dibanza kwisilaka yandi na ntima ya kutala ba mpangi na yandi, bana ya Izalaele ; 24 ye na kumonaka mosi na bo yina bo vandaka kuniokula, yandi nwanisaka yandi, ye vutulaka mbela sambu na yina bo vandaka kuniokula, na kubulaka muntu ya Ezipito. 25 Yandi banzaka nde ba mpangi na yandi ta kubakisa nde Nzambi ta kupesa bo luguluku na nzila ya maboko na yandi, kansi bo bakisaka yo ve. 26 Ye na kilumbu ya kulanda, yandi kudimonisaka na bo bonso bo vandaka kunwana ; ye yandi mekaka kunata bo na ngemba, na kutubaka : Beno ikele ba mpangi ; sambu na inki beno ke kusalana mbi mosi na ya nkaka ? 27 Kansi yina vandaka kusala nkweni na yandi mbi tindikaka yandi na kutubaka : Nani me kutula nge mfumu ye zusi na beto ? 28 Nge zola kufwa mono, nge, bonso nge kufwaka mazono muntu ya Ezipito ? 29 Ye Mose tinaka na ndinga yina, ye kumaka nzenza na insi ya Madiani, kuna yandi butaka bana ya ba bakala zole. 30 Ye, ya mvula makumi na iya lutaka, wanzio mosi basikilaka yandi na insi ya kuyuma ya ngumba ya Sinayi, na nsemo ya tiya na mwa—ba nti. 31 Ye Mose, na kumonaka yina, yitukaka sambu na mbona—meso ; ye bonso yandi vandaka kufinama sambu na kutala², mungungu mosi ya *Mfumu [wisanaka] : 32 Mono, mono ikele Nzambi ya ba tata na nge, Nzambi ya Abalahami, ye ya Izaki, ye ya Yakobo. Ye Mose, kumaka kutekita, mekaka kutala ve. 33 Ye *Mfumu kutuba na yandi : Katula ba sapatu na makulu na nge ; sambu kisika ya nge me kutelama ikele ntoto ya santu. 34 Mono me kumona, kuniokulama ya bantu yina ikele na Ezipito, ye mono me kuwa kudila na bo, ye mono me kulumuka sambu na kugulusa bo ; ye ntangu yai kwisa, mono ta kutinda nge na Ezipito³. 35 Mose yai, ya bo kulosaka, na kutubaka : Nani me kutula nge mfumu to zusi ? Yandi yina, Nzambi tindaka yandi bonso mfumu ye bonso mukatudi na kimpika, na nzila ya diboko ya wanzio yina monikilaka yandi na mwa—ba nti. 36 Ikele yandi yina nataka bo na nganda, na kusalaka bimangu ti mambu ya kuyituka⁴ na nsi ya Ezipito, ye na nzadi mungwa ya mbwaki, ye

¹ Kitoko na Nzambi.

³ Tala Kubasika 3.

⁴ Bidimbu.

na nsi ya kuyuma ba mvula makumi iya. 37 Ikele Mose yina tubaka na bana ya Izalaele : Nzambi ta kutedimisila beno kati na ba mpangi na beno mbikudi mosi bonso mono ; beno [kuwa yandi]¹. 38 Ikele yandi yina vandaka kati na kimvuka na insi ya kuyuma, ti wanzio yina vandaka kutubila yandi na ngumba ya Sinayi, ye ti ba tata na beto ; yina bakaka ba mbiki² ya moyo sambu na kupesa beto yo ; 39 na yandi ba tata na beto zolaka kulemfuka ve ; kansi bo tindikaka yandi ye vutukaka na ba ntima na bo na Egipiti, 40 na kutubaka na Aloni : Sadila beto ba nzambi yina ta kwenda na ntwala na beto, na yina me kutala Mose yina nataka beto na nganda ya insi ya Egipiti, beto ke kuzaba ve inki me kukumina yandi. 41 Ye bo kusalaka na bilumbu yina mwana ya ngombe, ye bo tambikaka nkayilu na kiteki, ye monaka kiese na bisalu ya maboko na bo. 42 Ye Nzambi pesaka bo mukongo, ye kabaka bo na kisalu³ ya makesa ya zulu, mutindu me kusunamaka na mukanda ya ba mbikudi : « Ketu beno tambikilaka mono ba bibulu ya me kuzengama nkingu ti ba nkayilu tuka ba mvula makumi iya na nsi ya kuyuma, nzo ya Izalaele ? 43 Ye beno nataka nzo ya tenta ya Moloki ye mbwetete ya nzambi na beno Lafani, bifwanisu yina beno salaka sambu na kupesa bo lukumu ; ye mono ta kunata beno kuluta Babiloni »(A)⁴.

44 Ba tata na beto vandaka ti nzo ya tenta ya kimbangi na nsi ya kuyuma, bonso tumaka yina tubilaka Mose na kusala yo na mpila ya mbandu yina yandi monaka. 45 Ye ba tata na beto, ya bo kuyambaka yo, kotisaka yo ti Yoswe, na kubakaka [ntoto ya] makanda yina ya Nzambi kulaka na ntwala ya ilungi ya ba tata na beto, tii na bilumbu ya Dawidi, 46 yina bakaka dienga na ntwala ya Nzambi, ye yina lombaka kubakila Nzambi ya Yakobo nzo ya tenta. 47 Kansi Salomo tungilaka yandi nzo. 48 Kansi yina ya kuluta zulu⁵ ke kuzingaka ve na ba [nzo] ya me kusalama na maboko ; mutindu ke kutuba mbikudi : 49 « Zulu ikele kiti na mono ya kimfumu, ntoto ikele kiniatilu ya makulu na mono. Inki nzo beno ta kutungila mono ke kutuba *Mfumu, ye inki ta kuvanda kisika ya kupema na mono ? 50 Diboko na mono salaka bima yai yonso ve?» (A)⁶.

51 Bantu ya ntu ngolo ye ya kukonda luyotisu ya ntima ye ya makutu, beno ke kutedimina ntangu yonso Mpeve Santu ; bonso ba tata na beno, beno mpi. 52 Nani kati ya ba mbikudi ba tata na beno niokulaka ve? Ye bo kufwaka ba yina tubaka na ntwala ngisa ya muntu ya masonga, yina ntangu yai beno, beno kabaka ye fwaka, 53 beno yina bakaka nsiku na nzila⁷ ya ba wanzio, ye yina zitisaka yo ve...

54 Na kuwaka mambu yai, bo kuwaka makasi ya ngolo na ba ntima na bo, ye bo vandaka kukwetisila yandi meno. 55 Kansi yandi, na kufulukaka na Mpeve Santu, na kuvandaka meso ya kutala na zulu, monaka nkembo ya Nzambi, ye Yezu ya kutelama na diboko ya kibakala ya Nzambi ; 56 ye yandi

¹ Tala Detelonome 18, 15.

² Tala lukaya ba Loma 3, 2.

³ *Disongidila* : Na lusambu.

⁴ Amosi 5, 25-27.

⁵ Tala lukaya Luka 1, 32.

⁶ Yezaya 66, 1-2.

⁷ To : Lutumu ; Gal 3, 19 ye Ebel.2,2.

tubaka : Tala, mono ke kumona mazulu ya kukanguka, ye Mwana ya muntu ya kutelama na diboko ya kibakala ya Nzambi.

57 Ye na kubokaka na mungungu ya ngolo, bo kangaka makutu na bo, ye na ntima mosi kwendaka nswalu na yandi ; 58 ye ya bo nataka yandi na nganda ya mbanza, bo vandaka kulosila yandi matadi ; ye ba mbangi tululaka bilele na bo na makulu ya ngunza mosi ya bakala na zina ya Sauli. 59 Ye bo vandaka kulosila Etieni matadi, yina vandaka kusamba¹ ye vandaka kutuba : Mfumu Yezu, yamba mpeve na mono. 60 Ye ya yandi fukamaka, yandi bokaka na mungungu ya ngolo : Mfumu, kutangila bo disumu yai ve. Ye ntangu yandi tubaka yina, yandi lalaka ;

8 Ye Sauli vandaka kundima lufwa na yandi. Na ntangu² yina, kumaka kumonisa mpasi ya ngolo na dibundu yina vandaka na Yeluzalemi ; ye bantu yonso panzamaka na bizunga ya Yudea ye ya Samaliya, katula ba ntumwa. 2 Ye bantu ya kuzitisa Nzambi nataka Etieni sambu na kuzika yandi, ye dilaka ngolo sambu na yandi.

3 Sauli vandaka kuniokula ngolo dibundu, na kukotaka na ba nzo ; ye na kubendaka ba bakala ti ba nketo, yandi vandaka kukaba bo [sambu na kulosama] na boloko.

4 Ba yina mpi panzanaka mpi vandaka kwenda ndambu na ndambu, na kumwangaka³ ndinga. 5 Ye Filipo, ya yandi kulumukaka na mbanza mosi ya Samaliya, longaka bo Klistu. 6 Ye bibuka, na ntima mosi, vandaka kulanda mbote mambu ya Filipo vandaka kutuba, na kuwaka yandi, ye na kumonaka mambu ya kuyituka⁴ yina yandi vandaka kusala ; 7 sambu ba mpeve ya mbi, na kubokaka na mungungu ya ngolo, vandaka kubasika na ba mingi ye yina vandaka na yo ; ye bikata mingi ye bantu ya bifu belukaka ; 8 ye vandaka na kiese ya ngolo na mbanza yina.

9 Na ntwala ya yina, vandaka na muntu mosi na kati ya mbanza na zina ya Simoni, yina vandaka kusala mpandu⁵ ye vandaka kuyitukisa bantu ya Samaliya, na kuditubilaka kuvanda muntu mosi ya nene ; 10 bantu yonso vandaka kukangama na yandi, yantika na bantu ya fioti ti na bantu ya nene, na kutubaka : Yandi yai ikele ngolo ya Nzambi ya ke kubingamaka ya nene. 11 Ye bo vandaka kukangama na yandi, sambu tuka ntama yandi vandaka kuyitukisa bo na mpandu⁶ na yandi. 12 Kansi ntangu bo kwikilaka Filipo yina vandaka kulonga bo ba nsangu ya mbote yina ke kutadila kimfumu ya Nzambi ye yina ya Yezu Klistu, ba bakala ye ba nketo botamaka. 13 Ye Simoni yandi mosi mpi kwikilaka ; ye na nima ya kubotama, yandi vandaka ntangu yonso mfinama ya Filipo ; ye na kumonaka bimangu ye mambu ya kuyituka² ya nene yina vandaka kusalama, yandi vandaka kuyituka.

¹ Kansi : Vandaka kuboka.

² Na kilumbu yina.

³ Kutubaka nsangu ya mbote, na kumwangaka nsangu.

⁴ Bidimbu.

⁵ Magie. Bisalu na yandi ya mpandu, kimalu na yandi ya kindoki.

14 Ba ntumwa yina vandaka na Yeluzalemi, ya bo kuwaka nde Samaliya yambaka ndinga ya Nzambi, tindilaka bo Petelo ti Yoani, 15 ya bo kulumukaka, sambaka sambu na bo, sambu bo kubaka Mpeve Santu : 16 Sambu yo kubwaka ntete ata na mosi kati na bo ve, kansi kaka bo kubotamaka sambu na zina ya Mfumu Yezu. 17 Ibuna bo kutulaka bo maboko, ye bo yambaka Mpeve Santu. 18 Simoni, na kumonaka nde Mpeve Santu pesamaka na kutulama ya maboko ya ba ntumwa, pesaka bo mbongo, 19 na kutubaka : Beno pesa mono mpi kiyeka yai, na mpila nde¹ ba yina yonso ya mono ta kutula maboko kuyamba Mpeve Santu. 20 Kansi Petelo tubaka na yandi : Nde mbongo na nge kubebisama ti nge, sambu nge yindulaka kubaka na mbongo dikabu ya Nzambi. 21 Nge ikele ata na dikabu ve ata na kitini ve na diambu yai ; sambu ntima na nge ikele masonga ve na ntwala ya Nzambi. 22 Balula mpi ntima na nge na mbi² yai, ye bondila Mfumu, na mpila nde, kana yo lenda salama, dibanza ya ntima na nge yo kulolukila nge ; 23 sambu mono ke kumona nde nge ikele na ndumba ya ndudi ye na kukangama ba nsinga ya mambi³. 24 Ye Simoni, na kuvutulaka, tubaka : Beno, beno bondila Mfumu sambu na mono, na mpila nde kima mosi ve kukwisila mono na yina beno me kutuba. 25 Bo mpi, na nima ya kuta kimbangi ye kumwanga ndinga ya Mfumu, vandaka kuvutuka na Yeluzalemi ; ye bo vandaka kumwanga nsangu ya mbote na ba bwala mingi ya Samaliya.

26 Ye wanzio mosi ya*Mfumu tubaka na Filipino : Telama, ye kwenda na ndambu ya sudi, na nzila yina ke kulumuka katuka na Yeluzalemi tii na Ngasa, yina ikele na nsi ya kuyuma. 27 Ye yandi, na kutelamaka, kwendaka. Ye tala, muntu mosi ya Etiopia, mukobo, nsadi ya nene ya Kandake, ntotila ya nketo ya ba Etiopia, mayala ya bima na yandi yonso ya ntalu, ye yina vandaka kwisaka sambu na kukumisa na Yeluzalemi, vandaka kuvutuka ; 28 ye yandi vandaka ya kuvanda na kalu⁴ na yandi ye vandaka kutanga mbikudi Yezaya. 29 Ye Mpeve tubaka na Filipino : Mfinama ye kangama na kalu² yina. 30 Ye Filipino na kukwendaka ntinu, waka yandi vandaka kutanga mbikudi Yezaya ; 31 ye yandi kutuba : Keti nge ke kubakisa yina nge ke kutanga ? Ye yandi tubaka : Inki mutindu mpi mono lenda [kubakisa] yo, kana muntu mosi ve kunatisa mono ? Ye yandi bondilaka Filipino na kumata ye kuvanda ti yandi. 32 Kitini ya masonama yandi vandaka kutanga vandaka yai : « Yandi natamaka bonso dimeme na kisika ya bo ke kufwaka bibulu ; ye bonso mwana ya dimeme, ya kukonda kutuba na ntwala ya ba yina ke kukatula yo mika, mpidina yandi ke kukangula munoko na yandi ve ; 33 na kudikulumusana na yandi, kusambisama na yandi katulamaka ; ye nani ta kutendula mbandu⁵ na yandi ? Sambu luzingu na yandi me katulama na ntoto » (A)⁶. 34 Ye mukobo, na kuvutulaka, tubaka na Filipino : Mono ke bondila nge, sambu na nani mbikudi ke kutuba yina ? Sambu na yandi mosi, to na muntu ya nkaka ? 35 Ye Filipino, na kukangulaka munoko na yandi ye na kuyantikaka na kisono yai, na kutubilaka yandi Yezu. 36 Ye bonso bo vandaka kulanda nzila na bo, bo

¹ To : Kiyeka yai, nde.

² Na mbi na nge yai.

³ Bisika ya nkaka : Kukonda masonga.

⁴ Pusu—pusu.

⁵ Tala lukaya, Matt. 1, 17.

⁶ Yez. 53, 7-8.

kumaka na masa mosi, ye mukobo tubaka : Tala masa, inki ke kukanga mono nzila na kubotama ?¹ 38 Ye yandi tumaka nde bo kutedimisa kalu, ye bo kulumukaka bo yonso zole na masa, ye Filipino ti mukobo ; ye [Filipo] botikaka yandi. 39 Ye, ntangu bo tombukaka na nganda ya masa, Mpeve ya Mfumu katulaka Filipino, ye mukobo monaka yandi diaka ve, sambu yandi landaka nzila na yandi na kiese yonso ; 40 kansi Filipino monanaka na Azoti ; ye na kuzengisaka [insi], yandi mwangaka nsangu ya mbote na ba mbanza yonso, tii kuna yandi kumaka na Kayisaliya.

9

Sauli na kuvandaka kaka na mpusa ya kukanina ye kufwa ba longoki ya Mfumu, kwendaka na mbuta—nganga 2 ye lombaka yandi sambu na Damasi mikanda sambu na ba sinagoga, na mpila nde, kana yandi kumona ba mosi yina ikele ya nzila², yandi kunata bo, ba bakala ti ba nketo, ya kukanga na ba nsinga na Yeluzalemi. 3 Ye, bonso yandi vandaka na nzila, yo kumaka nde yandi finamaka na Damasi ; ye na kintulumukina nsemo mosi ngengaka katuka na zulu bonso nsemo ya nzasi na nziunga na yandi. 4 Ye ya yandi kubwaka na ntoto, ye yandi waka mungungu mosi yina vandaka kutuba na yandi : Sauli ! Sauli ! Sambu na inki nge ke niokula mono ? 5 Ye yandi kutuba : Nge ikele nani, Mfumu ? Ye yandi [tubaka] : Mono ikele Yezu ya nge ke monisa mpasi. 6 Kansi telama, ye kota na mbanza ; ye bo ta kutubila nge yina nge fetele kusala. 7 Ye ba bakala yina vandaka kwenda kimvuka ti yandi telamaka na kusimbamaka na ngituka ngolo, na kuwaka mungungu mbote, kansi na kumonaka muntu ve. 8 Ye Sauli telamaka na ntoto ; ye meso na yandi na kuvandaka ya kukanguka, yandi vandaka kumona muntu³ ve ; ye, na kutwadisaka yandi na diboko, bo nataka yandi na Damasi ; 9 ye yandi salaka bilumbu tatu ya kukonda kumona, yandi diaka ye nwaka ve. 10 Yo vandaka na Damasi longoki mosi na zina Anania ; ye Mfumu tubaka na yandi na mbona—meso : Anania ! Ye yandi tubaka, mono yandi yai, Mfumu. 11 Ye Mfumu [tubaka] na yandi : Telama, ye kwenda na bala—bala yina bo ke bingaka ya kusungama, ye sosa na nzo ya Yudasi [muntu] yina bo ke bingaka Sauli, ya Talaso ; sambu tala, yandi ke kusamba, 12 ye yandi monaka na [mbona—meso] muntu mosi na zina ya Anania, yina vandaka kukota ye vandaka kutula yandi diboko sambu yandi kumona diaka. 13 Ye Anania vutulaka : Mfumu, Mono kuwaka na bantu mingi sambu na bakala yai, mambi ikwa yandi salaka na ba santu na nge na Yeluzalemi ; 14 ye awa yandi ikele na kiyeka, ya me katuka na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi, na kukanga nsinga ba yina yonso ke bingaka zina na nge. 15 Kansi Mfumu kutuba : Kwenda ; sambu muntu yai ikele kidadilu ya kusolama sambu na kunata zina na mono na ntwala ya makanda ye na ba ntotila, ye na bana ya Izalaele ; 16 sambu mono ta kusonga yandi myina yonso yandi fetele kumona mpasi sambu na zina na mono. 17 Ye Anania kwendaka, ye kotaka na nzo ; ye, na kutulaka yandi maboko, kutubaka : Sauli, mpangi, Mfumu Yezu yina monikilaka nge na

¹ *Ntendula ya ntama ya nkaka yikaka awa nzila ya kutanga 37* : Ye Filipino tubaka : Kana nge kwikila na ntima na nge mvimba, yo me pesama nswa. Ye na kuvutulaka yandi tubaka : Mono ke kwikila nde Yezu Klistu ikele Mwana ya Nzambi.

² *Disongidila* : Ba yina vandaka kulanda Klistu (*awa ti bisika ya nkaka*).

³ Na bumbidi : Kim ave.

nzila ya nge vandaka kwenda, tindaka mono sambu nge kumona diaka ye nde nge kufuluka na Mpeve Santu. 18 Ye na mbala mosi kubwaka na meso na yandi bonso makalu ya mbisi ; ye yandi monaka diaka ; ye na kutelamaka, yandi botamaka ; 19 ye ya yandi diaka, yandi bakaka ngolo. Ye yandi vandaka pana mwa—bilumbu ti ba longoki yina vandaka pana na Damasi ; 20 ye na mbala mosi yandi longaka Yezu na ba sinagoga, [na kutubaka] nde yandi ikele Mwana ya Nzambi. 21 Ye bo yonso ya vandaka kuwa yandi vandaka kuyituka ye vandaka kutuba : Ketu ikele ve yina kuniokulaka na Yeluzalemi ba yina vandaka kuboka zina yina, ye yina kwisaka awa na kikuma ya kunata bo ya kukanga na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ? 22 Kansi Sauli vandaka kuyela na ngolo ntangu yonso, ye vandaka kuwisa ba yuda yina vandaka na Damasi nsoni¹, na kusongaka nde yandi yai vandaka Klistu.

23 Ye ya bilumbu mingi lutaka, ba yuda bakaka lukanu na kimvuka sambu na kufwa yandi ; 24 kansi lukanu na bo zabanaka na Sauli. Ye bo vandaka kukengidila mpi ba kielo, mwini ye mpipa, sambu na kufwa yandi. 25 Kansi ba longoki, na kubakaka yandi na mpipa, kulumusaka yandi na kibaka ya mbanza, na kutulaka yandi na kati ya kitunga.

26 Ye ya yandi kumaka na Yeluzalemi, yandi sosaka na kuvukana na ba longoki ; ye bo yonso vandaka kuwa yandi boma, na kukwikilaka ve nde yandi vandaka longoki ; 27 kansi Banaba bakaka yandi ye nataka yandi na ba ntumwa, ye telaka bo inki mutindu, na nzila, yandi monaka Mfumu, yina² kutubilaka yandi, ye inki mutindu yandi kutubaka pwelele, na Damasi, na zina ya Yezu. 28 Ye yandi vandaka ti bo na Yeluzalemi, na kwendaka ye na kwisaka, ye na kutubaka pwelele na zina ya Mfumu. 29 Ye yandi vandaka kutuba ye kutula ntembe ti ba yuda yina ke tubaka Kigeleki³ ; kansi ba yai vandaka kusosa kufwa yandi. 30 Ye ba mpangi, ya bo zabaka yo, nataka yandi na Kayisaliya, ye tindaka yandi na Talaso.

31 Mabundu⁴ mpi, na Yudea yonso ye na Galilea ye na Samaliya, vandaka na ngemba, ya bo tungamaka, ye na kutambulaka na boma ya Mfumu ; ye bo vandaka kuyela na nzila ya kupesama kikesa ya Mpeve Santu.

32 Yo kumaka nde, bonso Petelo vandaka kutambula na nziunga yonso, ye yandi kulumukaka mpi na ba santu yina vandaka kuzinga na Lidia. 33 Ye yandi monaka pana muntu mosi na zina ya Ene, yina tuka ba mvula na na vandaka ya kulala na mbeto ya fioti ; ye yandi vandaka kikata. 34 Ye Petelo tubaka na yandi : Ene ! Yezu, Klistu, ke kubelula nge ; telama, ye yidika nge mosi mbeto na nge. Ye mbala mosi yandi telamaka. 35 Ye ba yina yonso yina vandaka kuzinga na Lidia ti na Saloni monaka yandi ; ye bo balukaka na Mfumu.

36 Kuvandaka na Yope longoki mosi ya nketo, na zina ya Tabita, yina, na kutendulama, disongidila Doluka⁵ ; yandi vandaka ya kufuluka na bisalu ya

¹ Kukonda ndinga ya kutuba.

² Ye nde yandi.

³ *Tala lukaya* 6.1.

⁴ Na bumbidi : Dibundu.

⁵ *To* : Mukengi.

mbote ti makabu na ba nsukami yina yandi vandaka kusala. 37 Ye yo kumaka na bilumbu yina, ya yandi belaka yandi kufwaka ; ye ntangu bo yobisaka yandi, bo tulaka yandi na suku ya zulu. 38 Ye bonso Lidia ikele mfinama ya Yope, ba longoki kuwaka nde Petelo vandaka na [mbanza] yina, tindilaka yandi ba bakala zole, na kubondilaka yandi : Kusukinina ve na kwisa tii na beto. 39 Ye Petelo, na kutelamaka, kwendaka ti bo. Ye ntangu yandi kumaka, bo nataka yandi na suku ya zulu ; ye ba fwidi yonso ya ba nketo kwisaka mfinama na yandi na kudilaka, ye na kusongaka ba mvwela ye bilele, bima yonso yina Doluka salaka ntangu yandi vandaka ti bo. 40 Kansi Petelo, ya yandi tulaka bo yonso na nganda ye ya yandi fukamaka, sambaka ; ye, na kubalukaka kisika nitu vandaka, yandi kutuba : Tabita, telama. Ye yandi kangulaka meso na yandi, ye na kumonaka Petelo, yandi kuvandaka na mbeto na yandi. 41—Ye ya yandi pesaka yandi diboko, yandi tedimisaka yandi ; ye ya yandi bingaka ba santu ti ba fwidi ya ba nketo, yandi songaka [bo] ke kuzinga. 42 Ye yina zabanaka na Yope yonso ; ye bantu mingi kwikilaka na Mfumu. 43 Ye yo kumaka nde yandi zingaka bilumbu mingi na Yope, na nzo ya Simoni mosi ya ke yidikaka ba mpusu ya mbisi.

10 Na Kayisaliya, muntu mosi na zina ya Kolonelio, mfumu ya kolohoti ya bo ke kubingaka italika, 2 muntu ya kuzitisa Nzambi ye ya kubanga Nzambi ti nzo na yandi yonso, na kupesaka makabu na ba nsukami mingi na bantu, ye na kusambaka Nzambi ntangu yonso, 3 monaka pwelele na mbona —meso, kiteso ya ntangu ya uvwa ya kilumbu, wanzio mosi ya Nzambi na kukotaka mfinama na yandi ye tubaka na yandi : Kolonelio ! 4 Ye, na kutulaka meso na yandi ye ya yandi waka boma, yandi kutubaka, inki Mfumu ? Ye yandi tubaka na yandi : Bisambu na nge ti makabu na nge na ba nsukami me kutombuka na ngindulu na ntwala ya Nzambi. 5 Ye ntangu yai tinda bantu na Yope, ye bingisa Simoni yina bo ke bingaka Petelo ; 6 Yandi ke kuzinga na nzo ya muntu mosi Simoni, yina ke yidikaka ba mpusu ya mbisi, yina ikele ti nzo na lweka ya nzadi mungwa. 7 Ye ntangu wanzio yina vandaka kutubila yandi kwendaka, Kolonelio, ya yandi bingaka zole ya ba nsadi na yandi ye kinwani mosi ya ke zitisaka Nzambi kati na ba yina ke vandaka mfinama na yandi ntangu yonso, 8 ye yandi telaka bo mambu yonso, tindaka bo na Yope.

9 Kilumbu ya kulanda, bonso bo vandaka kutambula ye bo vandaka kufinama na mbanza, Petelo tombukaka na ludi¹ sambu na kusamba, na ntangu ya sambanu. 10 Ye yandi kuwaka nzala ngolo, ye zolaka kudia ; ye bonso bo vandaka kuyidikila yandi [madia], nsayi kuminaka yandi. 11 Ye yandi monaka zulu ya kukangu, ye kima mosi na kukulumukaka bonso lele ya nene [ya kukanga] na ba nsongi iya ye kukulumuka na ntoto, 12 ye kati na yo vandaka ba mbisi yonso ya makulu iya ye ba mbisi ya ke kutambulaka na divumu na ntoto ti ba ndeke ya zulu. 13 Ye mungungu [mosi bingaka yandi, na kutubilaka] : Telama, Petelo, fwa ye dia. 14 Kansi Petelo tubaka : Ata fioti ve, Mfumu ; sambu mono me kudiaka ata kilumbu mosi ve yina ikele mvindu² to kukonda bunkete. 15 Ye mungungu mosi [tubilaka] yandi diaka, na mbala ya

¹ Ludi na kisika ya kupema.

² *Tala lukaya* Lew. 11.

zole : Yina Nzambi me gedisa, nge, kubaka yo bonso mvindu ve. 16 Ye yina kusalamaka mbala tatu, ye na mbala mosi kima yina tombulamaka na zulu.

17 Ye bonso Petelo vandaka na kudiyangisa kati na yandi mosi na yina me kutala yina vandaka mbona—meso yina yandi kumonaka, tala mpi, bantu ya Kolonelio tindaka, ya bo sosaka nzo ya Simoni, telamaka na kielo ; 18 ye ya bo bingaka, bo yufulaka kana Simoni ya bo ke bingaka Petelo, vandaka kuzinga pana. 19 Ye bonso Petelo vandaka kuyindula na yina me kutala mbona —meso, Mpeve tubaka na yandi : Tala, ba bakala tatu ke kusosa nge ; 20 kansi telama, ye kulumuka, ye kwenda ti bo kukonda ntembe, sambu ikele mono muntu me kutinda bo. 21 Ye Petelo ya yandi kulumukaka na ba bakala yina, tubaka : Tala, mono, mono ikele yina beno ke kusosa ; inki ikele kikuma ya beno me kwisila ? 22 Ye bo tubaka : Kolonelio, mfumu ya binwani nkama, muntu ya masonga ye ya kuwaka Nzambi boma, ye yina ikele na kimbangi [ya mbote] na dikanda yonso ya ba Yuda, songamaka na bu Nzambi na nzila ya wanzio ya Santu mosi na kubingisa nge na nzo na yandi ye na kuwa ba ndinga na nge. 23 Ya yandi kotisaka bo, yandi yambaka bo na nzo ; ye na kilumbu kulanda, na kuelamaka, yandi kwendaka ti bo ; ye ba mosi y aba mpangi ya Yope kwendaka ti yandi. 24 Ye na kilumbu ya kulanda bo kotaka na Kayisaliya. Ye Kolonelio vandaka kukinga bo, ya yandi vukisaka bibuti na yandi ti ba nduku na yandi ya ntima.

25 Ye bonso yo kumaka nde Petelo vandaka kukota, Kolonelio na kukwendaka na ntwala na yandi kudilosaka na makulu na yandi ye pesaka yandi lukumu. 26 Kansi Petelo tedimisaka yandi, na kutubaka : Telama ; ye mono mpi mono ikele muntu. 27 Ye na kusolulaka ti yandi, yandi kotaka ye monaka bantu mingi ya kuvukana. 28 Ye yandi kutuba na bo : Beno kuzaba, beno, nde¹ yo me pesama nswa ve na muyuda na kuvukana ti nzenza, to na kwenda na yandi ; ye Nzambi me kusonga mono, na mono, na kubinga ata muntu mosi ve kukonda bunkete to mvindu. 29 Yo yina mpi, ntangu beno bingisaka mono, mono kwisaka na ntembe ve. Mono ke kuyufula beno mpi inki kikuma beno bingaka mono na kwisa. 30 Ye Kolonelio tubaka : Bilumbu iya kuluta nde mono vandaka na kubuya madia ti na ntangu ya mutindu yai, ye na ntangu ya uvwa, mono vandaka kusamba na kati ya nzo na mono ; ye tala, bakala mosi telamaka na ntwala na mono na lele ya kungenga, 31 kutubaka : Kolonelio, kisambu na nge me kundimama, ye makabu na nge na ba nsukami me kuyindulama na ntwala ya Nzambi. 32 Tinda mpi na Yope, ye bingisa Simoni yina bo ke kubingaka Petelo ; yandi ke kuzinga na nzo ya Simoni muntu yina ke kuyidikaka mpusu ya mbisi na lweka ya nzadi mungwa ; ye ntangu yandi ta kukwisa, yandi ta kutubila nge. 33 Mono mpi me kutindila nge nswalu, ye nge me kusala mbote na kwisa. Ntangu yai mpi, beto ikele beto yonso na ntwala ya Nzambi, sambu na kuwa yina yonso Nzambi me kutuma nge.

34 Ye Petelo, na kukangulaka munoko, tubaka : Ya kieleka, mono ke kubakisa nde Nzambi ke kusalaka luswaswanu ya bantu ve, 35 kansi nde na dikanda yonso yina ke kuwa yandi boma ye ke kusadila masonga, yandi ke kuyamba yandi. 36 Beno kuzaba ndinga yina yandi tindaka na bana ya

¹ To : Ikwa.

Izalaele, na kuzabisaka nsangu ya mbote ya ngemba na nzila ya Yezu Klistu, (yandi ikele Mfumu ya bantu yonso¹), 37 yina zabisamaka na Yudea yonso, na kuyantikaka na Galilea, na nima ya mbotika ya Yoani kulongaka, 38 —Yezu yina vandaka ya Nazaleti, inki mutindu Nzambi fulusaka yandi na Mpeve Santu ye na ngolo, yandi yina lutaka kifulu na kifulu, na kusalaka mambote, ye na kubelulaka ba yina yonso ya diabulu kangaka na nsi ya ngolo na yandi; sambu Nzambi vandaka ti yandi ; 39 (ye beto, beto ikele ba mbangi ya mambu yonso ya yandi salaka, na nsi ya ba yuda ye na Yeluzalemi) ; yina mpi bo kufwaka, na kukomaka yandi na nti ; 40 —yandi yai, Nzambi futumunaka yandi na kilumbu ya tatu, ye pesaka yandi sambu na kumonisama, 41 na bantu yonso ve, kansi na ba mbangi yina solamaka ntete na Nzambi, [kuzaba] na beto, yina kudiaka ye kunwaka ti yandi na nima yandi futumukaka kati na ba fwa. 42 Ye yandi tumaka beto na kulonga bantu, ye kuta kimbangi nde ikele yandi me kutulama na Nzambi zusi ya ba zinga ye ya ba fwa. 43 Ba mbikudi yonso ke kuta kimbangi na yandi, nde, na zina na yandi, muntu yonso yina ta kundima yandi kubaka ndoluka ya masumu.

44 Ye bonso Petelo vandaka kutuba ba ngogo yai, Mpeve Santu kubwaka na ba yina yonso vandaka kuwa ndinga. 45 Ye ba nkwikisi ya luyotisu, ba yina yonso kwisaka ti Petelo, yitukaka na yai nde dikabu ya Mpeve Santu kutiamukilaka mpi ba makanda, 46 sambu bo ke kuwa bo kutuba na ba ndinga ye kukembisa Nzambi. 47 Ibuna Petelo vutulaka : Muntu lenda kubuya masa, na mpila nde ba yai kubotama ve, bo yina me kubaka Mpeve Santu bonso beto mosi. 48 Ye yandi tumaka nde bo kubotama na zina ya Mfumu. Ibuna bo lombaka yandi kuzinga [pana] mwa bilumbu.

1 1 Ba ntumwa ti ba mpangi yina vandaka na Yudea bo kuwaka nde makanda mpi kuyambaka ndinga ya Nzambi. 2 Ye ntangu Petelo tombukaka na Yeluzalemi, ba yina ya luyotisu² vandaka kubangika yandi, na kutubaka : 3 Nge kotaka na nzo ya bantu ya kukonda luyotisu, ye nge kudiaka ti bo. 4 Kansi Petelo yantikaka kutendudila bo [mambu] na ndonga, na kutubaka : 5 Mono vandaka kusamba na mbanza Yope, ye mono monaka na nsayi mbona—meso, [kuzaba] kima mosi na kukulumukaka bonso lele mosi ya nene kumaka tuka zulu ya kukanga na ba nsongi iya ; ye yo kwisaka tii na mono ; 6 ye na kulosaka meso kati na yo, mono monaka mbote-mbote, ye mono monaka ba mbisi ya makulu iya ya ntoto, ye bibulu ya mfinda, ti ba mbisi ke kutambulaka divumu na ntoto ti ba ndeke ya zulu ; 7 ye mono kuwaka mpi mungungu mosi yina ke kutuba na mono : Telama, Petelo, fwa ye dia. 8 Ye mono tubaka : Ata fioti ve, Mfumu ; sambu ikele na kima ya mvindu to ya kukonda bunkete me kukotaka ata fioti ve na munoko na mono. 9 Ye mungungu mosi vutulaka sambu na mbala ya zole katuka na zulu : Yina ya Nzambi sukulaka, nge, kubaka yo ve bonso mvindu. 10 Ye yina salamaka mbala tatu, ye yonso tumbulamaka diaka na zulu. 11 Ye tala, na nswalu, bantu tatu yina tindamaka tuka Kayisalia [na kwisa] na mono, kumaka na ntwala ya inzo yina mono vandaka. 12 Ye Mpeve kutubaka na mono na kwenda ti bo na kukonda ntembe ;. Ye ba mpangi yai sambanu kwisaka ti mono, ye beto kotaka na nzo ya muntu yina. 13 Ye yandi

¹ Ya makanda mpi ya ba Yuda.

² Disongidila: Ba nkwidi ya me katuka na ba Yuda.

telaka beto inki mutindu yandi monaka na kati ya inzo na yandi wanzio yina, na kutelamaka pana, tubaka na yandi : Tinda na Yope, ye bingisa Simoni yina bo ke kubingaka Petelo, 14 yina ta kutubila nge mambu yina ta kugulusa nge, nge ti nzo na nge ya mvimba. 15 Ye bonso mono yantikaka na kutuba, Mpeve Santu bwilaka bo, bonso mpi [yo bwilaka] beto na luyantiku. 16 Ye mono yibukaka ndinga ya Mfumu, inki mutindu yandi kutubaka : Yoani botikaka ti masa, kansi beno, beno ta kubotama na Mpeve Santu¹. 17 Kana mpi Nzambi pesaka bo dikabu mosi ti beto yina me kukwikilaka na Mfumu Yezu Klistu, mono vandaka nani², sambu na kubuyila yo na Nzambi ? 18 Ye na kuwaka mambu yai, bo vandaka pima, ye kembisaka Nzambi na kutubaka : Nzambi mpi me kupesa na ba makanda kubalula ntima sambu na luzingu.

19 Ba yina mpi kupanzana na nzila ya kuniokulama yina kumaka kikuma ya Etieni, bo lutaka tii na Fenike, ye na Kipelo, ti na Antiokia, na kuzabisaka ve ndinga ya Nzambi na muntu [ya nkaka], kaka na ba Yuda. 20 Kansi ba ya nkaka na kati na bo vandaka bantu ya Kipelo ti ya Kilene, yina na kukwisaka na Antiokia, vandaka kutuba mpi na ba Geleki, na kulongaka Mfumu Yezu ; 21 Ye diboko ya Mfumu vandaka ti bo ; ye bantu mingi, na kukwikilaka, bo balukaka na Mfumu. 22 Ye nsangu kumaka na makutu ya dibundu yina vandaka na Yeluzalemi ; ye bo tindaka Banaba sambu na kuluta tii na Antiokia ; 23 yina, ya yandi kumaka kuna ye ya yandi kumonaka dienga ya Nzambi, yandi yangalalaka ; ye yandi vandaka kupesa bo yonso kikesa na kuzinga [ya kukangama] na Mfumu na ntima³ na bo yonso, 24 sambu yandi vandaka muntu ya mbote, ye ya kufuluka na Mpeve Santu ti na lukwikilu ; ye kibuka ya nene yikamaka na Mfumu. 25 Ye yandi kwendaka na Talaso, sambu na kusosa Sauli ; 26 ye ya yandi monaka yandi, yandi nataka yandi na Antiokia. Ye yo kuminaka bo nde mvula mosi ya mvimba, mvula ya mvimba, bo vukanaka na dibundu ye bo longaka kibuka ya nene, —ye nde yo kuvandaka na Antiokia sambu na mbala ya ntete nde ba longoki bingamaka ba Klistu.

27 Na bilumbu yina, ba mbikudi kulumukaka tuka na Yeluzalemi ti na Antiokia. 28 Ye mosi kati na bo, na zina ya Agabu, telamaka ye zabisaka na nzila ya Mpeve, nde nzala mosi ya nene ta kuvanda na ntoto ya mvimba, yina mpi vandaka na ntangu ya Kolode. 29 Ye ba longoki, konso muntu na mpila ya kuvwa na yandi, bakaka lukanu na kutinda [lusadisu] sambu na kisalu ya ba mpangi yina vandaka kuzinga na Yudea : 30 Yo yina bo kusalaka mpi, na kutindaka yo na ba mbuta na maboko ya Banaba ti ya Sauli.

12 Na ntangu yina, ntotila Elode⁴ tulaka maboko na ba mosi ya ba yina ya dibundu sambu na kuniokula bo, 2 ye yandi kufwaka na mbele Yakobo, mpangi ya Yoani. 3 Ye na kumonaka nde yo sepidisaka ba Yuda, yandi bakaka diaka lukanu, ya kukanga mpi Petelo ; (yo vandaka bilumbu ya mampa ya kukonda kiputi ;) 4 ye ntangu yandi kangisaka yandi, yandi tulaka yandi na boloko, ye kabaka yandi na kimvuka iya ya binwani iya na konso kimvuka sambu na kukeba yandi, na

¹ Tala Bis. 1, 5.

² Nani mpi.

³ Na yina me kutala ntima na bo.

⁴ Angidipa ya ntete mutekolu ya Elode ya ntete (Mat. 2) ye mwana mpangi ya Elode Antipasi (Mat. 14).

kuzolaka, na nima ya paki, kubasisa yandi na ntwala ya bantu. 5 Petelo mpi kebamaka na boloko ; kansi dibundu vandaka kusamba bisambu ya ngolo sambu na yandi. 6 Kansi ntangu Elode zolaka kubasisa yandi na ntwala ya bantu, na mpipa yina, Petelo vandaka ya kulala na kati ya binwani zole, ya kukangama na miniololo zole ; ye ba nkebi, na ntwala ya kielo vandaka kukeba boloko. 7 Ye tala, wanzio mosi ya *Mfumu kwisaka, nsemo mosi ngengaka na kati ya boloko ; ye bulaka Petelo na mpanzi, yandi tedimisaka yandi, na kutubaka : Telama nswalu. Ye miniololo yina vandaka na maboko na yandi bwaka. 8 Ye wanzio tubaka na yandi : Kanga mukaba na nge¹ ye lwata mapapa na nge ye landa mono. Ye yandi salaka mutindu yina. Fika lele na nge na zulu na nge ye landa mono. 9 Ye na zabaka ve nde yina vandaka kusalama na nzila ya wanzio vandaka kieleka, kansi yandi vandaka kuyindula nde yandi ke kumona mbona—meso. 10 Ye ya bo lutaka ba nkebi ya ntete ye ya zole, bo kwisaka na kielo ya mbienga² yina ke kunata na mbanza, ye yo kangulaminaka bo yo mosi ; ye, ya bo basikaka, bo kwendaka tii na nsuka ya bala—bala mosi ; ye na mbala mosi wanzio katukaka na yandi. 11 Ye Petelo, ya yandi kudibakisaka, tubaka : Mono me kuzaba ntangu yai kibeni nde Mfumu tindaka wanzio na yandi, ye me kukatula mono na diboko ya Elode ye na yonso ya bantu ya ba Yuda vandaka kukinga. 12 Ye ya yandi kudibakisaka, yandi kwendaka na nzo ya Malia, mama ya Yoani ya bo vandaka kubinga Malako, kuna bantu mingi vandaka ya kuvukana ye vandaka kusamba. 13 Ye bonso yandi vandaka kokutila na kielo ya nganda, nsadi mosi ya nketo na zina ya Lode kwisaka sambu na kuwidikila ; 14 ye na kubakisaka mungungu ya Petelo, na kiese yandi kangulaka kielo ya nganda ve ; kansi yandi vutukaka ntinu, yandi zabisaka nde Petelo vandaka ya kutelama na ntwala ya kielo ya nganda. 15 Ye bo tubaka na yandi : Nge ikele kilawu. Kansi yandi vandaka kaka kutuba nde yo vandaka mutindu yina. Ye bo vandaka kutuba : Ikele wanzio na yandi. 16 Kansi Petelo vandaka kutatamana na kukokutila ; ye ntangu bo kangulaka, bo monaka yandi ye bo yitukaka ngolo. 17 Ye yandi salaka bo kidimbu na diboko na kuvanda pima, yandi telaka bo inki mutindu Mfumu basisaka yandi na boloko ; ye yandi tubaka : Beno kuta mambu yai na Yakobo ti na ba mpangi. Ye na kubasikaka, yandi kwendaka na kisika ya nkaka.

18 Kansi ya suka tanaka, kuvandaka na mvwalangana ya ngolo kati na binwani na kikuma ya yina Petelo kumaka. 19 Ye Elode, ya yandi sosaka yandi ye ya yandi monaka yandi ve, yufulaka ba nkengidi ye tumaka nde bo kunata bo sambu na kufwa bo. Ye na katukaka na Yudea ye kulumukaka na Kayisalia, yandi zingaka kuna. 20 Yandi vandaka na nganzi ya bantu ya Tilo ye ya bantu ya Sidonia ; kansi bo kwisaka na yandi na ntima mosi, ye ya bo ndimisaka Blastu mayala ya suku ya ntotila, bo lombaka ngemba, sambu nsi na bo vandaka kudisama na nzila ya yina ya ntotila. 21 Ye, na kilumbu mosi ya kusolama, Elode, lwataka mvwela ya kintotila ye vandaka na kibanga³, vandaka kutela bo mambu. 22 Ye bantu vandaka kuboka : Mungungu ya nzambi ye ya muntu ve ! 23 Ye na kintulumukina wanzio mosi ya *Mfumu

¹ Tala lukaya Luka 12. 3.

² Tala lukaya Malako 5, 4.

³ Na kifalansa estrade to tribune.

bulaka yandi, sambu yandi pesaka nkembo na Nzambi ve ; ye, misobi diaka yandi, yandi fwaka.

24 Kansi ndinga ya Nzambi vandaka kuyela ye vandaka kumwangana.
25 Ye Banaba ti Sauli, ya bo lungisaka kisalu na bo, vutukaka tuka Yeluzalemi, na kunataka mpi ti bo Yoani yina bo vandaka kubinga Malako.

13 Kuvandaka na Antiokia, na dibundu yina vandaka pana, ba mbikudi ti ba longi : Ye Banaba, ye Simeoni, ya bo vandaka kubinga Ningelia¹, ti Lusiusi muntu ya Kileni, ti Manaeni, yina sansamaka ti mfumu Elode, ti Sauli. 2 Ye bonso bo vandaka kusadila Mfumu ti kubuya madia, Mpeve Santu tubaka : Beno tudila mono ntangu yai na kingenga Banaba ti Sauli, sambu na kisalu yina ya mono bingilaka bo. 3 Ibuna, ya bo buyaka madia ye sambaka, ye ya bo tulaka bo maboko, bo bikaka bo na kwenda.

4 Bo mpi, ya bo tindamaka na Mpeve Santu, bo kulumukaka na Selukia ; ye tuka kuna bo tambulaka na maswa na kwenda na Kipelo. 5 Ye ntangu bo kumaka na Salamina, bo vandaka kumwanga ndinga ya Nzambi na ba sinagoga ya ba Yuda ; ye bo vandaka mpi ti Yoani bonso nsadi². 6 Ye ya bo sabukaka kisanga yonso tii na Pafosi, bo monaka muntu mosi, ya mpandu³, mbikudi ya luvunu ya muyuda, ya bo ke kubingaka bale yezu, 7 yina vandaka ti kilandi ya mfumu ya kiyeka ya kisanga⁴ Selengio Polo, muntu ya mayele. Yandi yai, ya yandi bingisaka Banaba ti Sauli, lombaka na kuwa ndinga ya Nzambi. 8 Kansi Elima, muntu ya mpandu⁴ (sambu mutindu yina zina na yandi ke kutendulama), tediminaka bo, na kusosaka kukatula mfumu ya kisanga na lukwikilu. 9 Ye Sauli yina ke [kubingamaka] mpi Polo, ya kifuluka na Mpeve Santu, na kutulaka meso na yandi, 10 tubaka : O muntu ya kifuluka na luvunu yonso ye na mbi yonso, mwana ya diabulu, mbeni ya masonga yonso, nge ta kubika ve na kubebisa ba nzila ya kusungama ya Mfumu ? 11 Ye tala ntangu yai, diboko ya Mfumu ikele na zulu na nge, ye nge ta kuvanda kifwa meso, kukonda kumona mwini na mwa ntangu. Ye na mbala mosi mpipa ti mudidi bwilaka yandi ; ye na kubalukaka na ndambu yonso, yandi vandaka kusosa muntu mosi yina ta kunata yandi na diboko. 12 Ibuna mfumu ya kisanga, na kumonaka yina kubwaka, yandi kwikilaka, ya yandi simbamaka na malongi ya Mfumu.

13 Ye na kukatukaka na Pafu na maswa, Polo ti ba mpangi na yandi ya kisalu kwendaka na Pelenge ya Pamfilia. Kansi Yoani, ya yandi kabanaka ti bo, vutukaka na Yeluzalemi. 14 Ye bo, ya bo katukaka na Pelenge, zengisaka na [insi] ye bo kumaka na Antiokia ya Pisidia ; ye ya bo kotaka na sinagoga na kilumbu ya sabata, bo vandaka. 15 Ye na nima ya kutanga nsiku ye ba mbikudi, ba mfumu ya sinagoga tindilaka bo ndinga : Ba mpangi ba bakala, kana beno ikele ti mwa ndinga ya kupesa kikesa sambu na bantu, beno kutuba. 16 Ye Polo, ya yandi telamaka ye ya yandi salaka kidimbu na diboko, tubaka : Ba bakala ya Izalaele, ye beno ya ke titaka Nzambi boma, beno kuwa :

¹ To: Ndombe.

² Tala lukaya, Luka 1, 2.

³ Tala lukaya na kapu 8, 11.

⁴

17 Nzambi ya bantu yai solaka ba tata na beto ye **tombulaka** bantu tuka bilumbu na bo na insi Egipiti ; ye yandi basisaka bo kuna na diboko ya ngolo. 18 Ye yandi kebaka bo na insi ya kuyuma, bonso mama, kiteso ya mvula makumi iya ; 19 ye yandi kufwaka makanda nsambwadi na insi ya Kanana, yandi pesaka bo insi na kubiala¹. 20 Ye na nima ya mambu yai, tii kiteso ya nkama iya na makumi tanu, yandi pesaka bo ba zusi, tii na mbikudi Samwele. 21 Ye ibuna bo lombaka ntotila, ye Nzambi pesaka bo Sauli mwana ya Kisi, bakala ya dikanda ya Beniamini, mvula makumi iya. 22 Ye ya yandi katulaka yandi, tedimisilaka bo Dawidi bonso ntotila, sambu mpi yandi tubaka na kutelaka bo kimbangi : Mono monaka Dawidi, [mwana] ya Yese, bakala na mpila ya ntima na mono, yina ta kusala luzolo na mono yonso. 23 Na dikanda na yandi, Nzambi, na mpila ya lusilu na yandi, natilaka Izalaele Ngulusi, Yezu, —24 Yoani, na ntwala ya kukwisa na yandi, longaka ntete mbotika ya kubalula ntima na bantu yonso ya Izalaele. 25 Ye bonso Yoani vandaka kumanisa nzila na yandi, yandi tubaka : Nani beno ke kubanza nde mono ikele ? Mono ikele yandi ve, mono, kansi tala, ke kwisa mosi na nima na mono, mono me kufwana ve na kukangula nsinga ya mapapa ya makulu na yandi. 26 Ba a mpangi ybakala, bana ya dikanda ya Abalahami, na beno ye na ba yina na kati na beno ke kuwaka Nzambi boma, ndinga ya luguluku yai me kutindama ; 27 sambu ba yina ke kuzinga na Yeluzalemi ti ba mfumu na bo, ya bo zabaka [Yezu] ve, ata mingungu ya ba mbikudi yina ke kutangamaka konso sabata mpi ve, bo lungisaka yo yai na kusambisaka yandi. 28 Ye ata bo monaka [na yandi] mbi mosi ve [yina me kufwana] na lufwa, bo lombaka na Pilatu na kufwa yandi. 29 Ye na nima ya bo lungisaka mambu yonso yina sonamaka sambu na yandi, bo kulumusaka yandi na nti ye kutula yandi na maziamu. 30 Kansi Nzambi futumunaka yandi kati na ba fwa. 31 Ye Yandi monanaka bilumbu mingi na ba yina katukaka ti yandi na Galilea na kutombukaka na Yeluzalemi, ba yina ikele ntangu yai ba mbangi na yandi mfinama ya bantu. 32 Ye beto, beto ke kumwangila beno nsangu ya mbote na yina me kutala lusilu yina pesamaka na ba tata, 33 nde Nzambi lungisaka yo na beto, bana na bo, ya yandi tedimisaka Yezu ; bonso mpi yo sonamaka na ba nkunga ya zole : « Nge ikele Mwana na mono, mono me kubuta nge bubu » (A)². 34 Sambu na yai nde yandi kufutumuna yandi kati na ba fwa, sambu na kuvutuka diaka ve na kupola, yandi tubaka yo mutindu yai : « Mono ta kupesa beno ba dienga ya kukwikama ya Dawidi » (B)³. 35 Yo yina yandi tubaka mpi kisika ya nkaka : « Nge ta kubika ve nde Santu na nge kumona kupola » (C)⁴. 36 Sambu Dawidi, na nima, ya kusadila lukanu ya⁵ Nzambi na mbandu na yandi mosi, lalaka, ye vukisamaka na ba tata na yandi, ye polaka ; 37 Kansi yina Nzambi futumunaka, polaka ve. 38 Beno zaba mpi, ba **bakala** ba mpangi, nde na nzila na yandi me kumwangamina beno ndoluka ya masumu, 39 ye nde na yina yonso beno lendaka kukuma masonga ve na nzila ya nsiku ya Mose, konso muntu ke kukwikila ke kukuma masonga na nzila na yandi. 40 Beno keba mpi nde yo kukumina beno ve yina tubamaka kati na ba mbikudi : 41 « Beno

¹ Kuvwa bima ya bo me kubika na muntu (hériter).

² Ba Nkunga 2, 7.

³ Yez. 55, 3.

⁴ Bank. 16, 10.

⁵ To : Na nima ya kusadila mbandu na yandi mosi na nzila ya luzolo ya.

tala, ba vwenzi¹, ye beno yituka, ye beno vila ; sambu mono, mono ke kusala kisalu mosi na bilumbu na beno, kisalu mosi yina beno ta kukwikila ve, kana muntu mosi kutela beno yo » (D)².

42 Ye bonso bo vandaka kubasika, bo lombaka nde ba ndinga yai kumwangamina bo na sabata ke kwisa. 43 Ye ntangu bantu vukanaka na sinagoga panzanaka, ye bantu mingi ya ba Yuda ye ya ba pozelito³ yina vandaka kusadila [Nzambi] landaka Polo ti Banaba, yina na kutubilaka bo, vandaka kupesa bo kikesa na kutatamana na dienga ya Nzambi. 44 Ye na sabata ya kulanda, kubikalaka fioti mbanza ya mvimba kukwisaka kifuluka sambu na kuwa ndinga ya Nzambi ; 45 kansi ba Yuda, na kumonaka bibuka, kifulukaka na kimpala ye tediminaka yina Polo vandaka kutuba, na kutediminaka ye na kuvwenzaka. 46 Ye Polo ti Banaba, na kikesa, tubaka : Yo fwanaka na beno ntete-ntete nde ya ndinga ya Nzambi fetele kumwangama ; kansi sambu beno ke kulosa yo, ye nde beno ke kudibaka beno mosi bonso ya kufwana ve na luzingu ya mvula na mvula, tala, beto me kubaluka na ba makanda, 47 sambu Mfumu tumaka beto mutindu yai : « Mono tulaka nge na kuvanda nsemo ya makanda, na mpila nde nge kuvanda luguluku tii kuna na nsuka ya ntoto» (A)⁴. 48 Ye ntangu ba yina ya ba makanda⁵ kuwaka yina, bo sepilaka, ye bo kembisaka ndinga ya Mfumu ; ye ba yina yonso solamaka na luzingu ya mvula na mvula kwikilaka. 49 Ye ndinga ya Mfumu vandaka kumwangana na nsi yonso. 50 Kansi ba Yuda pusaka ba nketo ya lukumu yina vandaka kusadila [Nzambi] ti ba mfumu ya mbanza ; ye bo basisaka kuniokulama na Polo ti na Banaba ye bo kulaka bo na ntoto na bo. 51 Kansi bo, ya bo nikisilaka bo ba mfututu ya makulu⁶ na bo, kwisaka na Ikone. 52 Ye ba longoki vandaka ya kifuluka na kiese ye na Mpeve Santu.

14 Yo kumaka nde na Ikone bo kotaka kimvuka na sinagoga Yuda ti ba Geleki kwikilaka. 2 Kansi ba Yuda yina vandaka kwikila ve pusaka ye tombukisaka ba mpeve [ya bantu] ya makanda na kutedimina ba mpangi. 3 Bo zingaka mpi pana ntangu nda, na kutubaka na kikesa, [na kutulaka ntima] na Mfumu, yina vandaka kuta kimbangi na ndinga ya dienga na yandi, na kupesaka nde mambu ya kuyituka⁷ ye bimangu kusalama na maboko na bo. 4 Kansi kibuka [ya bantu] ya mbanza kabanaka, ye ba nkaka vandaka ti ba Yuda, ye ba nkaka ti ba ntumwa. 5 Ye ba yina ya makanda⁸ ti ba Yuda ti ba mfumu na bo ya bo telamaka sambu na kusafula bo ye sambu na kulosila bo matadi, 6 —bo ya bo zabaka yo, tinaka na ba mbanza ya Likaonia, na Listila ye na Delebe ye na ba nziunga ; 7 ye bo vandaka kumwanga nsangu ya mbote kuna.

8 Ye [vandaka] na Lisitila bakala mosi ya makulu kifu, [yina] vandaka ya kuvanda ; kikata tuka divumu ya mama na yandi, yandi lendaka

¹ Bantu yina ke kuvwenza, kusafula.

² Hab. 1, 5.

³ Tala lukaya 1, 11.

⁴ Yez 49,6

⁵ Makanda.

⁶ Tala lukaya Malako 6, 11.

⁷ Bidimbu.

⁸ Makanda.

kutambula ve. 9 Bakala yai vandaka kuwa Polo kutuba, talaka yandi mbote—mbote ye na kumonaka nde yandi vandaka na lukwikilu sambu na kubeluka¹, 10 [yandi] tubaka na mungungu ya ngolo ; telama ya kusungama na makulu na nge. Ye yandi vandaka kupamuka ye vandaka kutambula. 11 Ye bibuka, ya bo monaka yina Polo salaka, tombulaka mingungu na bo, na kutubaka na Kilikaonia : Ba nzambi, ya bo kudifwanisaka na bantu, bo me kulumuka na beto. 12 Ye bo vandaka kubinga Banaba Yupiteli, ye Polo Melekile, sambu yandi muntu vandaka kinati ndinga. 13 Ye ba nganga—nzambi ya Yupiteli yina vandaka na ntwala ya mbanza, ya bo nataka ba ngombe ya ba bakala ti ba mpu ya lunungu tii na bielo, zolaka kutambika nkayilu ti bibuka. 14 Kansi ba ntumwa, Banaba ti Polo, ya bo kuwaka yo, pasulaka bilele na bo ye kotaka ntinu na kibuka, na kubokaka ye na kutubaka : 15 Ba bakala, sambu na inki beno ke kusala mambu yai ? Beto ikele, beto mpi, bantu ya ikele na mpusa mosi ti beno ; ye beto ke kuzabisa beno nde beno katuka na mambu yai ya mpamba beno kubaluka na Nzambi ya moyo, yina salaka zulu, ti ntoto, ti nzadi mungwa, ti bima yonso yina ikele kati na yo ; 16 yandi na ba mbandu lutaka yambulaka makanda yonso na kutambula na ba nzila na bo mosi ; 17 ata mpi yandi kudibikaka ve kukonda kimbangi, na kusalaka mambote, na kupesaka beno ba mvula tuka zulu ti ba nsungi ya kubuta mbuma, na kufulusaka ba ntima na beno na madia ye na kiese. 18 Ye na kutubaka mambu yai, na mpasi bo kangaka nzila na bibuka na kutambikila bo nkayilu.

19 Kansi ba Yuda kumaka na kukatukaka na Antiokia ti Ikone ; ye ya bo ndimisaka bibuka ye losilaka Polo matadi, ye bo bendaka yandi na nganda ya mbanza, na kubanzaka nde yandi vandaka ya kufwa. 20 Kansi bonso ba longoki telamaka na nziunga na yandi, yandi telamaka, kotaka na mbanza ; ye na kilumbu ya kulanda yandi kwendaka ti Banaba na Delebe. 21 Ye ya bo mwangaka nsangu ya mbote na mbanza yina ti kusala ba longoki mingi, ye bo vutukaka na Lisitila, ye na Ikone, ye na Antiokia, 22 na kupesaka ngolo na mioyo ya ba longoki, na kupesaka bo kikesa na kutatamana na lukwikilu, ye [na kukebisaka bo] nde na nzila ya ba mpasi mingi beto fetele kukota na kimfumu ya Nzambi. 23 Ye ya bo sodilaka bo ba mbuta na konso dibundu, ya bo sambaka ti kubuya madia, ye bikaka bo na maboko ya Mfumu yina bo kwikilaka. 24 Ye ya bo zengisaka Pisidia, bo kwisaka na Pamfilia ; 25 ye ya bo mwangaka ndinga na Pelenge, bo kulumukaka na Atalia ; 26 ye na kukatukaka pana bo kwendaka na Antiokia, na nzila ya nzadi mungwa, kuna bo bikaka bo na dienga ya Nzambi sambu na kisalu ya bo lungisaka. 27 Ye, ya bo kumaka, ye ya bo vukisaka dibundu, bo telaka bo mambu yonso ya Nzambi salaka ti bo, ye inki mutindu yandi kangulaka na makanda kielo ya lukwikilu. 28 Ye bo zingaka ntangu nda ti ba longoki.

15 Ye ba mosi, ya bo kulumukaka na Yudea, vandaka kulonga ba mpangi [na kutubaka] : Kana beno yotisamaka ve na mpila ya kinkulu ya Mose, beno lenda guluka ve. 2 Kuswana basikaka ye ntembe ya ngolo, kati na Polo ye Banaba ti bo, bo bakaka lukanu nde Polo ye Banaba ti ba ya nkaka kati na bo, na kutombuka na Yeluzalemi na kwenda na ba ntumwa ti ba mbuta sambu na diambu yina. 3 Bo mpi, ya bo fidisamaka na dibundu, zengisaka na Fenike ye na Samalia, na kutaka kusoba nkadilu ya makanda ; ye bo wisaka ba mpangi yonso kiese ya nene. 4 Ye ya bo kumaka na

¹ Kuguluka.

Yeluzalemi, bo yambamaka na dibundu ye na ba ntumwa ye na ba mbuta ; ye bo kutaka mambu yonso ya Nzambi salaka ti bo. 5 Ye ba nkaka ya kimvuka ya ba Mfalisi, yina kwikilaka, telamaka na kutubaka nde yo fetele kuyotisa bo ye kutuma bo na kuzitisa nsiku ya Mose.

6 Ye ba ntumwa ti ba mbuta vukanaka sambu na kutala mbote—mbote diambu yayi. 7 Ye ya ntembe ya nene basikaka, Petelo telamaka ye tubaka na bo : Ba mpangi, Beno kuzaba beno mosi nde, tuka bilumbu ya ntama, Nzambi solaka mono kati na beno, na mpila nde na nzila ya munoko na mono makanda kuwa ndinga ya nsangu ya mbote, ye bo kwikila. 8 Ye Nzambi yina kuzaba ba ntima, telaka bo kimbangi, ya yandi pesaka bo Mpeve Santu bonso na beto mosi ; 9 yandi kusalaka luswaswanu mosi ve kati na beto ti bo, ya yandi kumisaka bunkete ba ntima na bo na nzila ya lukwikilu. 10 Ntangu yayi mpi, sambu na inki beno ke kumeka Nzambi, na kutulaka na nkingu ya ba longoki kikangamini yina ata ba tata na beto ata beto lendaka kunata yo ve ? 11 Kansi beto ke kwikila kuguluka na nzila ya dienga ya Mfumu Yezu, mutindu mosi ti bo mpi. 12 Ye kibuka yonso vandaka pima ; ye bo vandaka kuwa Banaba ti Polo yina vandaka kuta inki mambu ya kuyituka¹ ye inki bimangu Nzambi salaka na nzila na bo na kati ya makanda. 13 Ye na nima ya bo vandaka pima, yakobo vutulaka, na kutubaka : Ba mpangi, beno kuwa mono : 14 Simeoni kutaka inki mutindu Nzambi talaka ntete-ntete makanda sambu na kubaka na kati bo bantu sambu na zina na yandi. 15 Ye ba ndinga ya ba mbikudi ke kuwakana ti yina, mutindu yo me sonamaka : 16 « Na nima ya mambu yai, mono ta kuvutuka ye mono ta kutunga diaka nzo ya tenta ya Dawidi, yina me kubwaka, ye mono ta kutunga diaka kubeba na yo ye mono ta kutedimisa yo, 17 na mpila nde biselele ya bantu kusosa *Mfumu, ye makanda yonso yina zina na mono ke kubingama na zulu na bo, me kutuba *Mfumu, yina ke kusala mambu yai » (A)² 18 ya me kuzabanaka ntangu yonso. 19 Yo yina mono, mono ke kubanza nde na kuyangisa ve ba yina ya makanda yina ke kubaluka na Nzambi, 20 kansi na kusonikila bo nde bo kubuya mvindu ye biteki, ye bizumba ye [bibulu] ya kufwa ya kukonda kubasisa menga, ye menga ; 21 sambu Mose, tuka ba mbandu ya ntama, ikele na ba yina ke kulonga yandi na konso mbanza, ya yandi ke kutangama na ba sinagoga konso sabata.

22 Ibuna yo monanaka mbote na ba ntumwa ti ba mbuta, ti dibundu ya mvimba, na kupona kati na bo bantu, ye na kutinda bo na Antiokia ti Polo ye banaba : [Kuzaba] Yudasi ya bo vandaka kubinga Balasabasi, ye Silasi, ba bakala [na kati ya ba yina] yina vandaka na kisika ya ntete na kati ya ba mpangi. 23 Ye bo sonikaka mikanda ye bo pesaka na maboko na bo na mutindu yai : Ba ntumwa ti ba mbuta ti ba mpangi, na ba mpangi kati na makanda yina ikele na Antiokia ye na Siliya ye na Silisia : Mbote ! 24 Bonso beto waka ke kutubama nde ba mosi yina basikaka kati na beto, bo yangisaka beno na ba ndinga, na kuvwalangasaka mioyo na beno, [na kutubaka nde beno fetele kuyotisama ye kuzitisa nsiku], (na bo beto pesaka ata lutumu mosi ve,) 25 beto monaka mbote, beto yonso na ntima mosi³, na kupona kati na beto

¹ Bidimbu.

² Amosi 9, 12.

³ To : Beto vukanaka na ntima mosi.

bantu ye kutinda bo na beno ti ba mpangi na beto ya zolama Banaba ti Polo, 26 bantu yina kabaka luzingu na bo sambu na zina ya Mfumu na beto Yezu Klistu. 27 Beto tindaka mpi Yudasi ti Silasi, yina ta kutela beno na munoko mambu mosi kaka. 28 Sambu yo monanaka mbote na Mpeve Santu ye na beto na kutula na zulu na beno ata kifunda mosi ve ya nkaka kaka mambu yai yina ikele mfunu : 29 Nde na kubuya bima ya me kupesama nkayilu na biteki, ye menga, ye kibulu ya me kufwa ya konda kubasisa menga, ye bizumba. Kana beno kuditanina na mambu yai, beno ta kusala mbote. Beno vanda mbote¹.

30 Bo mpi ya bo bikaka bo na kwenda, kwisaka na Antiokia, ye ya bo vukisaka bibuka, bo pesaka mukanda. 31 Ye ya bo tangaka yo, bo sepilaka ye kupesama kikesa. 32 Ye Yudasi ti Silasi yina bo mpi vandaka ba mbikudi, pesaka ba mpangi kikesa na nzila ya ba ndinga mingi ye pesaka bo ngolo. 33 Ye na nima ya kuzinga kuna mwa ntangu, ba mpangi vutulaka bo na ngemba na ba yina tindaka bo². 35 Ye Polo ti Banaba zingaka na Antiokia, na kulongaka ye kumwangaka ndinga ya Mfumu ti ba mingi ya nkaka mpi.

36 Ye na nima ya mwa bilumbu, Polo tubaka na Banaba : Beto vutuka ntangu yai na kutala ba mpangi na ba mbanza yonso ya beto mwanngaka ndinga ya Mfumu, [sambu na kutala] inki mutindu bo ikele. 37 Ye Banaba vandaka kukana na kunata ti bo Yoani mpi, ya bo ke bingaka Malako. 38 Kansi Polo monaka mbote na kubaka ve muntu mosi yina yambulaka bo tuka Pamfilia ye yina kwendaka ve na kisalu ti bo. 39 Ye yo kumaka [kati na bo] kukonda kuwakana ya ngolo, na mpila nde bo kudikabisaka mosi na ya nkaka, ye nde Banaba, na kubakaka Malako ti yandi, kwendaka na maswa na Kipelo. 40 Kansi Polo, ya yandi solaka Silasi sambu na yandi, kwendaka, na nima ya ba mpangi kubika yandi na dienga ya Mfumu. 41 Yandi zengisaka Silisia, na kupesa mabundu ngolo.

16 Yandi kumaka na Delebe ti na Listila. Ye tala, vandaka pana longoki mosi na zina ya Timoteo, mwana ya nketo mosi ya Muyuda ya nkwikidi, kansi ya tata ya yandi Mugeleki, 2 yina vandaka ti kimbangira ya [mbote] ya ba mpangi yina vandaka na Listila ti na Ikone. 3 Polo zolaka nde yandi yai kukwenda ti yandi, ye ya yandi bakaka yandi, yandi yotisaka yandi, kikuma ya ba Yuda yina vandaka bisika yina ; sambu bo yonso, bo zabaka nde tata na yandi vandaka mugeleki. 4 Ye bonso bo vandaka kuluta na ba mbanza, bo pesaka bo ba lutumu ya tulamaka na ba ntumwa ti na ba mbuta yina vandaka na Yeluzalemi sambu na kulemfukila yo. 5 Mabundu mpi kumaka ngolo na lukwikilu ye vandaka kuyela na ntalu konso kilumbu.

6 Ye bo zengisaka Filingia ye insi ya Galatia, ya Mpeve Santu kangaka nzila na kumwanga ndinga na Aziya ; 7 Ye tii kuna na Misi, bo mekaka na kwenda na Bitinia, kansi Mpeve ya Yezu pesaka bo nswa ve. 8 Kansi ya bo lutaka na Misi, bo kulumukaka na Tolowa. 9 Ye Polo monaka na mpipa mbona—meso : Bakala mosi ya Masedonia telamaka pana, na kubondilaka yandi ye na kutubaka : Luta na Masedonia ye sadisa beto. 10 Ye ntangu yandi monaka mbona—meso, na nswalu beto sosaka na kwenda na Masedonia, na

¹ To : Ta kwenda.

² Ba ntendula ya nkaka ya ntama yikaka nzila ya kutanga 34 : Yo monanaka mbote na Silasi na kubikala pana.

kubakisaka nde Mfumu bingaka beto na kulonga bo nsangu ya mbote. 11 Na kukatukaka mpi na Tolowa, beto kwendaka na maswa ya kusungama, tii na Samotolake, ye na kilumbu landaka na Neapoli, 12 ye na kukatuka pana na kwenda na Filipe, yina ikele mbanza ya ntete ya kizunga ya Masedonia, [ye] mbanza ya ba Loma ke twadisaka ; ye beto zingaka mwa—bilumbu na mbanza yina.

13 Ye kilumbu ya sabata, beto basikaka na nganda ya kielo [ye beto kwendaka] na dibungu, kuna bo vandaka na kinkulu ya kusamba ; ye, ya beto vandaka, beto vandaka kutuba na ba nketo yina vandaka ya kuvukana. 14 Ye nketo mosi na zina ya Lidia, munkiti ya bilele ya mbwaki ya mbanza ya Tiatila, yina vandaka kusadila Nzambi, vandaka kuwa ; ye Mfumu kangulaka yandi ntima sambu na kuwa mbote-mbote mambu ya Polo vandaka kutuba. 15 Ye na nima ya yandi botamaka ti nzo na yandi, yandi bondilaka [beto], na kutubaka : Kana beno banza nde mono ikele ya kukwikama na Mfumu, beno kota na nzo na mono ye beno zinga kuna. Ye yandi kwikaka beto.

16 Yo kumaka nde, bonso beto vandaka kwenda na bisambu, nsadi mosi ya nketo ya vandaka na mpeve ya kubikula ye yina, na kubikulaka, vandaka kubakila ba mfumu na yandi munluta ya nene, kwisaka na ntwala na beto. 17 Ye na kutambulaka na nima ya Polo ye beto, yandi vandaka kuboka, na kutubaka : Bantu yai ikele ba mpika ya Nzambi ya kuluta zulu, ba yina ke kusonga beno nzila ya luguluku. 18 Ye salaka yina bilumbu mingi. Kansi Polo, monaka mpasi na ntima, balukaka ye kutuba na mpeve : Mono ke kutuma nge na zina ya yezu Klistu na kubasika na yandi. Ye na ntangu yo yina kaka yandi basikaka. 19 Kansi ba mfumu na yandi, na kumonaka nde kivuvu ya munluta na bo vilaka, ya bo simbaka Polo ti Sila bendaka bo na kisika ya pwelele na mbanza na ntwala ya ba zusi. 20 Ye ya bo nataka bo na zusi¹, bo tubaka : Bantu yai, bo ikele ba yuda ya ke kutula yonso na mvwalangana na mbanza na beto 21 ye ke kulonga binkulu yina me kupesamina beto nswa ve na kuyamba to na kusadila, na beto ya ikele ba Loma. 22 Ye kibuka tediminaka bo kimvuka ; ye ba zusi, ya bo katutisaka bo bilele na bo, tumaka nde bo budisaka bo fimbu mingi. 23 Ye ya bo bulaka bo, bo losaka bo na boloko, na kutumaka na nkengidi ya boloko na kukeba bo mbote-mbote. 24 Yandi yai, ya yandi bakaka lutumu ya mutindu yina, losaka bo na boloko ya kati ye kangaka mbote—mbote makulu na bo na dikunzi. 25 Na kati-kati ya mpipa, Polo ti Silasi, na kusambaka, vandaka kuyimba **ba nkunga ya kukumisa** Nzambi ; ye bantu ya boloko vandaka kuwa bo. 26 Ye na nswalu kunikana ya ntoto ya ngolo salamaka, na mpila nde ba lufulu² ya boloko nikanaka ; na nswalu bielo kangukaka, ye miniololo ya bantu] yonso ya boloko kangukaka. 27 Ye nkengidi ya boloko, ya yandi telamaka na mpongi ye na kumonaka bielo ya boloko ya kukanguka, bendaka mbele na yandi ye zolaka kudifwa, na kubanzaka nde bantu ya boloko tinaka. 28 Kansi Polo bokaka na mungungu ya ngolo, na kutubaka : Kudisala mbi ve, sambu beto yonso ikele awa. 29 Ye nkengidi ya yandi lombaka mwinda, kotaka ntinu na [boloko], ye na kutekita yandi kudilosaka na makulu ya Polo ti ya Sila. 30 Ye ya yandi nataka bo na nganda, yandi tubaka : Ba tata, inki mono fetele kusala sambu na kuguluka ? 31 Ye bo

¹ Zusi yina vandaka kutwadisa masonga na Loma, to vandaka na kimfumu na bizunga ya ba Loma.

² Tala lukaya ba Loma 15, 20.

tubaka : Kwikila na Mfumu Yezu, ye nge ta kuguluka, nge ti nzo na nge. 32 Ye bo mwangilaka yandi ndinga ya Mfumu, ti na ba yina yonso vandaka na nzo na yandi. 33 Ye yandi bakaka bo na ntangu yina kaka ya mpipa, ye sukulaka ba mputa na bo ; ye na mbala mosi yandi botamaka, yandi ti ba yina yonso ya yandi. 34 Ye yandi nataka bo na nzo na yandi, ye tedimisaka mesa ; ye na kukwikilaka na Nzambi, yandi sepilaka ti nzo¹ na yandi yonso.

35 Ye ya suka tanaka, ba zusi tindaka ba mineki², na kutubaka : Beno yambula bantu yina. 36 Ye nkengidi ya boloko taka ba ndinga yai na Polo, [na kutubaka] : ba zusi tindaka na mpila nde beno kuyambulama ; beno basika mpi ntangu yai, ye beno kwenda ntangu yai na ngemba. 37 Kansi Polo kutuba na bo : Na nima ya kubudisa beto fimbu na meso ya bantu, ya kukonda nkanu, beto yina ikele ba Loma, bo losaka beto na boloko ; ye ntangu yai bo ke kubasisa beto na kinsweki ! Ikele ve, bo kwisa bo mosi ye bo kutula beto na nganda ! 38 Ye mineki ya mfumu telaka ba zusi ba ndinga yai; ye bo waka boma, na kuwaka nde bo vandaka ba Loma. 39 Ye bo kwisaka ye bo bondilaka bo [na kulungisa mpusa na bo], ye ya bo nataka bo na nganda, lombaka bo na kubasika na nganda ya mbanza. 40 Ye ya bo basikaka na boloko, bo kotaka na nzo ya Lidia ; ye ya bo monaka ba mpangi, bo pesaka bo kikesa ye bo kwendaka.

17 Ye ya bo zengisaka Amfipolia ti Apolonia, bo kwisaka na Tesalonika, kuna vandaka sinagoga ya ba Yuda. 2 Ye na mpila ya kinkulu na yandi, Polo kotaka kuna na bo, ye, ba sabata tatu, yandi solulaka ti bo na yina me kutala masonama, 3 na kutendulaka ye na kusongaka nde Klistu fetele kumona mpasi ye nde yandi kufutumuka kati na ba fwa ; — ye [na kutubaka], nde yandi yai, Yezu, yina mono ke kumwangila beno, ikele Klistu. 4 Ye ba mosi kati na bo ndimisamaka ye vukanaka na Polo ti na Silasi, ye kibuka ya nene ya ba Geleki yina vandaka kusadila [Nzambi], ye ba nketo mingi ya lukumu.

5 Kansi ba Yuda, ya kifuluka na kimpala, ya bo vukisaka ba bakala ya mbi ti ya mpamba-mpamba ye ya bo vukisaka bantu mingi, ye vwalangisaka mbanza, ye ya bo kotilaka nzo ya Yasona, bo sosaka Polo ti Silasi³ sambu na kunata bo na bantu. 6 Kansi ya bo monaka bo ve, bo bendaka Yasona na ntwala ya ba mfumu ya mbanza, na kubokaka : Bantu yai ya vwalangisaka insi—ntoto, bo me kwisa mpi awa ; 7 ye Yasona yambaka bo na nzo na yandi, ye bo ke tedimina ba lutumu yonso ya Kayisala, na kutubaka ikele na ntotila ya nkaka, Yezu. 8 Ye kibuka ti ba mfumu ya mbanza, yina vandaka kuwa mambu yai, vwalanganaka. 9 Ye na nima ya kubaka mfuta ya Yasoni ti ya ba nkaka, bo yambulaka bo

. 10 Ye na nswalu ba mpangi tindaka Polo ti Silasi, na mpipa, na Belea, ba yina ya bo kumaka, kotaka na sinagoga ya ba Yuda ! 11 Ba yai lutaka ba yina ya Tesalonika na mbote ; ye bo yambaka ndinga ti luzolo ya mbote yonso, na kusosaka na masonama konso kilumbu sambu [na kumona] kana mambu vandaka mutindu yina. 12 Mingi mpi kati na bo kwikilaka, ti ba nketo ya ba

¹ To : Ye yandi yangalalaka, na kukwikilaka na Nzambi ti nzo na yandi yonso.

² Tala lukaya Mat. 20, 20.

³ Bo sosaka bo.

Geleki ya lukumu ti ba bakala mpi, na ntalu ya mingi. 13 Kansi ntangu ba Yuda ya Tesalonika zabaka nde ndinga ya Nzambi mwangisamaka mpi na Belea na nzila ya Polo, bo kwisaka kuna mpi, na kunikisaka bibuka. 14 Kansi ibuna ba mpangi vutulaka nswalu Polo, bonso nde yandi ke kwenda na nzadi mungwa ; kansi Silasi ti Timoteo zingaka diaka pana. 15 Ye ba yina vandaka kutwadisa Polo nataka yandi tii na Atene ; ye na nima ya kubaka lutumu sambu na Silasi ti Timoteo na kwisa nswalu kuna na yandi, bo kwendaka.

16 Ye bonso Polo vandaka kukinga bo na Atene, mpeve na yandi yangisamaka na kati na yandi, na kumonaka mbanza ya kifuluka na biteki. 17 Yandi vandaka mpi kusolula mpi na sinagoga ti ba Yuda ti ba yina vandaka kusadila [Nzambi], ye bilumbu yonso na bisika ya pwelele ya mbanza ti ba yina vandaka kukutana ti bo. 18 Ye ba mosi mpi bantu ya mayele ya ba Epikuli¹ ti bantu ya mayele ya ba Sitoyisi² vandaka kusolula ti yandi ; ye ba ya nkaka vandaka kutuba : Muntu ya bituba—tuba yai zola tuba inki ? Ye ba nkaka : Bonso yandi ke kumwanga ba nzambi ya bunzenza ; sambu yandi vandaka kumwangila bo Yezu ti lufutumuku.

19 Ye ya bo bakaka yandi, bo nataka yandi na Aelopango³, na kutubaka : Keti beto lenda kuzaba inki ikele malongi ya mpa yai ya nge ikele kutubila ? 20 Sambu nge ikele kuwisa⁴ beto ya mambu ya kuyitukisa ; beto zola mpi kuzaba yina zola kutuba mambu yai. 21 Bantu yonso ya Atene ti ba nzenza ya vandaka kuzinga [na Atene], vandaka kulutisa ntangu na bo na mambu ya nkaka ve kaka na kutuba to na kuwa diambu ya mpa.

22 Kansi Polo, na kutelamaka na kati—kati ya Aleopango³, tubaka : Ba bakala ya Atene, mono ke kumona nde na mambu yonso beno luta kukumisa ba nzambi⁵ ; 23 sambu, na kulutaka ye na kutalaka bima ya bisambu na beno, mono monaka mpi diziku ya nkayilu mosi na zulu ya yina yo me sonamaka : Na nzambi yina me zabana ve ! Yandi yina mpi beno ke kuzitisa ya konda kuzaba yandi, ikele yandi yina nde⁶ mono ke kumwangila beno. 24 Nzambi yina salaka insi—ntoto ti bima yina yonso ikele kati na yo, yandi yina ikele Mfumu ya zulu ti ya ntoto, ke kuzingaka ve na ba tempelo me kusalama na maboko ; 25 ye maboko ya bantu ke sadilaka yandi ve, bonso nde yandi vandaka na mfunu ya kima, yandi yina ke pesaka bantu yonso luzingu ye mpema ye bima yonso ; 26 ye yandi salaka na menga mosi kaka makanda yonso ya bantu sambu na kuzinga na ntoto yonso, ya yandi zengaka ba ntangu ya kutumama ti ba ndilu ya bisika na bo ya kuzinga, 27 sambu nde bo kusosa Nzambi, kana bo lenda kusimba yandi na kumeka kumeka ye kumona yandi, ata yandi ikele ntama ve na mosi na mosi na beto ; 28 sambu kati na yandi beto ke kuzinga ye beto ke kunikana ye beto ikele, bonso mpi ba mosi ya ba nsoniki [ya ba ndinga ya kitoko⁷] na beno tubaka : « Sambu mpi beto ikele dikanda na yandi.» 29 Na kuvandaka mpi dikanda ya Nzambi, beto fetele banza

¹ Bantu ya vandaka kulanda malongi ya Epikuli ikele inki mutindu kusosa biese ye kubuya mampasi.

² Bo vandaka kulanda malongi ya Zeno.

³ Ngumba ya Malase.

⁴ Ya nge ke kunata na makutu na beto.

⁵ Kansi awa : Bunzambi ; mutindu ya nkaka ya kutuba : Beno ke kuzitisa kibeni ba ngolo ya bunzambi.

⁶ Yina mpi beno... yina nde.

⁷ Poète.

ve nde bu Nzambi lenda fwanana na wolo to na palata to na ditadi, na kisalu ya me kusalama na mayele ye na mabanza ya muntu. 30 Nzambi mpi, ya yandi tangaka ve ntangu ya konda kuzaba, ke kutuma ntangu yai na bantu nde bo yonso, na bisika yonso, bo kubalula ntima ; 31 sambu yandi me tulaka kilumbu yina yandi fetele kusambisa na masonga insi—ntoto, na nzila ya muntu yina ya yandi solaka [na yina], yandi me yidikaka yo pwelele na bantu yonso, ya yandi futumunaka yandi kati na ba fwa.

32 Kansi ntangu bo kuwaka [yandi] kutubila lufutumuku ya ba fwa, ba mosi vandaka kuseka, ye ba nkaka vandaka kutuba : Beto ta kuwa nge diaka na diambu yai. 33 Mutindu yina Polo basikaka na kati na bo. 34 Kansi ndambu ya bantu vukanaka na yandi ye kwikilaka, kati ya bo mpi vandaka Denasio ya Aleopango, ye nketo mosi ya bo vandaka kubinga Damali, ye ba nkaka ti bo.

18 Na nima ya yina, ya yandi katukaka na Atene, yandi kwisaka na Kolinto ; 2 ye yandi monaka mu Yuda mosi, na zina ya Akila, muntu ya kisina ya Pontio, yandi katukaka na Italia ntama ve, ti Pilisikila nketo na yandi (sambu Kolode tumaka nde ba Yuda yonso kubasika na Loma), yandi kwendaka na bo ; 3 sambu yandi vandaka kusala kisalu mosi ti bo, yandi zingaka ti bo ye vandaka kusala, sambu kisalu na bo vandaka ya kusala ba tenta. 4 Ye konso sabata, yandi vandaka kusolula na sinagoga ye vandaka kundimisa ba Yuda ti ba Geleki.

5 Ye ntangu ti Sila ti Timoteo kumaka katuka na Masedonia, Polo kudipesaka mvimba na [kulonga] ndinga, na kutaka kimbangi na ba Yuda nde Yezu vandaka Klistu. 6 Ye bonso bo vandaka kutedimina ye vandaka kuvwenza, yandi nikisaka bilele na yandi ye tubaka na bo : Menga na beno kuvanda na zulu ya ntu na beno ! Mono, mono ikele bunkete : Tuka bubu mono ta kwenda na makanda. 7 Ye ya yandi katukaka pana, yandi kotaka na nzo ya muntu mosi na zina ya Yustu yina vandaka kusadila Nzambi, ye nzo na yandi vandaka mfinama ya sinagoga. 8 Kansi Kilisipo, mfumu ya sinagoga, kwikilaka na Mfumu ti nzo na yandi yonso ; ye ba Kolinto mingi ya bo kuwaka yandi, kwikilaka ye botamaka. 9 Mfumu tubaka na Polo, na mpipa, na mbona—meso, : Kuwa boma ve, kansi tuba ye kukanga munoko ve, 10 sambu mono ikele ti nge ; muntu mosi ve ta kutula nge maboko sambu na kusala nge mbi, sambu mono ikele ti bantu mingi na mbanza yai. 11 Ya yandi zingaka kuna mvula mosi ti ba ngonda sambanu, na kulongaka ndinga ya Nzambi kati na bo.

12 Kansi ntangu Ngaglio vandaka mfumu ya kiyeka ya nsi¹ ya Akaya, ba Yuda, na ntima mosi, tediminaka Polo ye nataka yandi na ntwala ya lusambisu, 13 na kutubaka : Muntu yai ke kundimisa bantu na kusadila Nzambi na mutindu me kufwana na nsiku ve. 14 Kansi bonso Polo zolaka kukangula munoko, Ngaglio tubaka na ba Yuda : Kana yo vandaka diambu ya mbi to luvunu ya mbi, ô ba Yuda, mono lendaka kuwa beno mbote ; 15 kansi kana yo ikele ba ngiufu ya ba ndinga, ye ya ba zina, ye ya nsiku na beno, beno ta kuyidika yo beno mosi, [sambu] mono, mono zola kuvanda zusi ya mambu yai ve. 16 Ye yandi kulaka bo na ntwala ya lusambisu. 17 Ye bo yonso simbaka

Sositene, mfumu ya sinagoga, bo vandaka kubula yandi na ntwala ya lusambisu ; ye Ngalio kudiyangisaka ve na yonso yina.

18 Ye polo, ya yandi zingaka diaka pana ntangu mingi, kabanaka ti ba mpangi ye kwendaka na maswa na Siliya, ye Pisikila ye Akila ti yandi, na nima ya katusa nsuki na Nkekeleye, sambu yandi diaka ndefi. 19 Ye yandi kumaka na Efezo ye yandi bikaka bo kuna ; kansi ya yandi kotaka yandi mosi na sinagoga, yandi vandaka kusolula ti ba Yuda.

20 Kansi ntangu bo bondilaka yandi na kuzinga ntangu nda ti bo, yandi ndimaka yo ve, 21 kandi yandi bikaka bo, na kutubaka : [Yo fetele nde mono kuta nkinsi yina ke kwisa na Yeluzalemi] ; mono ta vutukila beno, kana Nzambi kuzola yo. Ye yandi katukaka na Efezo na nzila ya nzadi mungwa. 22 Ye ya yandi telamaka na dibungu ya Kayisaliya, yandi tombukaka ye pesaka mbote na dibundu, ye kulumukaka na Atiokia. 23 Ye yandi zingaka pana mwa ntangu, yandi kwendaka, yandi zengisaka mosi na nima ya nkaka nsi ya Galatia ti ya Filingia, na kupesaka ba longoki yonso kikesa.

24 Ye kwisaka na Efezo mu Yuda mosi, na zina ya Apolo, Alekisandele ya kisina, bakala kuzaba kutuba mbote ye ngolo kati na masonama. 25 Yandi longamaka kati na nzila¹ ya Mfumu ; na kuvandaka na mpusa ya ngolo na kimpeve, yandi vandaka kutuba ye vandaka kulonga mbote—mbote mambu yina me kutadila Yezu, na kuzabaka kaka mbotika ya Yoani. 26 Ye yandi yantikaka kutuba ti kikesa na kati ya sinagoga. Ye Akila ti Pilisikila ya bo kuwaka yandi, bo bakaka yandi ye tendudilaka yandi mbote—mbote nzila¹ ya Nzambi. 27 Ye bonso yandi kanaka kuluta na Akaya, ba mpangi sonikilaka ba longoki ye bo pesaka bo kikesa na kuyamba yandi ; ye ntangu yandi kumaka pana yandi sadisaka mingi na nzila ya dienga², [na kuyela] ya ba yina kwikilaka ; 28 sambu yandi vandaka kumanisa ntembe ya ba Yuda na meso ya bantu ti ngolo ya nene, na kusongaka na nzila ya masonama nde Yezu vandaka Klistu.

19 Yo kumaka, bonso Apolo vandaka na Kolinto, nde Polo, na nima ya kuzengisa ba nsi ya ba zulu, kwisaka na Efezo ; ye ya yandi kutanaka na ba longoki ya nkaka, 2 yandi tubaka na bo : Keti beno yambaka Mpeve Santu na nima ya kukwikila ? Ye bo [tubaka] na yandi : Kansi beto me waka ve kutubama kana Mpeve Santu ikele. 3 Ye yandi tubaka : Inki [mbotika]³ mpi beno bakaka ? Ye bo tubaka : Mbotika ya Yoani. 4 Ye Polo tubaka : Yoani botikaka mbotika ya kubalula ntima, na kutubaka na bantu nde bo kwikila na yina ke kwisa na nima na yandi, disongidila na Yezu. 5 Ye ya bo kuwaka [mambu yai], bo botamaka sambu na zina ya Mfumu Yezu ; 6 ye ya Polo tulaka bo maboko, Mpeve Santu kwisaka na zulu na bo, ye bo tubaka na ba ndinga ye bikulaka. 7 Ye bo vandaka kiteso ya ba bakala kumi na zole. 8 Ye ya bo kotaka na sinagoga, yandi tubaka na kikesa, na kulongaka ba ngonda tatu ye na kundimisaka bo na mambu ya kimfumu ya Nzambi. 9 Kansi bonso ba mosi vandaka kudikumisa ntima ngolo ye vandaka kukolama, na kutubaka mbi ya nzila na ntwala ya kibuka, yandi, ya yandi kabanaka na

¹ Nzila : Yina yonso me tadila Mfumu to Nzambi ; *tala* Mat. 22, 16.

² *Ba nkaka* ke vukisaka dienga ti ba yina kwikilaka.

³ Na inki, *to* : sambu na.

bo, katulaka ba longoki, na kulongaka bilumbu yonso na nzo nkanda ya Tilano. 10 Ye yina landaka ba mvula zole, na mpila nde ba yina yonso vandaka kuzinga na Aziya waka ndinga ya Mfumu, kuvanda ba Yuda to ba Geleki. 11 Ye na maboko ya Polo, Nzambi vandaka kusala mambu ya kuyituka yina me salamaka ntete ve, 12 na mpila nde bo vandaka kutula na zulu ya ba mbefo bitambala ti bitini ya bilele yina vandaka me kusimba nitu¹ na yandi ; ye bimbefo vandaka kukatuka bo, ye ba mpeve ya mbi vandaka kubasika. 13 Kansi ba mosi mpi ya ba Yuda yina vandaka kubasisa ba mpeve ya mbi yina vandaka kutambula bwala na bwala, mekaka kuboka² zina ya Mfumu Yezu na zulu ya ba yina vandaka na ba mpeve ya mbi, na kutubaka : Mono ke kutuma beno na zina ya Yezu yina Polo ke kulonga. 14 Ye yo vandaka na bana nsambwadi ya Sikeva, mu Yuda, mbuta ya ba nganga—Nzambi, ba yina vandaka kusala yina. 15 Kansi mpeve ya mbi, na vutulaka, tubaka na bo : Mono kuzaba Yezu ye mono kuzaba nani ikele Polo ; kansi beno, beno ikele ba nani ? 16 Ye muntu kati na yina vandaka mpeve ya mbi, kudilosaka na bo, ye, lutaka bo na ngolo, sadilaka bo kingolo—ngolo, na mpila nde bo tinaka katuka nzo yina, kinkonga ye ya kulwala. 17 Ye yina zabanaka na ba yina yonso vandaka kuzinga na Efezo, ba Yuda ti ba Geleki ; ye bo yonso simbamaka na boma, ye zina ya Mfumu Yezu vandaka kukumisama. 18 Ye bantu mingi kati ya ba yina kwikilaka, vandaka kwisa, na kufungunaka ye na kutubaka yina ya bo salaka. 19 Bantu mingi ya ba yina vandaka kudipesa na mpandu³, nataka mikanda na bo ye yokaka yo na meso na bantu yonso ; ye bo tangaka ntalu na yo, ye bo monaka [nde yo vandaka] bibende mafunda makumi tanu ya mbongo. 20 Ti ngolo ya mutindu yai nde ndinga ya Mfumu vandaka kuyela ye vandaka kumonisa ngolo na yo.

21 Na nima ya kulungisama ya mambu yai, Polo kanaka na mpeve na yandi na kuzengisa na Masedonia ti na Akaya, ye na kwenda na Yeluzalemi, na kutubaka : Na nima ya mono ta kuvanda kuna, mono fetele kumona Loma mpi. 22 Ye yandi tindaka na Masedonia zole ya ba yina vandaka kusadila yandi, Timoteo ti Elasito, yandi zingaka yandi mosi mwa—ntangu na Aziya.

23 Yo vandaka na ntangu yina mvwalangana ya nene na yina me kutadila nzila ; 24 sambu mosi zina na yandi Dimetilio, yina vandaka kusala kisalu na palata ye vandaka kusala ba tempelo ya Diana na palata, yandi vandaka kubakila bisadi munluta mingi ; 25 ye yandi vukisaka bo, na ba yina vandaka kusala bisalu ya mpila mosi, ye tubaka : O ba bakala, beno kuzaba nde kuzinga na beto ya mbote ke kwisaka na kisalu yai ; 26 beno ke kumona ye beno ke kuwa nde ikele kaka na Efezo ve, na Aziya ya mvimba kubika fioti, Polo yai, na kundimisaka bantu, me kuvidisa kibuka ya nene, na kutubaka nde ba yina me kusalama na maboko ikele ba nzambi ve. 27 Ye kaka ve kigonsa ikele sambu na beto nde kisalu yai kukuma mpamba, kansi mpi tempelo ya nzambi ya nketo ya nene Diana kuvidisa lukumu na yo, ye yo kukuma nde lukumu na yandi, yina Aziya ya mvimba ye insi—ntoto yonso ke kupesa lukumu, kukuma mpamba. 28 Ye ntangu bo kuwaka [mambu yai], bo fulukaka na makasi, ye vandaka kuboka, na kutubaka : Nene ikele Diana ya

¹ Na mpusu na yandi.

² Kutuba zina.

³ Magie.

ba Efezo ! 29 Ye mbanza [yonso] fulukaka na mvwalangana ; ye, na ntima mosi, bo kwendaka nswalu na bisika ya ba nsaka, kunataka ti bo Gayo ti Alisikalato, bantu ya Masedonia, ba mpangi ya kisalu ya Polo. 30 Ye bonso Polo zolaka kukota na kibuka, ba longoki pesaka yandi nswa ve ; 31 ye ba mosi mpi ya ba zusi ya Aziya¹, yina vandaka ba nduku na yandi, tindaka na yandi sambu na kubondila yandi na kumeka ve kukota na kisika ya ba nsaka. 32 Ba mosi vandaka kuboka diambu mosi, ba ya nkaka diambu ya nkaka ; sambu kimvuka vandaka na mvwalangana, ye mingi zabaka ve sambu na inki bo vukanaka. 33 Ye bo bendaka Alekisandele na nganda ya kibuka, ba Yuda vandaka kutindika bo na ntwala ; ye Alekisandele, na kusalaka kidimbu na diboko, zolaka kutendudila bantu mambu na yandi. 34 Kansi ntangu bo zabaka nde yandi vandaka mu Yuda, bo bokaka yonso na mungungu mosi, kiteso ya ntangu zole : Nene ikele Diana ya ba Efezo ! 35 Kansi nsoniki ya [mbanza], ya yandi lembikaka kibuka, tubaka : Ba bakala ya Efezo, nani kele mpi muntu yina kuzaba ve nde mbanza ya bantu ya Efezo me pesama na kutanina tempelo ya Diana ya nene, ye na [kifwani] ya kubwaka katuka na zulu ? 36 Mambu yai mpi na kuvandaka ya konda ntembe, yo me kulunga nde beno kuvanda pima ye nde beno kusala kima mosi ve nswalu ; 37 sambu beno me kunata bantu yai yina ikele ve ba yibi bima ya tempelo, ata ba vwenzi ya nzambi na beno ya nketo ve. 38 Kana mpi Demetilio ye ba nsadi yina ikele ti yandi bo ikele ti diambu ti muntu ya nkaka, ba nzo ya lusambisu ikele ya kukanguka ye ikele ti ba zusi² ; bo kufundana ba mosi na ba ya nkaka. 39 Ye kana beno ke kusosa mambu ya nkaka, beto ta kubaka lukanu na kimvuka na mpila ya nsiku ; 40 sambu beto ikele ti gigonsa ya kufundama nde beto ke kutombukisa bantu na yina me kuluta bubu, sambu ikele ve ti kima ya kutuba sambu na kudinungisa sambu na lukutakanu yai. 41 Ye ntangu yandi tubaka mambu yai, yandi panzaka kibuka.

20 Na nima ya makelele manaka, Polo bingisaka ba longoki, ye ya yandi yambaka bo, yandi katukaka sambu na kwendaka na Masedonia. 2 Ye ya yandi zengisaka bizunga yina, ye ya yandi pesaka ba [longoki] kikesa mingi, yandi kwisaka na Ngelesi. 3 Ye na nima ya kuzingaka pana ba ngonda tatu, ba Yuda tudilaka yandi mitambu bonso yandi zolaka kukota na maswa sambu na kwenda na Sitiya, bo bakaka lukanu na kuvutuka na nzila ya Masedonia. 4 Ye Sopatele ya Belea, [mwana] ya Pilo, fidisaka yandi tii na Aziya, ye ba Tesalonika Alisitalako ti Sekundo, ti Ngayo, ti Timoteo ya Delebe³, ti Titiko ti Tolofina ya Aziya. 5 Ba yai ya bo kwendaka na ntwala, bo kingaka beto na Tolowa. 6 Ye sambu na beto, beto kwendaka na nzila ya maswa, tuka Filipino, na nima ya bilumbu ya mampa ya konda kiputi, ye beto kumaka na nima ya bilumbu tanu mfinama na bo na Tolowa, ye beto zingaka pana bilumbu nsambwadi.

7 Ye kilumbu ya ntete ya mposo, ntangu beto vukanaka sambu na kuzenga dimpa, Polo yina fetele kwenda kilumbu ya kulanda, tubaka na bo, ye yandi bendaka kutuba ti na kati-kati ya mpipa. 8 Kuvandaka na minda mingi

¹ Ba zusi ya ba mvula yina vandaka na ntu ya ba lusambu ye na ba nsaka ya bisika ya pwelele na insi ya Aziya yina bwala Efezo vandaka ntu mbanza.

² Tala lukaya 18, 12.

³ To : Gayusi ya Delebe, ye Timotheo.

na suku ya zulu kuna beto vandaka ya kuvukana. 9 Ye ngunza mosi ya bakala zina na yandi Etiko, yina vandaka na nela, simbamaka na mpongi ya ngolo, bonso Polo vandaka kulonga nda mingi, bwaka, ya kusimbama na mpongi, yantika na seka¹ ya tatu tii na nsi, ye bo tombulaka yandi ya kufwa. 10 Kansi ya Polo kulumukaka kudilosaka na zulu na yandi, ye ya yandi yambaka yandi, yandi tubaka : Beno vwalangana ve, sambu moyo na yandi ikele kati na yandi. 11 Ye na nima ya yandi tombukaka, ye nde yandi zengaka dimpa ye kudia, ye nde yandi solulaka mingi tii na suka, yandi kwendaka. 12 Ye bo nataka ngunza ya bakala ya kuzinga, ye bo pesama kikesa ya ngolo mingi.

13 Sambu na beto, ya beto kwendaka na ntwala na maswa, beto tambulaka na kwenda na Asosi kuna beto zolaka kubaka Polo na kati ya maswa ; sambu yandi tumaka mutindu yina, na kuvandaka na dibanza ya kwenda yandi mosi na makulu. 14 Ye ntangu yandi kutaka beto na Asosi, beto bakaka yandi na maswa, ye beto kwendaka na Mitileni. 15 Ye ya beto katukaka kuna na maswa, ye kilumbu ya kulanda beto kumaka ya kutalana ti Kio ; ye kilumbu ya kulanda beto kumaka na Samo ; ye ya beto telamaka na Tologilo, beto kumaka kilumbu ya kulanda na Mileto ; 16 sambu Polo zolaka kuluta na ntwala ya Efezo, na mpila nde yandi kulutisa ntangu na yandi na Aziya ve ; sambu yandi vandaka kusala nswalu sambu na kuvanda, na kilumbu ya pantekoti na Yeluzalemi, kana yo lendaka kusalamina yandi.

17 Yandi tindaka katuka Mileto na Efezo, ye bingaka mfinama na yandi ba mbuta ya dibundu ; 18 ye ntangu bo kwisaka na yandi, yandi tubaka na bo : Beno zaba inki mutindu mono kuditwadisaka na beno ntangu yonso, yantika kilumbu ya ntete ya mono kotaka na Aziya, 19 na kusadilaka² Mfumu na kudikulumusa yonso, ye na matsanga, ye na kumekama yina vandaka kwisila mono na mitambu ya ba Yuda ; 20 Inki mutindu mono bumbaka kima mosi ve ya mambu yina vandaka mfunu, na mpila nde mono longilaka beno nsangu ye kulonga beno ve na meso ya bantu ye na ba nzo, 21 na kutatamanaka mfinama ya ba Yuda ye mfinama ya ba Geleki na yina me kutala kubalula ntima na Nzambi ye lukwikilu kati na Mfumu na beto Yezu Klistu. 22 Ye ntangu yai, tala, na kuvandaka ya kukangama kati ya mpeve na mono, mono ke kwenda na Yeluzalemi, na kuvilaka mambu yina lenda kumina mono kuna, 23 kaka nde Mpeve Santu ke kuta kimbangi mbanza na mbanza, na kutubilaka mono nde kukangama ye mpasi ke kukinga mono. 24 Kansi mono ke kutala ata fioti ve luzingu na mono, [ata kubaka yo] bonso kima ya ntalu na mono mosi, ya mfunu sambu na mono ikele kumanisa nzila na mono, ye kisalu ya mono bakaka na Mfumu Yezu sambu na kuta kimbangi ya nsangu ya mbote ya dienga ya Nzambi. 25 Ye ntangu yai, tala, mono kuzaba nde beno yonso, kati na beno mono lutaka na kulongaka kimfumu ya Nzambi, beno ta kumona diaka ilungi na mono ve. 26 Yo yina mono ke kubaka beno bonso ba mbangi, nde mono ikele bunkete na menga na beno yonso ; 27 sambu mono zabisaka beno lukanu yonso ya Nzambi kukonda kubumba ata kima. 28 Beno kudikeba na beno mosi, ye na kibuka yonso ya mameme, na kati na yina Mpeve Santu tulaka beno ba nkengidi sambu na kudisa dibundu ya Nzambi, yina yandi kuvwaka na nzila ya menga ya [Mwana] na yandi mosi. 29 Mono

¹ Salle.

² Kusadila, *bonso nsadi*.

kuzaba nde na nima ya kwenda na mono ta kukota ba nkoyi ya makasi yina ta kubika ve kibuka ya mameme ; 30 ye ta kubasika kati na beno mosi ba bakala yina ta kutuba [malongi] ya mbi sambu na kubenda ba longoki na nima na bo. 31 Yo yina beno kangula meso, na kuyindulaka nde ba mvula tatu, mono bikaka ve mpipa ti mwini na kukebisa konso muntu [na beno] ti mansanga. 32 Ye ntangu yai mono ke kubika beno na Nzambi, ye na ndinga ya dienga na yandi, yina¹ ikele na ngolo ya kutunga ye ya kupesa [beno] bima ya kubiadila² ti ba santisama yonso. 33 Mono lulaka ata mbongo ve, ata wolo ve, ata mvwela ya muntu ve. 34 Beno kuzaba beno mosi nde mono sadilaka maboko na mono sambu na mfunu na mono ye na bantu yina vandaka ti mono. 35 Mono songaka³ beno na mambu yonso, nde na kusalaka mutindu yina beto fetele kusadisa ba yina ikele na ngolo ve, ye beto kuyibuka ba ndinga ya Mfumu Yezu, yina yandi mosi tubaka : Kiese ya kupesa ikele ya kuluta kiese ya kubaka. 36 Ye ya yandi tubaka mambu yai, yandi fukamaka ye sambaka ti bo yonso. 37 Ye bo yonso vandaka kutiamuna mansanga mingi, ye na kudilosaka na nkingu ya Polo, bo vandaka kufika yandi na ba beze, 38 na kuvandaka na mpasi ya kuluta nene sambu na ndinga yina yandi tubaka, nde bo ta kumona diaka ilungi na yandi ve. Ye bo fidisaka yandi na maswa.

21 Ye ntangu, ya beto kabanaka na mpasi mingi ti bo, beto yantikaka na kwenda, na kutambulaka na masa ya kusungama, beto kumaka na Kosi, ye kilumbu ya kulanda na Lodo, ye katuka pana na Patala. 2 Ya beto monaka maswa yina zolaka kuluta na Fenike, beto kotaka na yo ye beto kwendaka. 3 Ye ya beto monaka Kipelo, ye ya beto bikaka yo na diboko ya kimama, beto tambulaka na maswa na ndambu ya Siliya ye beto telamaka na Tilo ; sambu maswa fetele kutulula pana bima ya yo nataka. 4 Ye ya beto monaka ba longoki, beto bikalaka pana bilumbu nsambwadi. Ye bo tubaka na Polo, na nzila ya Mpeve, ye na kutombuka ve na Yeluzalemi. 5 Kansi ya beto lungisaka bilumbu yai, beto kwendaka ye beto vandaka kutambula ; ye bantu yonso fidisaka beto ti ba nketo ye bana tii na nganda ya mbanza ; ye ya beto fukamaka na dibungu, beto sambaka. 6 Ye na nima ya beto yambanaka ba mosi na ba ya nkaka, beto kotaka na maswa ; ye bo vutukaka na ba nzo na bo. 7 Ye sambu na beto, na kumanisaka nzietolo na beto ya masa, beto katukaka na Tilo beto kumaka na Pitelomayi ; ye ya beto pesaka ba mpangi mbote, beto zingaka kilumbu mosi mfinama na bo. 8 Ye kilumbu ya kulanda, ya beto kwendaka, beto kwisaka na Kayisaliya ; ye ya beto kotaka na nzo ya Filipo mumwangi nsangu ya mbote yina vandaka [mosi] ya ba nsambwadi, beto zingaka na nzo na yandi. 9 Yandi vandaka na bana ba nketo ba mwense iya yina vandaka kubikula. 10 Ye bonso beto telamaka pana bilumbu mingi, mbikudi mosi na zina ya Angabu ya katukaka na Yudea ; 11 ye ya yandi kwisaka mfinama na beto, ye ya yandi bakaka mukaba ya Polo, ye yandi kudikangaka makulu ti maboko, yandi kutubaka : Mpeve Santu me tuba mambu yai : Munkwa ya mukaba yai, ba Yuda na Yeluzalemi ta kukanga yandi ba nsinga mutindu yai ye ta kukaba yandi na maboko ya makanda. 12 Ye ntangu beto kuwaka mambu yai, beto ye ba yina vandaka ya kisika yina, beto bondilaka yandi na kutombuka ve na Yeluzalemi. 13 Kansi Polo vutulaka : Inki

¹ Yina ke kutadila na mbala mosi Nzambi ye ndinga ya dienga na yandi.

² Tala lukaya na Luka 12, 13.

³ Kusonga mbandu.

beno ke kusala na kudilaka ye na kubukaka ntima na mono ? Sambu sambu na mono, mono ikele ya kuyilama, sambu na kukangama kaka ba nsinga ve, kansi mpi na kufwa na Yeluzalemi sambu na zina ya Mfumu Yezu. 14 Ye bonso yandi zolaka ve kundimisama, beto vandaka mpima, na kutubaka : Luzolo ya Mfumu kusalama !

15 Ye na nima ya bilumbu yai, ya beto kutikisaka bima na beto, beto tombukaka na Yeluzalemi. 16 Ye ba mosi ya ba longoki mpi ya Kayisaliya kwisaka ti beto, na kunataka¹ muntu mosi Manasoni, muntu ya Kipelo, longoki² ya ntama, beto fetele kulala na nzo na yandi. 17 Ye ntangu beto kumaka na Yeluzalemi, ba mpangi yambaka beto na kiese. 18 Ye kilumbu ya kulanda Polo kotaka ti beto na nzo ya Yakobo, ye ba mbuta yonso kwisaka³ pana. 19 Ye na nima ya yandi yambaka bo, yandi kutaka mosi na mosi mambu ya Nzambi salaka kati na makanda na nzila ya kisalu na yandi. 20 Ye bo, ya bo kuwaka yo, kembisaka Nzambi ye tubaka na Polo : Nge ke mona, mpangi, mafunda⁴ ikwa ya ba Yuda me kwikila ; 21 ye bo ikele bo yonso na mpusa ya ngolo sambu na nsiku. Bo kuwaka ke kutubama sambu na nge, nde nge ke kulonga na ba Yuda yonso yina ikele kati na makanda na kubuya Mose, na kutubaka bo fetele kuyotisa bana na bo ve, ata kuzinga⁵ na mpila ya kinkulu. 22 Inki mpi ? Kibuka fetele kuvukana, sambu bo ta kuwa ke kutubama nde nge me kwisaka. 23 Sala mpi yina beto ke kutuba na nge : Beto ikele ti ba bakala iya yina me kudia ndefi ; 24 baka bo ye nge kudigedisaka ti bo, ye futila bo mbongo, na mpila nde bo kuzenga nsuki, ye bantu yonso ta kuzaba nde kima mosi ve na mambu ya bo kuwaka sambu na nge ikele [ya kieleka], kansi nde nge mpi, nge ke kutambulaka na kuzitisaka nsiku. 25 Kansi na yina me kutala makanda⁶ yina kwikilaka, beto sonikilaka [bo], ya beto bakaka lukanu nde bo ikele na kima ya mutindu yai ve ya kuzitisa, kaka nde bo kudikeba na yina me kupesama nkayilu na biteki, ye na menga, ye na kibulu me kufwa ya konda kubasisa menga, ye bizumba. 26 Ibuna Polo, ya yandi bakaka yina ti yandi, ye, kilumbu ya kulanda, ya yandi kudigedisaka, kotaka ti bo na tempelo, na kutubaka inki ntangu kulungisama bilumbu ya kugedisama na bo ta kuvanda, ntangu yina dikabu ta kupesama sambu na mosi na mosi na bo.

27 Ye bonso bilumbu nsambwadi zolaka kulungisama, ba Yuda ya Aziya ya bo monaka yandi na kati ya tempelo, tombukisaka kibuka yonso ye tulaka yandi maboko, 28 na kubokaka : Ba bakala ya Izalaele, beno sadisa beto ! Yandi yai muntu yina ke kulonga bantu yonso bisika yonso na kutedimina bantu [ya Izalaele], ye nsiku, ye kisika yai ; ye yina nataka diaka ba Geleki kati na tempelo ye kumisaka kisika yai ya santu mvindu. 29 Sambu bo monaka na ntwala kati na mbanza Tolofimo mu Efezo ti yandi, ye bo vandaka kubanza nde Polo nataka yandi na tempelo. 30 Ye mbanza yonso nikanaka, ye kuvukana ya bantu salamaka ; ye ya bo simbaka Polo, bo bendaka yandi na nganda ya tempelo ; ye na nswalu bielo kangisamaka. 31 Ye bonso bo vandaka kusosa

¹ To : sambu na kunataka beto na nzo.

² Longoki tuka ntama.

³ To : vandaka pana.

⁴ Makumi ya mafunda.

⁵ Kutambula.

⁶ Na yina me kutala makanda.

mpila ya kufwa yandi, mazu kwisaka na mfumu ya kolohoti¹ nde Yeluzalemi ya mvimba vandaka na mvwalangana ; 32 ye na nswalu yandi bakaka binwani, ye ba mfumu ya binwani nkama, ye bakaka ntinu tii na bo ; kansi bo, na kumonaka mfumu ya binwani ti binwani, yambulaka kubula Polo. 33 Ibuna ya mfumu ya binwani na kumfinamaka, simbaka yandi ye pesaka nswa na kukanga yandi na miniololo zole, ye yufulaka nde yandi vandaka nani ye inki yandi salaka. 34 Kansi ba mosi vandaka kuboka diambu mosi, ba ya nkaka diambu ya nkaka, na kati ya kibuka ; ye bonso yandi lendaka kuzaba diambu ve kikuma ya **nkindu**, yandi tumaka nde Polo kunatama na nzo ya kutungama ngolo. 35 Ye ntangu yandi kumaka na kikala², yo kumaka nde yandi natamaka na binwani kikuma ya kingolo—ngolo ya kibuka ; 36 sambu kibuka ya bantu vandaka kulanda, na kubokaka : Katula yandi ! 37 Ye bonso bo zolaka kukotisa Polo na nzo ya kutungama ngolo, yandi tubaka na mfumu ya binwani : Keti yo me kupesamina mono nswa na kutuba diambu mosi ? Ye yandi kutubaka : Nge kuzaba ki Geleki ? 38 Keti nge ikele mpi ve mu Egipiti yina, bilumbu yai me kuluta, pusaka bantu na kutombuka ye nataka na nsi ya kuyuma mafunda iya ya ba bakala ya bimpumbulu ? 39 Ye Polo tubaka : Mono ikele mu Yuda, ya Talaso, muntu ya mbanza ya Silisi yina me kuzabana mingi ; mono ke kubondila nge, pesa mono nswa na kutuba na bantu. 40 Ye ntangu ya yandi pesaka yandi nswa, Polo, na kutelamaka na kimatinu, salaka bantu kidimbu na diboko, ye pima ya ngolo kotaka, yandi tubaka na bo na munoko ya ki ebeleo, na kutubaka :

22 Ba mpangi ya ba bakala ye ba tata³, beno kuwa ntangu yai ndinga ya kuditanina na mono. 2 Ye ntangu bo kuwaka nde yandi vandaka ke kutubila bo na ndinga ya ki Ebeleo, bo kumaka diaka mpima ya kuluta ; ye yandi tubaka : 3 Mono ikele mu Yuda, mono butukaka na Talaso ya Silisi, kansi mono sansamaka na mbanza yai, [ye] longamaka mbote—mbote na nsiku ya ba tata na beto na makulu ya Ngamalieli, na kuvandaka na mpusa ya ngolo sambu na Nzambi, bonso beno yonso ikele yo bubu yai ; 4 ye mono niokulaka nzila yai tii na lufwa, na kukangaka ba bakala ti ba nketo na ba nsinga, ye kukabaka bo [sambu na kutulama] na boloko, 5 bonso mbuta—nganga mpi ikele mhangi ya yonso yina mono salaka, ye kimvuka yonso ya ba mbuta, mono bakaka mpi na bo mikanda sambu na ba mpangi, mono vandaka kwenda na Damasi, na mpila nde mono kunata ya kukanga ba nsinga na Yeluzalemi ba yina mpi vandaka pana, sambu nde bo kubaka ndola. 6 Ye yo kuminaka mono, bonso mono vandaka na nzila ye nde mono vandaka kufinama na Damasi, nde na kiteso ya midi, na kintulumukina, nsemo mosi ya nene, na kukatukaka na zulu, ngengaka bonso nsemo ya nzasi na nziunga na mono. 7 Ye mono bwaka na ntoto, ye mono kuwaka mungungu mosi yina vandaka kutuba na mono : Sawuli ! Sawuli ! sambu na inki nge ke kuniokula mono ? 8 Ye mono vutulaka : Nge ikele nani, Mfumu ? Ye yandi tubaka na mono : Mono ikele Yezu muntu ya Nazaleti yina nge ke niokula. 9 Ye ba yina vandaka ti mono monaka nsemo, ye bo simbamaka na boma, kansi bo kuwaka ve mungungu ya yina vandaka kutuba na mono. 10 Ye mono tubaka : Inki mono fetele kusala, Mfumu ? Ye Mfumu tubaka na mono : Telama ye kwenda

¹ To : Ntwadisi ya binwani.

² Escalier.

³ Na ki Ebeleo : Mpangi ye tata.

na Damasi, ye kuna bo ta kutubila nge mambu yonso yina me kutumama na nge na kusala. 11 Ye bonso mono vandaka kumona ve, kikuma ya nkembo ya nsemo yai, mono kumaka na Damasi, ba yina yonso vandaka ti mono nataka mono na diboko. 12 Ye muntu mosi Anania, bakala ya kuzitisa Nzambi na mpila ya nsiku, ye yina vandaka na kimbangi [ya mbote] ya ba Yuda yonso yina vandaka kuzinga [pana], 13 na kukwisaka na mono ye na kutelamaka pana, tubaka na mono : Sawuli, mpangi, mona diaka. Ye na ntangu yina, na kutombulaka meso, mono monaka yandi. 14 Ye yandi tubaka : Nzambi ya ba nkaka na beto me kupona nge na ntwala sambu na kubakisa luzolo na yandi, ye sambu na kumona muntu ya masonga, ye kuwa mungungu mosi ya munoko na yandi ; 15 Sambu nge ta kuvandila yandi mbangi, mfinama ya bantu yonso, ya mambu yina nge monaka ye ya nge kuwaka. 16 Ye ntangu yai inki nge ke sukinina ? Telama ye vanda ya kubotama, ye sukulama na masumu na nge, na kubokaka zina na yandi. 17 Ntangu mono vandaka kuvutuka na Yeluzalemi, bonso mono vandaka kusamba na tempelo, nsayi kuminaka mono ye na kumona yandi¹ na kutubaka na mono : 18 Sasuka ye basika nswalu na Yeluzalemi ; sambu bo ta kuyamba kimbangi na nge ve na yina me kutala mono. 19 Ye mono, mono tubaka : Mfumu, bo kuzaba nde mono vandaka kutula na boloko ye mono vandaka kubula na kati ya ba sinagoga ba yina vandaka kukwikila na nge ; 20 ye ntangu menga ya Etieni, mbangi na nge, tiamukaka, mono mosi mpi vandaka pana ye na kundimaka, ye mono vandaka kukeba bilele ya ba yina vandaka kufwa yandi. 21 Ye yandi tubaka na mono : Kwenda, sambu mono ta kutinda nge ntama na makanda.

22 Ye bo kuwaka yandi tii na ngogo yai, ye bo tombulaka mungungu na bo, na kutubaka : Katula na insi—ntoto muntu ya mutindu yai, sambu yandi lendaka kuzinga ve. 23 Ye bonso bo vandaka kuboka ye kulosa bilele na bo ye vandaka kulosa mfututu na zulu, 24 mfumu ya binwani, tumaka na kunata yandi na nzo ya kutungama ngolo, na kutubaka nde bo kuyufula yandi na nzila ya fimbu, na mpila nde bo kubakisa na inki kikuma bo vandaka kuboka mutindu yina sambu na yandi. 25 Kansi ntangu bo tandaka yandi na ntoto ti ba nsinga, Polo tubaka na mfumu ya binwani nkama yina vandaka mfinama [na yandi] : Keti yo me pesamina beno nswa na kubula fimbu na muntu yina ikele mu Loma ye yina me kuzengamina nkanu ve ? 26 Ye ntangu mfumu ya binwani nkama kuwaka yina, yandi kwendaka kuzabisa mfumu ya binwani, na kutubaka : Inki nge ta kusala ? Sambu muntu yai ikele mu Loma. 27 Ye mfumu ya binwani na kufinamaka tubaka na Polo : Tubila na mono, keti nge ikele mu Loma? Ye yandi kutuba : E. 28 Ye mfumu ya binwani vutulaka : Mono, mono futaka mbongo mingi na kukituka mu Loma². Ye Polo tubaka : Kansi mono, mono ikele yo na nzila ya kubutuka. 29 Na nswalu mpi, ba yina zolaka kuyufula yandi yambulaka yandi ; ye mfumu ya binwani mpi waka boma, na kuzabaka nde yandi vandaka mu Loma, ye sambu yandi kukangisaka yandi ba nsinga. 30 Kansi kilumbu ya kulanda, na kuzolaka kuzaba mbote—mbote sambu na inki yandi fundamaka na ba Yuda, yandi kangusisaka yandi ba nsinga ye tumaka nde ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti Sanedilini yonso kuvukana ; yandi kulumusisaka Polo, yandi tulaka yandi na ntwala na bo.

¹ Yandi, ke kunata na muntu ya masonga ya nzila ya kutanga 14.

² Ntu ya diambu yai ya mwana ya nsi.

23 Ye Polo, ya yandi tulaka meso na Sanedilini, tubaka : Ba mpangi ya babakala, mono tambulaka na ntima ya mbote yonso na ntwala ya Nzambi tii na kilumbu yai... 2 Kansi mbuta—nganga Ananiasi tumaka na ba yina vandaka mfinama na yandi na kubula yandi na munoko. 3 Ibuna Polo tubaka na yandi : Nzambi ta kubula nge, kibaka ya bo me kumisa mpembe ! Ketu nge me kuvanda pana sambu na kusambisa mono na mpila ya nsiku ; ye, na kutedimina nsiku, nge ke kutuma nde mono kubulama ? 4 Ye ba yina vandaka pana tubaka : Nge ke kufinga mbuta— nganga ya Nzambi ? 5 Ye Polo tubaka : Mono zabaka ve, ba mpangi, nde yo vandaka mbuta — nganga ; sambu yo me sonamaka : «Nge ta kutuba ve mbi ya mfumu ya bantu [bwala] na nge» (A)¹. 6 Ye Polo, na kuzabaka nde ndambu mosi [kati na bo] vandaka ba Saduse ye ya nkaka ba Mfalisi, bokaka na kati ya Sanedilini : Ba mpangi ya ba bakala, mono ikele Mfalisi, mwana ya Mfalisi ; mono me kutulama na kusambisama sambu na kivuvu ye na lufutumuku ya ba fwa. 7 Ye ntangu yandi tubaka yina, yo kumaka kutediminaya ngolo kati na ba Mfalisi ti ba Saduse ; ye kibuka kabanaka ; 8 sambu ba Saduse ke kutubaka nde lufutumuku ke vandaka ve, ata wanzio ve, ata mpeve ve ; kansi ba Mfalisi ke ndimaka pwelele mosi ti ya nkaka. 9 Ye yo kumaka kubokana ya ngolo ; ye ba nsoniki ya nkaka ya kimvuka ya ba Mfalisi telamaka ye tulaka ntembe, na kutubaka : Beto ke kumona mbi mosi ve na muntu yai ; kansi kana mpeve mosi tubaka na yandi, to wanzio... 10 Ye ya kudasuka ya ngolo kubwaka, mfumu ya binwani, na kuwaka boma nde Polo kukabisama na bitini na bo, tumaka na binwani na kukulumuka ye na kukatula yandi kati na bo ye kunata yandi na nzo ya kutungama ngolo.

11 Ye mpipa ya kulanda, Mfumu telamaka mfinama na yandi ye tubaka : Vanda na kikesa ; sambu bonso nge taka kimbangi ya mambu yina me tadila mono, na Yeluzalemi, mutindu yina nge fetele kuta kimbangi mpi na Loma.

12 Ye ntangu kilumbu kumaka, ba Yuda vukanaka ye bakaka lukanu ya kudia ndefi ya kudilaka mbi, na kutubaka nde bo ta kudia to kunwa ve tii kuna bo ta kufwa Polo. 13 Ye bo vandaka kuluta makumi iya ba yina diaka ndefi ya kuwakana sambu na mbi yina. 14 Ye bo kwisaka na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti na ba mbuta, ye tubaka : Beto me kudia ndefi ya kudilakila mbi na kumeka madia ata fioti ve tii kuna beto ta kufwa Polo. 15 Beno mpi, ntangu yai, ti Sanedilini, beno zabisa mfumu ya binwani sambu nde bo kulumusa yandi na beno, bonso mpi beno zolaka kuwa mbote—mbote yina me kutala yandi ; ye, na ntwala yandi kufinama, beto ikele ya kuyilama sambu kufwa yandi. 16 Kansi mwana ya bakala ya mpangi ya Polo ya nketo, na kuwaka kutuba sambu na mutambu yai, kwendaka ye kotaka na nzo ya kutungama ngolo, ye tubaka yo na Polo. 17 Ye Polo, na kubingaka mosi ya ba mfumu ya binwani nkama, tubaka : Nata ngunza yai ya bakala na mfumu ya binwani, sambu yandi ikele na diambu ya kuzabisa yandi. 18 Yandi bakaka yandi mpi ye nataka yandi na mfumu ya binwani ye tubaka : Muntu ya boloko Polo bingaka mono, ye bondilaka mono na kunatila nge ngunza ya bakala yai yandi ikele na diambu ya kutuba na nge. 19 Ye mfumu ya binwani, na kusimbaka yandi na diboko ye na kukwendaka na kingenga, yufulaka yandi : Inki nge zola kutuba na mono ? 20 Ye yandi tubaka : Ba Yuda wakanaka sambu na kubondila nge nde mbasi nge kulumuna Polo na ntwala ya

¹ Kub. 22, 28.

Sanedilini, bonso nge zolaka kuzaba mbote—mbote na yina me kutala yandi. 21 Nge mpi kundima yo ve, sambu kuluta bantu makumi iya kati na bo ke kutudila yandi mutambu, ba yina kudikangaka na nzila ya ndefi ya kudilaka mbi na kukonda kudia ye kunwa tii kuna bo ta kufwa yandi ; ye bo ke ya kuyilama ntangu yai, na kuvingilaka dilaka na nge. 22 Mfumu ya binwani vutulaka ngunza ya bakala, ye na kukebisaka yandi na kutuba na muntu ve nde yandi me kusonga yandi mambu yai. 23 Ye ya yandi bingaka zole ya ba mfumu ya binwani nkama, yandi tubaka : Yidika binwani nkama zole sambu na kwenda na Kayisaliya, ye makumi nsambwadi ya binwani yina ke nataka mpunda, ye nkama zole ya binwani yina ke nataka makonga, yantika na ntangu tatu ya mpipa ; 24 ye beno baka ba mpunda, na mpila nde beno kutula Polo na zulu na yo na mpila nde beno kunata yandi na kukeba yonso mfinama ya Felikisi mfumu ya mbanza. 25 Ye yandi sonikaka mukanda mosi na mpila yai : 26 Kolode Lisiasi, na mfumu ya mbanza ya lukumu mingi Felikisi, mbote ! 27 Muntu yai ya yandi kangamaka na ba Yuda ye zolaka kufwa yandi, mono kumaka ti kibuka ye mono gulusaka yandi, ya mono kuwaka nde yandi ikele mu Loma. 28 Ye na kuzolaka kuzaba na inki kikuma bo vandaka kufunda yandi ; ye mono kulumusaka yandi na ntwala ya Sanedilini na bo ; 29 ye mono monaka nde yandi fundamaka sambu na mambu yina me kutala nsiku na bo, kansi yandi fundamaka ata na kikuma mosi ve yina ke kulomba lufwa to kukangama. 30 Ye ya mono kebisamaka na mitambu ya [ba Yuda] zolaka kutudila muntu yai, mono tindilaka nge yandi nswalu, ya mono pesaka lutumu na bifundi na yandi na kutuba na ntwala na nge mambu na yina bo ke kutedimina yandi . Vanda mbote.

31 Binwani mpi, na mpila ya ba lutumu yina pesaminaka bo, bakaka polo ye nataka yandi na mpipa na Antipatilisi. 32 Ye kilumbu ya kulanda, na kubikaka binati mpunda na kwenda ti yandi, bo vutukaka na nzo ya kutungama ngolo. 33 Ye ba yina, ya bo kukumaka na Kayisaliya bo pesaka mukanda na mfumu ya mbanza ye bo songaka yandi mpi Polo. 34 Ye ntangu ya ndi tangaka [mukanda] ye yandi yufulaka yandi ya inki mbanza yandi vandaka, ya yandi kuwaka nde yandi vandaka muntu ya Silisiya : 35 Mono ta kuwa nge mbote—mbote, tubaka na yandi, ntangu bifundi na nge mpi ta kukuma. Ye yandi pesaka lutumu nde yandi kukebama na nzo ya Elode¹.

24 Bilumbu tanu na nima, mbuta—nganga Anania kulumukaka ti ba mbuta ye mutubi mosi [na zina] ya Tetilo, ye bo fundaka Polo na ntwala ya mfumu ya kiyeka ya nsi. 2 Ye ntangu yandi yai bingamaka, Tetilo yantikaka kufunda yandi, na kutubaka : 3 Felikisi muntu ya lukumu mingi sambu beto ke kuzinga na ngemba ya nene na nzila na nge, ye nde na nzila ya ngangu na nge, ba lukanu ya mbote kibeni ke kubakama sambu na dikanda yai, beto ke kundima yo, ti matondo yonso na bisika yonso. 4 Kansi na mpila nde mono kukanga nge ntangu nda ve, mono ke bondila nge na kuwa beto na nkufi na mpila ya bumbote na nge ; 5 sambu beto monaka nde bakala yai ikele mubebisi ya nene kibeni, ye nde yandi ke kubenda bantu na kutombuka kati na ba Yuda yonso na insi—ntoto ya mvimba, ye nde yandi ikele munati ya kimvuka ya bantu ya Nazaleti ; 6 yandi mekaka kuvwenza tempelo : Yo yina beto simbaka yandi, [ye beto zolaka

¹ Nzo ya kutunga ngolo Elode ya Mbuta muntu tungaka yo ye yo me kumaka nzo ya mfumu ya kiyeka ya nsi ya ba Loma.

kusambisa yandi na mpila ya nsiku na beto ; 7 kansi Lisiasi, mfumu ya binwani, ya yandi kumaka, nataka yandi na kubutulaka yandi na maboko na beto ti kingolo—ngolo ya nene, 8 na kutumaka nde bifundi na yandi kukwisa na ntwala na nge] ; ye na nzila na yandi, na kuyufulaka yandi nge lenda nge mosi , kukuma na nzayilu ya mambu yai yonso ya beto ke kufundila yandi. 9 Ye ba Yuda mpi vukanaka na yandi sambu na kufunda diaka [Polo], na kutubaka nde mambu vandaka mutindu yina. 10 Ye Polo, na nima nde mfumu ya kiyeka ya nsi salaka yandi kidimbu na kutuba, vutulaka : Na kuzabaka nde tuka ba mvula mingi nge ikele zusi ya dikanda yai, mono ke kutuba ndinga ya kuditanina na mono na kikesa mingi : 11 Sambu nge lenda zaba nde yo lutaka ve bilumbu makumi na zole tuka ya mono tombukaka sambu na kukembisa na Yeluzalemi. 12 Ye bo monaka mono, ata na tempelo ve, na kutulaka ntembe ti muntu to na kutombukisa kibuka, ata na ba sinagoga, ata na mbanza ; 13 ye bo lenda kusonga ve kieleka ya mambu ya bo ke kufundila mono sesepi yai. 14 Kansi mono ke kutubila nge mbote—mbote yai, nde, na mpila ya nzila yai ya bo ke kubinga kimvuka [ya mbi], mutindu yina mono ke kusadila Nzambi ya ba nkaka na mono, na kundimaka mambu yonso sonamaka kati na nsiku ye kati na ba mbikudi, 15 na kuvandaka na kivuvu na Nzambi, — [kivuvu] yai ba yai mpi ikele na yo bo mosi, —nde lufutumuku ya bantu ya masonga ti ya bantu ya konda masonga ta kuvanda. 16 Na kikuma ya yina, mono mpi mono ke kutula ngolo na kuvanda ntangu yonso na ntima ya konda kunganina na ntwala ya Nzambi ye na ntwala ya bantu. 17 Na nima ya ba mvula mingi, mono kwisaka sambu na kupesa makabu na ba nsukami na dikanda na mono ti ba nkayilu. 18 Na ntangu yina, bo kutaka mono ya kugedisama na kati ya tempelo, kukonda kuvukisa bantu ye kukonda makelele. 19 Vandaka ndambu ya ba Yuda ya Azia, yina lendaka kuvanda awa na ntwala na nge ye kufunda mono, kana bo vandaka ti diambu ya kutedimina mono ; 20 to, nde ba yai bo mosi ke kutuba inki mbi bo monaka kati na mono, ntangu mono vandaka na ntwala ya Sanedilini, 21 kana ikele ve kaka kuboka mosi yai mono wisaka, na kuvandaka na kati—kati na bo : Ikele sambu na lufutumuku ya ba fwa nde mono ikele bubu yai ya kusambisama na nge.

22 Kansi felikisi, ya yandi zabaka mbote—mbote na yina me kutala nzila, vutulaka bo, na kutubaka : Ntangu mfumu ya binwani Lusiasi ta kulumuka, mono ta kutala diambu na beno, 23 —na kutumaka na mfumu ya binwani nkama nde [Polo] kukebama, ye nde yandi kuvanda na [ndambu] ya kimpwanza, ye nde bo kukanga nzila ve ata na mosi na ba yina ya yandi na kusadisa yandi. 24 Mwa—bilumbu na nima, Felikisi na kwisaka ti Dusila nketo na yandi yina vandaka mu Yuda, bingisaka Polo ye waka yandi na yina me kutala lukwikilu na Klistu. 25 Ye bonso yandi vandaka kutuba na yina me kutala masonga ye na yina me kutala kudiya ye na yina me kutala kusambisa ya ke kwisa, Felikisi na boma yonso vutulaka : Sambu na ntangu yai kwenda ; ntangu mono ta kumona ntangu ya mbote, mono ta kubingisa nge, 26 —na kutulaka mpi kivuvu nde Polo ta kupesa yandi ndambu ya mbongo ; yo yina mpi yandi vandaka kubingisa yandi mbala mingi ye vandaka kusolula ti yandi.

27 Ntangu ba mvula zole lungaka, Felikisi yingamaka na Polokio Festusi ; ye, na kuzolaka kusepidisa ba Yuda, Felikisi bikaka Polo na boloko.

25 Festusi mpi, ya yandi kumaka na nsi, bilumbu tatu na nima katukaka na Kayisaliya tombukaka na Yeluzalemi. 2 Ye ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba mbuta kati ya ba Yuda fundaka Polo na twala na yandi ; ye bo vandaka kusonga yandi mpusa na bo, 3 na kulombaka na yina me kutala [Polo] dienga yai nde yandi kubingisa yandi na Yeluzalemi, na kutulaka mitambu sambu na kufwa yandi na nzila. 4 Festusi mpi vutulaka nde Polo ta kukebama na Kayisaliya, ye nde yandi mosi zolaka kwenda nswalu. 5 yandi tubaka, nde bantu ya mfunu kati na beno kukulumuka mpi ti [mono] ; ye kana ikele na mbi kati ya muntu yai, nde bo kufunda yandi. 6 Ye yandi zingaka ve kati na bo kuluta bilumbu nana to kumi, yandi kulumukaka na Kayisaliya ; ye kilumbu ya kulanda, yandi vandaka na kisika ya kusambisa, yandi tumaka nde Polo kunatama. 7 Ye ntangu yandi kumaka, ba Yuda yina kulumukaka katuka Yeluzalemi telamaka na nziunga, na kufundaka Polo na mambu mingi ye ya nene yina bo lendaka kusonga ve nde yo vandaka ya kieleka ; 8 kansi Polo vandaka kuvutula mvutu, [na kutubaka] : Mono salaka disumu na kima mosi ve, ata na yina me kutala nsiku ya ba Yuda, ata na yina me kutala tempelo, ata na yina me kutala Kayisali. 9 Kansi Festusi, na kuzolaka kusepidisa ba Yuda, vutulaka na Polo ye tubaka : Keti nge zola tombuka na Yeluzalemi sambu na kusambisama kuna na yina me kutala mambu yai, na ntwala na mono ? 10 Ye Polo tubaka : Mono ikele awa na ntwala ya kisika ya lusambisu ya Kayisali¹, kuna mono fetele kusambisama. Mono salaka ba Yuda mbi mosi ve, bonso nge kuzaba yo mbote—mbote nge mosi. 11 Kana mpi mono salaka bo mbi, to nde mono salaka diambu yina me kufwana na lufwa, mono me kubuya ve na kufwa ; kansi kana kima mosi ve ikele [kieleka] na yina ya bo ke kufunda mono, muntu mosi ve lenda kukaba mono na bo : Mono me kulomba na kusambisama na Kayisali. 12 Ibuna Festusi, ya yandi solulaka ti kimvuka ya ba ndongisi, vutulaka : Nge me kulomba nde Kayisali kusambisa nge, nge ta kwenda na Kayisali.

13 Ya ndambu ya bilumbu lutaka, ntotila Angalipa ti Benike² kwisaka na Kayisaliya sambu na kupesa Festusi mbote. 14 Ye bonso yandi vandaka kuzinga pana bilumbu mingi, Festusi tendudilaka ntotila mambu ya Polo, na kutubaka : Bakala mosi bikisamaka [awa] na boloko na Felikisi, 15 ntangu mono vandaka na Yeluzalemi, ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba mbuta ya ba Yuda fundaka yandi, na kulombilaka yandi nkanu [lusambisu] : 16 Kansi mono vutudilaka bo nde ikele kikalulu ya ba Loma ve na kukaba muntu na ntwala nde mufundami kuvanda ti bifundi na yandi na ntwala na yandi ye nde yandi kuvanda na ntangu ya kuvutula mvutu na yina yandi me kufundama. 17 Ntangu mpi bo kwisaka awa, na kukonda kusukinina, kilumbu ya kulanda, ya mono vandaka na kisika ya kusambisa, mono tumaka nde muntu yai kunatama na mono ; 18 bifundi, na kutelamaka pana, songaka ata kufundama ve na mambu yina mono vandaka kubanza ; 19 kansi bo vandaka kutedimina yandi sambu na mambu yina me kutala kusambila na bo ye na yina me kutala muntu mosi Yezu ya me kufwaka, nde Polo vandaka kutuba nde yandi ke kuzinga. 20 Ye bonso mono zabaka ve inki kusala sambu na kuzikisa mambu yai, mono yufulaka [na muntu yina] kana yandi zolaka kwenda na Yeluzalemi

¹ Kayisali : *Zina ya ntinu ya ba Loma yina vandaka Neloni.*

² Angalipa II ye mpangi na yandi ya nketo Benike, mwana ya bakala ye ya nketo ya Elode Angalipa ya ntete na kapu ya 12.

sambu na kusambisama kuna na yina me kutala mambu yai. 21 Kansi Polo, ya yandi [lombaka], na kukebama sambu na kusambisama ya Ogusti¹, mono tumaka nde yandi kukebama tii kuna mono kutinda yandi na Kayisali³. 22 Ye Angalipa [tubaka] na Festusi : Mono zolaka mbote mono mosi mpi kuwa muntu yai. Yandi tubaka, mbasi, nge ta kuwa yandi.

23 Kilumbu ya kulanda mpi, Angalipa ti Benike ya bo kwisaka na lukumu ya nene kibeni, ye ya bo kotaka na kisika ya lusambisu ti ba mfumu ya binwani ti ba mbuta ya mbanza, Polo, natamaka na lutumu ya Festusi. 24 Ye Festusi tubaka : Ntotila Angalipa, ye beno yonso yina ikele awa ti beto, beno ke mona muntu yai sambu na yandi kibuka yonso ya ba Yuda kwisilaka mono, ata na Yeluzalemi ata awa, na kubokaka nde yandi fetele kuzinga diaka ve. 25 Kansi mono, na kumonaka nde yandi salaka diambu mosi ve yina me kufwana na lufwa, ye muntu yai yandi mosi lombaka na kusambisama na Ogusti³, mono zengaka na kutinda yandi. 26 Kansi mono ikele na diambu ve ya kufwana ya kusonikila ntinu² na yina me kutala yandi, yo yina mono nataka yandi na ntwala na beno, ntete—ntete na ntwala na nge, ntotila Angalipa, na mpila nde na nima ya kuyufula yandi, mono kuvanda na diambu ya kusonika ; 27 sambu mono ke kubanza nde yo ikele mpila ya mbote ve na kutinda muntu ya boloko kukonda kusonga mambu yina ya bo ke kufunda yandi.

26 Ye Angalipa tubaka na Polo : Yo me kupesamina nge nswa na kutuba sambu na nge. Ibuna Polo, ya yandi tandulaka diboko, tubaka ndinga ya kuditanina na yandi : 2 Mono ke kudimona muntu ya kiese, ntotila Angalipa, na yai nde, na mambu yonso ya mono me kufundama na ba Yuda, mono fetele kutuba ndinga ya kuditanina na mono bubu yai na ntwala na nge, 3 mingi—mingi sambu nge me kuzaba mbote binkulu yonso ye ba ngiufu yina [ikele] kati na ba Yuda ; yo yina mono ke kubondila nge na kuwa mono ti ntima nda. 4 Mutindu na mono ya kuzinga mpi tuka kileke na mono, mutindu yo vandaka tuka luyantiku na kati ya dikanda na mono na Yeluzalemi, ba Yuda yonso kuzaba yo, 5 ya bo zabaka mono yantika luyantiku, kana bo zola kutela yo kimbangi, [ye na kuzabaka] nde, na mutindu ya kimvuka ya kuluta masonga ya kusamba na beto, mono zingaka na ki Mufalize. 6 Ye ntangu yai mono ke kusambisama sambu na kivuvu ya lusilu yina ya Nzambi salaka na ba tata na beto, 7 makanda na beto kumi na zole, na kusadilaka [Nzambi] kukonda kulemba mpipa ti mwini, tulaka kivuvu na kukuma [na lusilu yina] ; ye ikele sambu na kivuvu yina, o ntotila, nde mono me kufundama na ba Yuda. 8 Sambu na inki kati na beno, bo ke kubanza nde yo lenda salama ve nde Nzambi kufutumuna ba fwa ? 9 Sambu na mono mpi, mono³ banzaka kati na mono mosi nde yo fetele kutedimina mingi zina ya Yezu muntu ya Nazaleti : 10 Yina mpi mono salaka na Yeluzalemi ; ye mono kangaka na ba boloko ba santu mingi, na nima ya kubaka kiyeka na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ; ye ntangu bo vandaka kufwa bo, mono vandaka kundima yo ; 11 ye mbala mingi, na ba sinagoga yonso, na kupesaka bo ndola, mono vandaka kukwika bo na kuvwenza [Nzambi] ; ye na nganzi ya ngolo sambu na bo, mono vandaka kuniokula bo ata tii na ba mbanza ya ba nzenza. 12 Ye bonso mono vandaka mpi kwenda na Damasi sambu na yina, ti kiyeka ye kutindama ya ba mbuta

¹ Ogusti, Kayisaliya, zina ya kintinu ya ba Loma yina vandaka neloni.

² Na mfumu.

³ To : Yo ikele kieleka nde mono [mpi] mono.

ya ba nganga—Nzambi, 13 na nzila, na midi, mono monaka, ô ntotila, nsemo ya kungenga kuluta kungenga ya ntangu, yina ngengaka katuka na zulu na nziunga na mono ye na ba yina vandaka na nzila ti mono. 14 Ye bonso beto kubwaka beto yonso na ntoto, mono kuwaka mungungu mosi yina vandaka kutubila mono ye yina vandaka kutuba na ndinga ya ki Hebeleo : Sauli ! Sauli! sambu na inki nge ke kuniokula mono ? Yo ikele na nge mpasi na kutedimina ba dionga. 15 Ye mono mono tubaka, nge ikele nani, Mfumu ? Ye Mfumu tubaka : Mono ikele Yezu yina nge ikele kuniokula. 16 Kansi telama ye telama na makulu na nge : Sambu mono kudimonisaka na nge na mpila nde mono kusola nge bonso nsadi¹ ye mbingi, ya mambu yina nge monaka ye ya mambu sambu [na kumonisama] na yo mono ta kumonisama na nge [diaka], 17 na kukatulaka nge na kati ya bantu ye ya makanda kuna² mono ke kutinda nge 18 sambu na kukangula meso na bo, sambu bo kubaluka katuka na mudidi na kwenda na nsemo, ye na kiyeka ya satana na Nzambi ; sambu bo kubaka ndoluka ya masumu ye dikabu ti ba yina me santisama na nzila ya lukwikilu kati na mono. 19 Yo yina, ô ntotila Angalipa, mono kolamaka ve na mbona—meso ya zulu ; 20 kansi mono tubaka ntete—ntete na ba yina ya Damasi, ye na Yeluzalemi, ye na insi yonso ya Yudea, ye na makanda, na kubalula ntima ye na kubaluka na Nzambi, na kusalaka bisalu ya kufwana na kubalula ntima. 21 Na kikuma ya yina ba Yuda, ya bo bakaka mono na tempelo, vandaka kusosa kufwa mono. 22 Ya mono mpi bakaka lusadisu ya me katuka na Nzambi, mono yandi yai ya kutelama tii ntangu yai, na kutaka kimbangi na bantu ya fioti ti na bantu ya nene, na kutubaka kima ya nkaka ve kaka yina ba mbikudi ti Mose tubaka fetele kulungisama, 23 [kuzaba] yo fetele nde Klistu kumona mpasi, ye nde, ya ntete, na nzila ya lufutumuku na ba fwa, yandi fetele kumwanga nsemo na bantu ye na makanda.

24 Ye bonso yandi vandaka kutuba mutindu yina sambu na kuvutula ndinga ya kuditanina na yandi, Festusi tubaka na mungungu ya ngolo : Nge ikele kilawu, Polo ; mazaya na nge ya nene ke kumisa nge kilawu. 25 Kansi Polo tubaka : Mono ikele kilawu ve, muntu ya lukumu mingi Festusi, kansi mono ke kutuba ndinga ya kieleka ye ya ngangu : 26 Sambu ntotila ikele na nzayilu ya mambu yai, sambu mono ke nkutuba ti kikesa na ntwala na yandi, sambu mono me ndimisama nde yandi ikele kukonda kuzaba ata kima mosi ve ya mambu yai : Sambu yai salamaka na kinsweki ve. 27 O ntotila Angalipa ! Keti nge ke kwikilaka na ba mbikudi ? Mono me zaba nde nge ke kwikilaka na [bo]. 28 Ye Angalipa [tubaka] na Polo : Nge ta kundimisa mono ntama ve³ na kuvanda mu Klistu. 29 Kansi Polo [tubaka] : Yo sepidisa Nzambi nde kaka nge ve, kansi mpi ba yina yonso ke kuwa mono bubu yai, beno kukuma na mpila yonso⁴ mutindu mono ikele, katula miniololo yai.

30 Ye ntotila telemaka, ye mfumu ya nsi ye Benike, ye ba yina vandaka ya kuvanda ti bo ; 31 ye ntangu bo katukaka, bo wakanaka kati na bo, na kutubaka : Muntu yai ke kusala kima ve me kufwana na lufwa to na miniololo. 32 Ye Angalipa tubaka na Festusi : Muntu yai zolaka kuvanda ya kuyambulama, kana yandi lombaka ve na kusambisama na Kayisali.

¹ *Bisika ya nkaka* : Nsadi yina ikele na kusalu ya mfunu ; tala Luk. 1,2.

² *To* : yina, *ba Yuda ti makanda* ; tala nzila ya kutanga 20.

³ Nge ke kundimisa mono na ntangu fioti].

⁴ Na fioti ye na mingi.

27 Na nima ya bo bakaka lukanu nde beto ta kwenda na maswa na Italia, bo pesaka Polo ti bantu ya boloko ya nkaka na mfumu ya binwwani nkama na zina ya Yule, ya colohoti Ogusti. 2 Ye ya beto mataka na maswa mosi ya Adalamite yina fetele kwenda na bisika [yina ikele] na lweka ya mabungu ya Aziya, beto kwendaka, Alisitalako, muntu ya Masedonia ya Tesalonika, vandaka ti beto. 3 Ye kilumbu ya kulanda beto kumaka na Sidonia ; ye Yuli, monisaka mawete na Polo, pesaka yandi nswa na kwenda na ba nduku na yandi sambu na kubaka lusansu na bo, 4 ye ya beto katukaka pana, beto tambulaka na maswa na nsi ya Kipelo, sambu nde mupepe vandaka kubula beto na ntwala ; 5 ye na nima ya kuzengisa nzadi mungwa yina ikele na lweka ya Silisia ye ya Panfilia, beto kumaka na Mila na Likia ; 6 ye pana, mfumu ya binwani nkama, ya yandi monaka maswa mosi ya Alekisandiliya ya vandaka kwenda na Italia, beto mataka kati na yo. 7 Ye beto vandaka kutambula malembe—malembe bilumbu mingi, ye ya beto kumaka na mpasi mfinama ya Kinidi, mupepe na kupesaka beto nswa ve na kwenda na ntwala, beto lutaka na lweka ya Kelete, ya me talanaka na Salamonia ; 8 ye ya beto tambulaka na mpasi na lweka na yo, beto kumaka na kisika mosi ya bo ke bingaka mabungu ya kitoko, mfinama na yo vandaka mbanza Lase.

9 Ye bonso mwa—ntangu nda lutaka, ye nde nzietolo ya masa vandaka ntete na kigonsa, sambu kubuya madia mpi lutaka ntete, Polo vandaka kukebisa bo, na kutubaka : 10 Ba bakala, mono ke kumona nde nzietolo ya masa ta kuvanda na kigonsa ye kubebisama ya bima mingi, kaka ve na bima ya ikele na maswa, ye na maswa, kansi ata sambu na luzingu na beto. 11 Kansi mfumu ya binwani nkama vandaka kutula ntima mingi na kinati maswa ye na munkwa ya maswa kansi ve na yina Polo vandaka kutuba. 12 Ye bonso dibungu vandaka mbote ve sambu na kulutisa nsungi ya madidi, bantu ya kuluta mingi vandaka na dibanza ya kukatuka pana, na mpila ya kukuma, kana yo lenda kusalama, na Fenike, dibungu ya Kelete ya ke kotalana na ndambu ya Nordi esti ye ya sudi esti¹, na mpila ya kulutisa nsungi ya madidi. 13 Ye bonso mupepe ya sudi vandaka kubula malembe, na kubanzaka nde bo me kukuma na nsuka ya lukanu na bo, bo katulaka longo ye bo tambulaka mfinama ya [kisanga] ya Kelete. 14 Kansi mwa—fioti na nima, mupepe mosi ya ngolo ya bo ke bingaka Elokilidoni, kulumukaka na ngolo yonso na kisanga. 15 Ye ya maswa natamaka ye lendaka ve kutedimina mupepe, beto yambulaka yo kunatama na mupepe ye beto natamaka. 16 Ye na kulutaka ntinu na nsi ya kisanga ya fioti ya bo ke bingaka Koloda, ye na mpasi ya mingi beto nungaka na kukanga kibeya mbote—mbote ; 17 ye ya bo bendaka yo kati ya maswa, bo salaka bisalu ya kutanina maswa na kukangaka yo na nsinga ya nene ya kulutisa na nsi ; ye na kuwaka boma na kubwa na zelo ya Suliti, bo kulumunaka bisadilu ke kusadisaka maswa na kutambula, ye bo natamaka mutindu yina. 18 Ye bonso beto bulamaka ngolo na mupepe ya ngolo, kilumbu ya kulanda bo losaka ndambu ya bima ya vandaka na maswa. 19 Ye kilumbu ya tatu bo losaka na maboko na bo mosi bisadilu ke kusadisaka maswa na kutambula ya maswa. 20 Ye bonso tuka bilumbu mingi ntangu basikaka ve ata ba mbwetete, ye nde mupepe ya ngolo vandaka kubula, ibuna kivuvu yonso ya kudigulusa katukaka beto. 21 Ye na nima ya kuvanda ntangu nda ya kukonda kudia, ibuna Polo, telamaka na kati na bo, tubaka : O ba bakala,

¹ Na kukwendaka na kati—kati ya nsungi, na kukota na nsungi ya mbi.

beno zolaka kuwa mono ye kukatuka na Kelete ve, ye [mutindu yina] kutina bigonsa yai ye kubebisama yai. 22 Ye ntangu yai mono ke lomba na beno na kubaka kikesa ; sambu beto ta kuvidisa ata luzingu ya muntu mosi ve na beno, kaka maswa. 23 Sambu wanzio mosi ya Nzambi na yina mono ikele ye mono ke kusadila, kwisilaka na mono na mpipa yai, 24 na kutubaka : Kuwa boma ve, Polo: Nge fetele kusamba na ntwala ya Kayisali ; ye tala Nzambi me kupesa nge ba yai yonso ke kusala nzietolo ya masa ti nge. 25 Yo yina, ô ba bakala, beno baka kikesa ; sambu mono ke kwikila Nzambi, [ye mono kuzaba] nde diambu ta kukuma bonso yo tubaminaka mono. 26 Kansi beto fetele kulosama na kisanga mosi. 27 —Ye ntangu mpipa ya kumi na iya lungaka, bonso beto natamaka ndambu na ndambu na nzadi mungwa ya Adaliya, bisadi ya maswa, na kati—kati ya mpipa, banzaka nde bo ke kupusana na ntoto ; 28 Ye ya bo losaka kitesolo ya mudindu ya masa, bo monaka ba balase¹ kumi na zole, ye na nima bo pusanaka mwa ntama, ye ya bo losaka diaka kitesolo ya mudindu ya masa, bo monaka ba balase¹ kumi na tanu. 29 Ye na kuwaka boma nde beto kututana na matadi, bo losaka ba longo iya na nima ya maswa ye bo zolaka nde kilumbu kukwisa. 30 Ye bonso bisadi ya maswa vandaka kusosa kutina maswa, ya bo kulumusaka kibeyi na nzadi mungwa na kukusa kukwenda kulosa ntama ba longo na ntwala ya maswa, 31 Polo tubaka na mfumu ya binwani nkama ye na binwani : Kana ba yai kubikala ve na maswa, beno ta kuguluka ve. 32 Ibuna binwani zengaka ba nsinga ya kibeyi ye bo bikaka yo kubwa. 33 Ye na kukingaka nde kilumbu kukwisa, Polo pesaka bo kikesa na kudia, na kutubaka : Ikele bubu kilumbu ya kumi na iya nde beno ke kulutisa na kubuya madia, na kukinga, ya konda kudia kima ; 34 yo yina mono ke kupesa beno kikesa na kubaka madia, sambu yina ikele mfunu sambu na kutaninama na beno ; sambu ata lunsuki mosi ya ntu na beno ta kuvila ve. 35 Ye ntangu yandi tubaka mambu yai, ya yandi bakaka dimpa yandi tondaka Nzambi na ntwala na bo yonso, ye, ya yandi zengaka yo, yandi yantikaka kudia. 36 Ye ya bo yonso bakaka kikesa, bo mpi bakaka madia. 37 Beto vandaka beto yonso na maswa bantu nkama zole na kumi na sambanu. 38 Ye ntangu bo yukutaka madia, bo kumisaka maswa pepele na kulosaka ble na nzadi mungwa. 39 Ye ya kilumbu kwisaka, bo bakisaka ve insi ; kansi bo vandaka kumona mwa—biziba na simu ya vandaka na zelo, na yina bo kanaka, kana bo lenda, na kukotisa maswa kuna. 40 Ye bo yambulaka ba longo na nzadi mungwa, na kuzengaka [ba nsinga ya nene], na kuyambulaka mpi nzila mosi bisimbidi bima yina ke twadisaka maswa ; ye ya bo tulaka lele ya fioti na mupepe na ntwala ya maswa, bo kwendaka na ndambu ya simu ya zelo. 41 Ye ya bo kumaka na kisika mosi ya zelo me basikaka na kati ya nzadi mungwa, bo nataka maswa na simu ; ye ntwala ya maswa kotaka [na zelo] kangamaka kukonda kunikana, kansi nima ya maswa vandaka kuzengana na ngolo ya kitembo. 42 ye mabanza ya binwani vandaka ya kufwa bantu ya boloko, mbayi—mbayi mosi na bo kudigulusa na kusaya ye kutina. 43 Kansi mfumu ya binwani nkama, na kuzolaka kugulusa Polo, kangaka bo nzila [na kulungisa] lukanu na bo, ye yandi tumaka nde ba yina zabaka kusaya kudilosa na nganda bantu ya ntete ye kukuma na ntoto ; 44 ye ya kubika, ba mosi na zulu ya mabaya, ye ba ya nkaka na zulu ya ba mwa [bitini] ya maswa.

¹¹ Na kifalansa brasse (nda ya maboko zole ya kutandula yina ke fwanakana na kiteso ya ba metele 1, 60).

Ye mutindu yina yo kumaka nde bantu yonso kumaka na ntoto kukonda diambu.

28 Ya beto gulukaka, ibuna beto bakisa nde dizanga vandaka kubingama Malita. 2 Ye bantu ya dizanga¹ yina yambaka beto mambote ya kuyituka, sambu ya bo tulaka tiya, bo yambaka beto yonso, sambu na mvula yina vandaka kunoka ye sambu na madidi. 3 Ye Polo ya yandi lokutaka kita ya ba luntangu ya kuyuma ye ya yandi tulaka yo na tiya, kiwuta mosi basikaka sambu na tiya ye kangamaka na diboko na yandi, 4 ye ntangu bantu ya dizanga monaka kibulu na diboko na yandi, bo tubaka mosi na ya nkaka : Ya kieleka, muntu yai ikele mufwi bantu, sambu, na nima ya kuguluka na nzadi mungwa, Nemezisi² kupesaka nswa ve nde yandi kuzinga. 5 Yandi mpi, ya yandi nikisaka kibulu na kati ya tiya, waka ata mpasi mosi ve ; 6 ye bo vandaka kuzinga nde yandi kuvimba to kubwa na lufwa ya kintulumukina. Kansi ntangu bo kingaka mingi ye bo monaka kima mosi ve ya mbi me kukumina yandi, na kubalulaka mabanza, bo tubaka nde yandi vandaka nzambi.

7 Na ba nziunga ya kisika yina vandaka bitini ya ntoto ya muntu ya ntete ya kisanga, ya bo ke bingaka Pubilu, yina yambaka beto, ye pesaka beto kisika ya kulala bilumbu tatu ti mawete mingi. 8 Ye yo kumaka nde tata ya Pubilu vandaka [pana] ya kulala, na kubelaka mingi yuku—yuku ye pulu—pulu ; ye Polo, ya yandi kotaka mfinamaka na yandi, sambaka ye tulaka yandi maboko ye belulaka yandi. 9 Kansi ya yai kumaka, ba mbefo ya nkaka mpi yina vandaka na kisanga, kwisaka ye belukaka. 10 Ye ba yai pesaka mpi beto lukumu ya nene, ye na kwenda na beto bo pesaka beto yina vandaka mfunu sambu na beto.

11 Ye ngonda tatu na nima, beto kwendaka na maswa ya Alekisan diliya yina lutisaka nsungi ya madidi na kisanga, ye yina vandaka na kidimbu ya ba Diosikuli. 12 Ye ya beto kulumukaka na ntoto ya Silakusi, beto zingaka pana bilumbu tatu. 13 Katuka pana beto landaka lweka ya nzadi mungwa, ye beto kumaka na Lengumi ; ye kilumbu mosi na nima, mupepe ya Sudi kwisaka, beto kumaka kilumbu ya zole na Putiolu, 14 kuna, ya beto monaka ba mpangi, beto lombamaka na kuzinga ti bo bilumbu nsambwadi ; ye mutindu yina beto kwendaka na Loma. 15 Ye katuka pana³, ba mpangi, ya bo kuwaka mambu kuminaka beto, kwisaka na ntwala na beto tii na kifulu ya nene na zina ya Apiusi ye ba nzo tatu ya ba nzenza ; ye Polo, na kumonaka bo, tondaka Nzambi ye bakaka kikesa.

16 Ye ntangu beto kumaka na Loma, [mfumu ya binwani nkama pesaka bantu ya boloko na mfumu ya ba lusambisu, ye] yo pesamaka nswa na Polo na kuzinga na nzo na yandi ti kinwani mosi yina vandaka kukengidila yandi.

17 Yo kumaka, bilumbu tatu na nima, nde [Polo] bingisaka ba yina vandaka ba mbuta ya ba Yuda ; ye ntangu bo vukanaka, yandi tubaka na bo : Ba mpangi ya ba bakala ata mono salaka diambu ya mbi ve na bantu ya [Yizalaele] to na kinkulu ya ba tata, mono kangakamaka na Yeluzalemi, mono kabamaka na maboko ya ba Loma yina, 18 na nima ya kuyufula mono bo

¹ Ba nkwa bwala, ba Geleki ti ba Loma vandaka kubinga bo ba balabale na yina me kutala mutindu ya kusansuka ya nsi na bo, ye vandaka kutuba ata ki Geleki ve ata kilatini ve.

² Masonga yina vandaka ke kubingama nzambi.

³ Disongidila : Na Loma.

zolaka kuyambula mono, sambu yo vandaka na mono ata mbi mosi ve kati na mono ya me kufwana na lufwa. 19 Kansi ba Yuda na kutediminaka yo, mono kwikamaka na kulomba kusambisama na Kayisali, ve nde mono vandaka na mwa—diambu ya kufunda kikanda na mono. 20 yina ikele mpi kikuma ya mono me kubingila beno, na mpila nde mono kumona beno ye kutubila beno, sambu ikele sambu na kivuvu ya Yizalaele nde mono me kutulama miniololo yai. 21 Kansi bo tubaka na yandi : Sambu na beto, beto bakaka mukanda ve ya katukaka na Yudea na yina me kutala nge ; ye ata mosi ve ya ba mpangi yina kumaka telaka to tubaka mbi sambu na nge; 22 kansi beto ke kulomba na kuwa nge inki ikele mabanza na nge ; sambu, na yina me kutala kimvuka yai, yo me kuzabana na beto nde na bisika yonso bo ke tedimina yo.

23 Ye ya yandi tulaka kilumbu, mingi kwisaka mfinama na yandi na nzo na yandi ; ye yandi vandaka kutendula [kieleka], na kutaka kimbangi ya kimfumu ya Nzambi, yantika suka tii na nkokila na kusosaka kundimisa bo [ba mambu] me tadila Yezu, ye na nzila ya nsiku ya Mose ye na nzila ya ba mbikudi. 24 Ye ba mosi ndimisamaka na mambu yandi vandaka kutuba ; ye ba nkaka vandaka kukwikila ve. 25 Ye na kuwakanaka ve kati na bo, bo katukaka, na nima nde Polo tubaka na bo ndinga mosi kaka : Mpeve Santu tubaka mbote na ba tata na beto na nzila ya Yezaya mbikudi, 26 na kutubaka : « Kwenda na bantu yai ye tuba : Na kuwaka beno ta kuwa ye beno ta kubakisa ve, ye na kutalaka beno ta kutala ye beno ta kumona ve. 27 Sambu ntima ya bantu yai me kukuma ngolo ye bo kumisaka ngolo makutu na bo, ye bo kangaka meso na bo, sambu nde bo kumona ve na meso, ye nde bo kuwa ve na makutu ye nde bo kubakisa ve na ntima, ye nde bo kubalula ntima ve, ye nde mono kubelula bo ve » (A)¹. 28 Beno zaba mpi nde luguku² yai ya Nzambi tindamaka na makanda ; ye bo bo ta kuwa. 29 [Ntangu yandi tubaka mambu yai, ba Yuda katukaka, na kuvandaka na ntembe ya ngolo kati na bo].

30 Ye [Polo] zingaka mvula zole ya mvimba na nzo mosi yina yandi futilaka sambu na yandi, ye yandi vandaka kuyamba ba yina yonso vandaka kwisa na yandi, 31 na kumwangaka kimfumu ya Nzambi ye kulongaka mambu ya me tadila Mfumu Yezu Klistu, ti kikesa yonso, kukonda kukangama nzila.

¹ Yez. , 9—10.

² Kansi yina ke kugulusa nde luguluku na yo mosi ; tala Luk. 2, 30. ; 3, 6 ; Efez. , 17.